

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Yüksek Lisans Tezi

**UFRS UYARLI VE TDHP'YE GÖRE HAZIRLANAN TEMEL FİNANSAL
TABLOLARIN ORAN ANALİZLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
DİYARBAKIR MERMER SEKTÖRÜ BİR ÖRNEK UYGULAMA**

Mahmut YAĞMUR

Danışman

Prof. Dr. Mustafa UÇAR

Diyarbakır 2013

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum “UFRS Uyarlı Ve TDHP’ye Göre Hazırlanan Temel Finansal Tabloların Oran Analizlerinin Karşılaştırılması Diyarbakır Mermer Sektörü Bir Örnek Uygulama” adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

13/12/2013

Mahmut YAĞMUR

KABUL VE ONAY

Mahmut YAĞMUR tarafından hazırlanan Tezin UFRS Uyarlı Ve TDHP'ye Göre Hazırlanan Temel Finansal Tabloların Oran Analizlerinin Karşılaştırılması Diyarbakır Mermer Sektöründe Bir Örnek Uygulama adındaki çalışma, 13.12.2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı, İşletme Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mustafa UÇAR

Doç. Dr. Abdulkadir BİLEN

Yrd. Doç. Dr. M. Halis ÖZER

Enstitü Müdürü

..../..../20..

ÖNSÖZ

2012 yılında yürürlüğe giren Yeni Türk Ticaret Kanunu ile tüm işletmelere muhasebe ve finansal raporlama konularında uymaları gereken birtakım zorunluluklar getirilmiştir. Uyulması zorunlu olan TMSK tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe standartları ve Yeni Türk Ticaret Kanununun yürürlüğe girmesi ile beraber TMS'ye uygun olarak hazırlanacak Finansal tablolar, kullanıcılara daha doğru, şeffaf, karşılaştırılabilir ve küresel sistemle entegreyi daha da kolaylaştıracak bilgi sunmaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanmasında yardımlarını esirgemeyen ve beni henüz başında olduğum akademik hayata tutunmak için destek olan danışman hocam Prof. Dr. Mustafa UÇAR'a, değerli hocam Doç. Dr. Abdulkadir. BİLEN'e ve tez yazım aşamasında desteğini esirgemeyen çalışma arkadaşlarım Arş. Gör. Ayhan KARAKAŞ ve Öğr. Gör. Kadir GÖKOĞLAN'a teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim. Bu günlere ulaşmamda emeklerini hiçbir zaman ödeyemeyeceğim aileme, ayrıca eşime ve oğluma da teşekkürlerimi sunarım.

Mahmut YAĞMUR

Aralık 2013

ÖZET

Son yıllarda küreselleşme ile birlikte sermaye uluslararasılaşmaya başlamış, şirketlerin birbirleriyle iletişimi artmış ve finansal tabloların genel kabul görmüş ilkeler ışığında hazırlanması zorunluluk haline gelmiştir. Türkiye, diğer dünya ülkeleri gibi Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında bir takım değişiklikler yapmıştır. Türkiye Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) tarafından yayınlanan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'ni aynen tercüme ederek onaylamıştır.

Bu çalışmanın amacı Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Uyarlı Ve Tekdüzen Hesap Planı'na Göre Hazırlanan Temel Finansal Tabloların Oran Analizindeki Farklılıklar tespit etmektir. Bu çalışma Türkiye Finansal Raporlama Standartlarını uygulayan işletmelerin bilançolarında ve gelir tablolarında biçimsel yapı, kapsam ve içerik açısından meydana gelen farklılıkları kapsamaktadır. Karşılaştırmalı analiz sonuçları Tek Düzen Muhasebe Sistemi'ne ve Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartları'na göre düzenlenen bilançolar arasında biçimsel yapı, kapsam ve içerik açısından önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir. Finansman giderlerinin aktifleştirme esasları, duran varlık ve stok değerlemeleri, zamanlama farklarından kaynaklanan ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü, ayrılması gereken karşılıklar gibi birçok konuda ülkemizde uygulanan Tek Düzen Muhasebe Sistemi ile Uluslararası Finansal Raporlama Standartları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Çalışma içerisinde hesap grupları bazında meydana gelen bu farklılıkların finansal analize etkileri bir örnek uygulama ile açıklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilanço, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları, Tek Düzen Muhasebe Sistemi, Oran Analizi

ABSTRACT

In recent years, with globalization capital has begun to internationalize and the communication of companies with each other has increased and in the light of generally accepted principles, the preparation of financial statements has become imperative. Turkey, like other countries in the World, has made a number of changes in Accounting and Financial Reporting Standards. Turkey has confirmed and the metaphase International Financial Reporting Standards (IFRS) which published by International Accounting Standards Board (IASB).

The aim of this study is identify the differences between Basic Financial Statements Ratio analysis which is adapted to International Financial Reporting Standards and prepared according to the Uniform Chart of Accounts. This study covers occurred differences in terms of formal structure, scope and content of businesses' balance sheets and income statements that implement Turkey Financial Reporting Standards. Comparative Analysis shows that there are significant differences in terms of content, formal structure and scope which are prepared according to International Financial Reporting Standards and the Uniform Chart of Accounts. There are differences between the Uniform Accounting System that implemented in our country and International Financial Reporting Standards, such as Principles of capitalization of financing costs, intangible assets and stock valuations, deferred tax assets and liabilities resulting from timing differences, provisioning requirements. In this study, On the basis of the account group occurred these differences' effects of on financial analysis are explained by an example.

Key Words: Balance Sheet, International Financial Reporting Standards, Uniform Accounting Systems, Financial Analysis.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
TABLO LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI	5
1.1. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI TANIMIMI, ÖNEMİ	5
1.1.1. Tanımı.....	5
1.1.2. Önemi	6
1.2. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ OLUŞTURULMA AMACI	6
1.3. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ KÜRESELLEŞMESİ.....	8
1.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Doğuşu	9
1.3.2. ABD’de UFRS Çalışmaları	10
1.3.3. Avrupa Birliği’nde UFRS Çalışmaları	11
1.3.4. Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye’deki Gelişimi.....	12
1.3.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu	13
1.3.4.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu	15
1.3.4.3. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

TDHP, TFRS UYARLI TEMEL FİNANSAL TABLOLAR.....	20
2.1. TEKDÜZEN HESAP PLANI	20
2.1.1. Temel Finansal Tablolar.....	22
2.1.1.1. Tekdüzen Hesap Planına göre Bilanço	22

2.1.1.1.1. Bilanço İlkeleri	23
2.1.1.2. Tek düzen hesap planına göre gelir tablosu	26
2.1.1.2.1. Gelir Tablosu İlkeleri.....	27
2.2. TFRS UYARLI TEMEL FİNANSAL TABLOLAR	28
2.2.1. TFRS'ye Göre Bilanço	32
2.2.1.1. Yapısı ve İçeriği	33
2.2.1.2. Biçimsel Yapısındaki ve Kapsamdaki Değişiklikler	34
2.2.1.3. Ölçümleme, Değerleme Ölçütlerinde ve Dipnot, Açıklayıcı Bilgilerdeki Değişiklikler.....	35
2.2.1.4. Bilanço Düzenlemelerinde TFRS'nin Oluşturduğu Farklılıklar	35
2.2.1.4.1. Varlıkların Bilançoda Raporlanmasına İlişkin Esaslar ve TFRS'nin Oluşturduğu Farklılıklar	40
2.2.1.4.2. Bilanço Düzenlemelerinde Yabancı Kaynak Kalemleri Üzerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar	46
2.2.1.4.3. Bilanço Düzenlemelerinde Öz kaynak Kalemleri Üzerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar	48
2.2.2. TFRS'ye Göre Gelir Tablosu	49
2.2.2.1. Yapısı ve İçeriği	49
2.2.2.1.1. Gelir Tablosu Düzenlemelerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar.....	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL ANALİZ.....	52
3.1. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN TANIMI.....	52
3.2. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN KAPSAMI	52
3.3. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN YARARLARI.....	53
3.4. FİNANSAL TABLO ANALİZİNİN KULLANICILARI	54
3.5. FİNANSAL ANALİZ TÜRLERİ	55
3.5.1. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri	55
3.5.2. İçeriğine Göre Analiz Türleri	56
3.5.3. Analizi Yapan Kişi Açısından Analiz Türleri	57
3.6. FİNANSAL TABLO ANALİZİNDE BAŞARI KOŞULLARI	58
3.7. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZE HAZIRLANMASI.....	58
3.7.1. Analiz için Gerekli Belge Ve Bilgilerin Derlenmesi.....	59

3.7.2. Analize Etki Eden Etkenlerin Belirlenmesi.....	59
3.8. FİNANSAL TABLO ANALİZİNDE KULLANILAN TEKNİKLER ...	59
3.8.1. Karşılaştırmalı Finansal Tablolar Tekniği.....	60
3.8.2. Dikey Analiz.....	61
3.8.3. Trend Yüzdeleri Tekniği	61
3.8.4. Oran Analizi Tekniği.....	62
3.8.4.1. Oran Analizi Tekniğinin Tanımı ve Kapsamı.....	63
3.8.4.2. Finansal Tablolar Analizinde Kullanılan Oranlar	64
3.8.4.2.1. Likidite Analizinde Kullanılan Oranlar	65
3.8.4.2.2. Finansal Yapı Analizinde Kullanılan Oranlar	68
3.8.4.2.3. Faaliyet Analizinde Kullanılan Oranlar.....	71
3.8.4.2.4. Karlılık Analizinde Kullanılan Oranlar	74
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4.1. MERMER SEKTÖRÜ	76
4.1.1. Dünyada Mermer Sektörü	76
4.1.2. Türkiye’de Mermer Sektörü	77
4.1.3. Diyarbakır’da Mermer Sektörü	78
4.1.4. Di-Mer-San Mermer Otomotiv İnş. San. Tic. Ltd. Şti.	79
4.2. UYGULAMA	79
4.2.1. Di-Mer-San Mermer Otomotiv İnş. San. Tic. Ltd. Şti.’nin Muhasebe Departmanından Alınan Bilgi:	83
4.2.2. Uyumlaştırma Kayıtları:	84
4.3. ORAN ANALİZİ.....	97
4.3.1. Likidite Oranları	97
4.3.2. Finansal Yapı Oranları	99
4.3.3. Verimlilik (Faaliyet) Oranları.....	101
4.3.4. Karlılık Oranları	103
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	106
KAYNAKÇA	112

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1: Tekdüzen Hesap Planının Yapısı.....	21
Tablo 2: TFRS 'ye Göre Bilançoda Yer Alması Gereken Hesap Grupları.....	39
Tablo 3: Diyarbakır Mermer Rezervi.....	78
Tablo 4: 2004-2009 Yılları Arasındaki Diyarbakır İhracat Rakamları (milyon \$).....	79
Tablo 5: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. 31.12.2012 Tarihli Bilançosu.....	80
Tablo 6: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. 31.12.2012 Tarihli Gelir Tablosu.....	82
Tablo 7: Ertelenen Vergi Varlığı Ve Yükümlülüğünün Ortaya Çıkış Nedenleri.....	92
Tablo 8: Ertelenen Vergi Özeti	93
Tablo 9: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ. 31.12.2012 Tarihli UFRS'ye Göre Düzeltilmiş Bilançosu	94
Tablo 10: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ. 31.12.2012 Tarihli UFRS'ye Göre Düzeltilmiş Gelir Tablosu	96
Tablo 11: Oran Analizi.....	105

KISALTMALAR

- GKD:** Geri Kazanılabilir Değer
FASB: Financial Accounting Standards Board
IAS: International Accounting Standards
IFAC: International Federation of Accounting Committee
TDMS: Tek Düzen Muhasebe Sistemi
THP: Tek Düzen Hesap Planı
UFRS: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS: Uluslararası Muhasebe Standartları
VUK: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Gelişen iletişim ve ulaşım teknolojisiyle birlikte dünya adeta bir köy haline gelmekte, mesafeler ise kısalmaktadır. Küreselleşmenin bu sonuçlarından işletmeler de kendilerine düşen payı almakta ve sonuçta işletmelerin faaliyetleri geniş bir coğrafi alana yayılmaktadır.

Küreselleşme olgusu ile birlikte, 20.yüzyılın sonlarından itibaren işletmeler kendileri açısından en karlı bölgelerde faaliyet göstermeye yönelmekte ve uluslararası faaliyet gösteren işletmeler ortaya çıkmaktadır. Bu da işletmeler arasında yeterli güvenilir ve uyumlu finansal bilgi akışının önemini bir kat daha arttırmaktadır. Bu yönelmeyle birlikte para ve sermaye piyasalarının birbirleriyle olan ilişkileri daha da yoğunlaşmakta ve ciddi bir entegrasyon ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Ancak farklı ülkelerdeki farklı yasal düzenlemeler ve farklı muhasebe uygulamaları bu entegrasyon ve uyum sürecini ciddi bir şekilde sıkıntıya sokmakta. Bu sıkıntıları aşmak için tüm işletmelerin ana birimlerinden olan muhasebe departmanlarında ortak bir dil kullanımının zorunluluğu söz konusu olmaktadır.

Makul ve tutarlı şekilde uygulanan ortak bir dil, yatırımcıların ve farklı alanlarda faaliyetlerini sürdüren işletmelerin finansal sonuçlarını daha kolay bir şekilde karşılaştırmalarına, çeşitlilik ve yatırım adına daha fazla fırsat yaratmalarına, birbirleriyle olan iletişimin sağlıklı olmasına, entegrasyonun daha verimli gerçekleşmesine imkân vermektedir. Diğer ülkelerin ulusal muhasebe sistemlerinde görülen farklılıkların tam olarak anlaşılabilmesi, finansal tabloların iyi okunabilmesi gibi yatırım risklerinin ortadan kaldırılması ile sermaye maliyeti azaltılabilecek, çeşitlilik ve yatırımların geri dönüşü adına yeni fırsatlar oluşturulabilecektir. Farklı standart uygulamaları yalnızca ülkemizde karşılaşılan bir durum değildir.

Avrupa Birliği (AB) ÷lkelerinde gör÷len farklı standart uygulamaları nedeniyle 2005 yılında AB üyesi ÷lkelerde Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) uygulamasına geçilmesi hisse senetleri borsaya kote edilmiş şirketler için zorunlu hale gelmiştir. Almanya'da şirketler UMS'ye göre finansal tablo düzenlemekteyken öte yandan şirketler hukuku hükümlerine göre finansal tablo düzenlemektedir. Bu uygulama tıpkı ÷lkemizde olduğu gibi bir zorunluluktur. Türkiye'de yapılan çalışmalar gibi farklılıkları ortadan kaldırmak için Alman şirketler hukukunda da değişiklik çalışmaları yapılmaktadır. Diğer bir örnek olarak, ABD'de United States Generally Accepted Accounting Standards (US GAAP) ile IAS arasında farklılıklar gösterilebilmektedir. Türkiye, Almanya ve ABD gibi ÷lkelerde gör÷len bu farkları minimum seviyeye indirmek amacıyla 18.09.2002'de International Accounting Standards Board (IASB) ve Financial Accounting Standards Board (FASB) arasında Norwalk anlaşması yapılmıştır.

Ülkemizde son döneme kadar işletmelerden talep edilen finansal raporlamalar vergi matrahının tespitine yönelikti. Bu nedenle muhasebe uygulamaları ve finansal vergi mevzuatına göre şekillenmekteydi. Türkiye'de muhasebe sisteminde tekdüzeni sağlamak öncelikli olarak devlet kurumlarında ortaya çıkmıştır. Bunların akabinde denetimi kolaylaştırmak amacıyla, Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan ve 1994 yılında Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile muhasebenin temel kavramları tanımlanmış, muhasebe politikalarının açıklanması, finansal tabloların hazırlanması ve sunulması ile tekdüzen hesap planı (TDHP) ve hesap çerçevesi düzenlenmiştir. 1 Sayılı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (06.12.1992 Tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazetenin mükerrer sayısında yayımlanan); muhasebe uygulamalarında tek düzeni günümüze kadar sağlamakta, büyük küçük bütün işletmelerde aynı muhasebe dilinin kullanılmasını temin etmektedir. Tebliğ, “Bilanço usulünde defter tutan gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin faaliyet sonuçlarının sağlıklı ve güvenilir bir biçimde muhasebeleştirilmesi, finansal tablolar aracılığı ile ilgililere sunulan bilgilerin tutarlılık ve mukayese edilebilirlik niteliklerini koruyarak gerçek durumu yansıtmasının sağlanması ve işletmelerde denetimin kolaylaştırılması” amacını büyük ölçüde gerçekleştirdiği gör÷lmektedir.

Muhasebe sistemi uygulama genel tebliğleri ile:

- Muhasebe bilgilerinin karar alma durumunda bulunan ilgililere yeterli ve doğru olarak ulaştırılması,
- Farklı işletmeler ile aynı işletmenin farklı dönemlerinin karşılaştırılması,
- Finansal tablolarda yer alan hesap adlarının tüm kesimleri için aynı anlamı vermesi,
- Muhasebede terim birliğinin sağlanması suretiyle anlaşılabilir olması,
- İşletmelerde ilgililer arasında güven unsurunun oluşturulması sağlanmıştır.

Tekdüzen Muhasebe Sistemi (TDMS) olarak adlandırılan bu düzenlemeler, Türkiye’de anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir muhasebe kayıt düzeninin ve finansal raporlamanın yerleşmesinde; ulusal düzeyde muhasebenin standartlaşmasında önemli kazanımlar sağlamıştır. TDMS’de bilanço ve gelir tablosu temel finansal tablolar olarak belirlenmiş ve özellikle bilanço ve gelir tablosunun şekil ve içeriğine yönelik düzenlemeler yer almıştır. TDMS varlıkların ve kaynakların değerlemesi açısından vergi mevzuatına bağlılığı sürdürmekle birlikte, ticari ve finansal karın ayrı ayrı hesaplanmasına olanak sağlayarak, muhasebe uygulamalarında ve finansal raporlamada vergi mevzuatından göreceli ayrışmayı da mümkün kılmıştır.

Muhasebede tekdüzenin sağlanmasında ve finansal raporlamadaki katkılarına rağmen, TDMS’nin esnek olmaması ve zamanla ortaya çıkan ihtiyaçlara göre yeni düzenlemeler yapılmaması, muhasebe uygulamalarında çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına neden olmuştur. Diğer taraftan ülkeler arasındaki standart farklılıklarını kaldırarak, bütün ülkelerde aynı şekilde muhasebenin uygulanmasını ve finansal raporlama yapılmasını hedefleyen ve Türkiye’nin de içinde bulunduğu birçok ülke tarafından kabul gören Uluslararası Muhasebe Finansal Raporlama Standartları (UMS-UFRS), muhasebe anlayışında ve muhasebeye bakış tarzında önemli yenilikler ve TDMS’ne göre şekillenen muhasebe uygulamalarında kapsamlı değişiklikler meydana getirmektedir.

Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, UFRS uyarlı ve TDHP'ye göre hazırlanan temel finansal tabloların oran analizindeki farklılıkları tespit etmektir. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Tekdüzen Hesap Planı hakkında bilgi verilmiş ve bunların tarihsel gelişim süreci ele alınmıştır.

İkinci bölümünde Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Tek Düzen Hesap Planına göre bilanço farklılıkları açıklanmış ve öncelikle ülkemizde yaygın olarak kullanılmakta olan düzeltme işlemlerine yer verilmiş, bilanço ve gelir tablosu kalemleri bu iki sisteme göre ayrı ayrı ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde Finansal Tablo Analizine değinilmiş, analize hazırlık süreci ele alınmış ve Finansal analiz teknikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölüm ise son bölüm olarak ele alınmıştır. Bu bölümde örnek uygulama üzerinde finansal analiz yapılarak farklılıklar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI

Bu bölümde UFRS'nin genel tanımı, önemi UFRS'lerin oluşturulma amacı, doğuşu ve küreselleşmesi ele alınacaktır. Ayrıca ülkeler bazında UFRS çalışmalarına değinmekle birlikte, UFRS'lerin Türkiye'deki gelişimi ele alınacaktır.

1.1. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARI TANIMIMI, ÖNEMİ

Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkiler, küreselleşmenin de etkisiyle gün geçtikçe artmaktadır. Bu durum, çok uluslu şirketlerin meydana gelmesi ve birden fazla ülkenin kanunlarına tabi olmaları, çeşitli çıkar gruplarının, işletmelerin muhasebe bilgilerine olan ihtiyacı artırmıştır. Bunun sonucu olarak, her ülkenin kendi finansal raporlama standartlarını uluslararası finansal raporlama standartlarına uyarlama ihtiyacını ortaya koymuştur (Özulucan ve Doğan, 1998:117).

Bu ihtiyaç, uluslararası alanda çıkar gruplarının haklarını koruyabilmek, onlara objektif, tarafsız ve zamanında rapor sunabilmek ve böylece finansal tabloların uluslararası düzeyde kabul edilme ve takip edilebilme olanağını artırmak amacıyla uluslararası finansal raporlama standartlarının oluşumu ile karşılanmıştır (Özulucan ve Doğan, 1998: 117).

1.1.1. Tanımı

Finansal raporlama standartlarını genel olarak, finansal tabloların hazırlanmasına düzen getiren ve muhasebe uygulamalarına yön veren düzgüler olarak tanımlanabilir (Ataman Akgül ve Akay, 2004: 4).

Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının çıkarılması ve düzenlenmesi işlemi, Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi tarafından 1973'den 2000 yılına kadar gerçekleştirilmiştir. IASC, 24 Mayıs 2000'de bağımsız bir kuruluş haline gelmeden önce IFAC'ın bir kolu gibi çalışmıştır. Uluslararası Muhasebe Standartları Yönetim Kurulu (IASB), IASC organizasyonunun ana bölümlerinden biri olarak oluşturulmuştur (Morgül, 2005: 68).

1.1.2. Önemi

Finansal raporlama standartları işletmeler açısından değerlendirildiğinde uygulamaya konulmasının çok önemli olduğu görülmektedir. Bu öneme kısaca şöyle değinilebilir.

- i. İşletmelerin denetimlerindeki zorlukları aşmada,
- ii. İşletmeler açısından hayati önem taşıyan konularda sağlıklı ve yerinde kararlar almalarına yardımcı olan ve bu hususun gerçekleşmesi için işletmelerin finansal performanslarını farklı dönemler itibari ile aynı temelde karşılaştırma yapmalarına,
- iii. İsbetli hedef ve amaçların belirlenmesi için İşletmelerin finansal performansının doğru analizi ile ileriye yönelik gerçekçi planların oluşturulmasına,
- iv. Dönem temelli analizlerde İşletme yönetimine kolaylık sağlamasına
- v. Ve ayrıca aynı sektörde bulunan diğer firmaların gerçekleştiren finansal performanslarıyla yapılan karşılaştırmalarının sağlıklı bir biçimde yorumlanmasına yardımcı olur (Ataman Akgül ve Akay, 2004:5).

1.2. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ OLUŞTURULMA AMACI

Ortaklara, kredi verenlere, yatırımcılara ve diğer finansal taraflara kredi, yatırım ve benzeri diğer hususlarla ilgili karar almada gerekli ve faydalı bilgiler sağlamak finansal raporlamanın temel amaçlarının en önemlilerinden biridir (Özer, 1996:7). Diğerleri sıralanacak olursa:

i. İşletme performansların değerlendirilmesi. Tepe yönetim, işletme bölümlerinin gelecekle ilgili planlamalarını yaparken finansal raporlamadan faydalanır. Finansal raporlama ile işletmenin bölümlerinin faaliyetlerinden amaçlarına ve karına katkısını tespit eder (Pekdemir, 1993).

ii. İşletme departmanın veya ilgili birimin başarısını arttırmasında kendi kendini motive etmesine yöneliktir (Pekdemir, 1993).

Değınildiğı gibi finansal raporlama temel olarak, yöneticilere yardımcı olacak şekilde hazırlanmalıdır (Harace, Palmer ve Archer, 1974: 60.) Bu hususlar genel olarak toparlanacak olursa üç temel amacın olduğı görülecektir (Zenz ve Thompson, 1987: 434):

- i. Yöneticiler için finansal bilgi kaynağı
- ii. Finansal analiz ve faaliyetlerin değerlendirilmesi
- iii. Yöneticilerin kendilerini ve alt departmanlarını değerlendirip yönlendirmeleri.

Geleneksel muhasebe ve raporlama sistemi modern işletmelerin temel dinamiğı olan bilgi ve entelektüel sermayeyi değerlemede ve raporlamada yetersiz kalması, geleneksel raporlama yöntemlerinin faydasını tartışılır hale getirmiştir (Erkuş, 2004). Küreselleşen sermaye piyasaları ile sermaye hareketleri, uluslararası yatırım kararlarıyla birlikte uluslararası şirketlerin alım satımlarıyla ilgili işlemlerin ortaya çıkmıştır (Başaran Symes, 2002). Ve böylelikle küresel sisteme uyum sağlayan işletmeler kurumlar çok uluslu yapıların finansal raporlama adına bir takım ihtiyaçları söz konusu olmuştur. Bu ihtiyaçların en belirginini finansal tabloların yeniden ele alınma gerekliliğidir. Bu gereklilikler şu şekilde sıralanabilir (Akdoğan, 2002); Finansal raporların:

- i. Anlaşılabilir ve ihtiyaca uygun olması
- ii. Zamanında sunulması
- iii. Tahmin değerin ve geri besleme özelliğinin olması

- iv. Güvenilir olması
- v. İşlemeleri doğru temsil etmesi
- vi. Kanıtlanabilir olması (Akdoğan, 2002)
- vii. Etkin olması için;
- viii. Karşılaştırılabilir olması
- ix. Şeffaf olarak sunulabilmesi (Başaran Symes, 2002)

Hızla gelişen uluslararası ticaret ve e-ticaretin birlikte uluslararası diyalog artmış ve mobil iletişim bu gelişmeyi daha da hızlandırmıştır. Bu gelişmelerle eş zamanlı olarak farklı ülkelerde hazırlanmış olan finansal raporlar diğer ülke kullanıcıları tarafından da yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu durum farklı standartlara sahip ülkelerin finansal raporlarını yorumlamada sıkıntılar çıkarmıştır. Uluslararası muhasebe ve raporlama dilinin oluşturulması zorunluluk haline gelmiştir.

1.3. ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARININ KÜRESELLEŞMESİ

Uluslararası etkileşimin artmasıyla farklı ülkelerde finansman ihtiyaçlarını karşılamak veya doğrudan yatırım yapmak gibi amaçlarla faaliyet gösteren işletmeler, farklı muhasebe uygulamalarıyla karşı karşıya kalmışlar ve her bir ülkedeki muhasebe kurallarına ve uygulamalarına göre finansal tablo düzenlemek zorunda kalmışlardır. Aslında uluslararası sermaye piyasalarını kullanan işletmelerin finansal bilgilerin kullanıcılara iletilmesinde ve finansal piyasalarda bu bilgilerin kullanılabilirliğinin etkin hale gelmesinde ortak bir muhasebe diline ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ortak dil, uluslararası muhasebe standartlarıdır. Uluslararası muhasebe standartları, farklı ülkelerdeki işletme faaliyet sonuçlarının aynı ilkeler ve uygulamaları ile güvenilir ve karşılaştırılabilir olarak raporlanmasını ve değerlendirilmesini sağlamaktadır (Bostancı, 2002:2).

Ülkeler arasındaki farklı uygulamalar bu bilginin işlerliğini azaltmaktadır. Bu ve benzer nedenlerle uluslararası kabul gören standartların oluşturulması hem ekonomik

politikaların oluşturulmasını hem de uluslararası finansal sistemin güçlendirilmesini sağlayacaktır. Uluslararası sermaye piyasasını düzenleyici kurumlar, IMF, BIS, IASB ve diğer standart belirleyiciler; veri dağıtımı, şeffaflık, banka gözetim ve denetimi, muhasebe ve denetim gibi konularda standartlar geliştirilmesi için tavsiyelerde bulunmuşlardır. 1990'lı yılların sonundan başlayarak tüm dünyaya yayılan krizler ve yaşanan muhasebe skandalları, finansal bilgi kullanıcıları açısından güvenilir ve şeffaf muhasebenin önemini artırmıştır (Yeniay, 2004).

1.3.1. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Doğuşu

İlk olarak 1959 yılında Jacob Kraayenhof tarafından Uluslararası Muhasebe Standartlarının çalışmalarına başlanmasını ileri sürmüştür. 1961 yılında Avrupa Birliğine muhasebe sistemleriyle ilgili bilgi vermek için Groupe d'Etudes kurulmuştur. 1966 yılında Muhasebeciler Uluslararası Eğitim Grubu'nun (Accountants International Study Group) oluşturulmasıyla artık muhasebeyle ilgili ilk uluslararası kuruluşlar yapılandırılmaya başlanmıştır (Choi ve Meek: 252).

20. yüzyılın sonunda ekonomisi gelişmiş ülkelerde baş gösteren ekonomik durgunluk süreci kısa sürede gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerine de yansımıştır. Bu durgunluk süreci; finansal değerlendirme, muhasebe alanında karşılaştırılabilirlik ve gerçek durumun yansıtılabilirliği tüm sermaye piyasalarının ve çokuluslu şirketlerin en önemli ortak gereksinimlerinden biri haline getirmiştir (Başaran, 2001). Ekim 1972'deki X. Dünya Muhasebe Kongresi'nde Muhasebecilerin Uluslararası Çalışma Grubu'nun (AISG) katkılarıyla uluslararası muhasebe standartlarını düzenlemek amacıyla bir uluslararası komite kurulması yönünde bir adım atılmış ve bu öneri Haziran 1973'te gerçekleşmiştir (Bostancı, 2002: 76).

Haziran 1973'te çeşitli ülkelerin muhasebe örgütleri yaptıkları anlaşma doğrultusunda uluslararası muhasebe sistemlerinin bütünleştirilmesi amacıyla Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi'ni (UMSK, International Accounting Standards Committee - IASC) yapılandırılmıştır. IASC üyeleri öncelikle aralarında iki maddeden oluşan anlaşma, bundan sonra ise "Uluslararası Muhasebe Standartları Bildirilerine Başlangıç" adlı IASC'nin çalışmalarının kapsamını, standartların temelini, amacını ortaya koyan bildiri yayımlamıştır (Güvemli, 2001: 584). 1981 yılında ise

kuruma Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları geliştirmek için tam yetki verilmiştir (History, 2009).

2002 yılında Avrupa Birliği tarafından, halka açık tüm şirketlerin 2005 yılı finansal tablolarında Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na (UFRS) tabi olmalarını gerektiren bir muhasebe düzenlemesini onaylaması sonucunda, tüm dünyada özellikle de Avrupa'da yeni ve karmaşık bir dönem başlamıştır (Denetim.net). Bu döneme kadar dünyada yaygın kullanımda olan Amerikan Standartlarının (US GAAP) yerini UFRS'ye bırakması da görülmektedir (Aysan, 2007; 55). Finansal Raporlama Standartlarının ülkelerde uygulanmaya başlanmasıyla birlikte ABD'de bulunan Amerikan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB) Standartları ile UFRS arasında yakınsama çabaları da başlatılmıştır (Akbulut, 2007: 20). Bu durumda Amerikan Sermaye Piyasalarında menkul kıymetleri işlem gören Avrupa Birliği lkelerindeki şirketler, finansal tablolarını Amerikan Muhasebe Standartlarına göre yeniden düzenleme durumu ile karşılaşmayacak ve şirketlerin sermaye piyasası borsasına girişi hem deha kolay hem de daha az maliyetli olacaktır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının finansal piyasaların sağlıklı islemesi bakımından ne kadar önemli olduğu Enron ve benzeri skandallar sonucu daha iyi anlaşılmıştır (Koç Yalkın, 2003: 26).

1.3.2. ABD'de UFRS alışmaları

Amerika birleşik devletlerinde, muhasebe uygulamalarında "US GAAP" olarak adlandırılan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri esas alınmaktadır. Dünya ekonomisini birçok yönüyle etkileyen ABD, muhasebe uygulamalarında da diğer ülkeler üzerinde belirleyici olmaktadır. ABD'de muhasebe standartlarının belirlenmesinde ise Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu (Securities Exchange Commission–SEC) nemli bir rol oynamaktadır. SEC sadece denetim ve gözetim ile ilgili muhasebe standartlarını belirlerken, muhasebe ve bağımsız denetim ile ilgili standartların belirlenmesini 1939 yılında AICPA (American Institute of Certified Public Accountants)ve 1973 yılında FASB (Financial Accounting Standarts Board) zerk kuruluşlarına bırakmıştır (Akdoğan, 2006: 4).

Sermaye piyasasının büyüklüğü ve yatırım avantajının çok çeşitli olması nedeniyle ABD'ye yatırım yapan şirketler, ABD'nin kendi ulusal muhasebe standardına göre finansal raporlama istemesi nedeniyle, büyük sorunlar yaşamaktadır. Aslında SEC'in burada yapmak istediği şey yatırımcının korunması ve piyasa kalitesinin sağlanmasıdır. Ancak raporlama kuralları sıkı ve yasal bazlı olması yatırımcının, yatırım fırsatlarını kısıtlamakta ve mevcut fırsatlardan avantaj sağlamada yüksek işlem maliyetlerine maruz bırakmaktadır. Bu ve benzer düzenlemeler bir karmaşa meydana getirmekte ve düzenlenen finansal tabloların güvenilirliğini azaltmaktadır (Kaya, 2003: 9). Uluslararası yatırımcıların ve sermaye piyasalarının bu karmaşadan kurtulması ve yaşanan muhasebe skandalları ABD'de küresel bir düzenlemenin yapılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmalardan alınan ilk sonuç SEC'in bu standartları tanıması diğeri ise IASB standart oluşturma sürecinde FASB'm da yerini almasıdır. Bu çalışmalar sonucunda IASB, Ocak 2007 itibariyle FASB ile uyumlu 8 adet IFRS (IFRS 1-8) yayınlamıştır.

Yapılan bu uyumlaştırma çalışmalarının ilk aşamasında SEC düzenlemesine tabi yabancı şirketler finansal tablolarını US GAAP yerine UFRS veya genel kabul görmüş yerel muhasebe standartlarını kullanarak sunması gerekmektedir. Bu uygulama SEC tarafından Kasım 2007'de kaldırılmıştır. SEC, Ağustos 2008'de ise ABD'nin UFRS'lere uyumlaştırılması ile ilgili olarak 2009 yılında sınırlı sayıda şirketler grubu için UFRS'lerin erken uygulanması mümkün kılmıştır. 2011 yılında da diğer yerel şirketlerin UFRS'leri uygulayıp uygulamayacağına karar verilmiştir (Çelik, 2008: 18).

1.3.3. Avrupa Birliği'nde UFRS Çalışmaları

Dünya genelinde yaşanan finansal gelişmeler Avrupa Birliği ülkelerinde de etkisini altına almasıyla birlikte, uyum süreciyle ülke bazlı yatırım analizlerinin yerini sektör bazlı analizler almaya başlamıştır. Bunun yanında AB içerisinde 35.000'in üzerinde menkul kıymet borsasının olması da uyumun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Finans piyasalarının uyumu ile AB'de tek bir sermaye piyasası oluşturmak için, muhasebe uygulamalarının uyumlaştırılması ile sağlanacaktır. Zira muhasebe uygulamalarındaki farklılıklar sermaye piyasasında yatırım yapanların kararlarını doğrudan etkilemektedir (Çelik, 2005: 100).

Avrupa Birliği ÷lkelerinde, muhasebe uygulamaları Dördüncü ve Yedinci Yönergeye göre yapılmaktadır. Bu yönergelerin teknik eksikliklerinin olması nedeniyle üye ÷lkeler tarafından ulusal muhasebe düzenlemelerinde uygulanmasının geciktirilmesi nedeniyle ÷lkeler arasında farklılıklar devam etmiştir. Ayrıca, bu yönergelerin yayımlandıktan sonra güncellenmemesi de uyumun gecikmesine neden olmuştur. Bununla birlikte üye ÷lkelerin bu yönergeleri uygulaması yönünde uluslararası sermaye piyasalarının beklentisi de sonuçsuz kalmıştır (Bostancı, 2002: 6).

Küresel gelişmeler karşısında ihtiyaca cevap veremeyen bu yönergelerin yerini UFRS almaya başlamıştır. Borsaya kayıtlı şirketlerin 2005 yılından başlayarak konsolide finansal tablolarını UFRS'ye göre hazırlama zorunluluğu dördüncü ve yedinci yönergelerin mevcut durumda uygulanmaya devam edilip edilmeyeceği konusunu gündeme getirmiştir. Ayrıca UFRS'yi kullanan şirketler muhasebe yönergelerinin kapsamından çıkarılsa bile ulusal muhasebe standartlarının UFRS ile uyumlulaştırılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle 19 Temmuz 2002 tarihinde yayınlanan Avrupa parlamentosu kararı ile uluslararası muhasebe standartlarıyla uyumlaştırılmış muhasebe standartlarının AB ÷lkelerinde uygulamaya konulması benimsenmiştir (Akdoğan, 2003: 31).

1.3.4. Finansal Raporlama Standartlarının Türkiye'deki Gelişimi

Ülkemizde muhasebe standartlarının gelişimi ve uygulaması devletin yasalar yoluyla yönlendirmesi ile gerçekleşmiş (Bayazıtlı ve Çelik, 55) ve Türkiye ile sıkı ekonomik ve siyasi ilişkileri olan bazı ÷lkelerin muhasebe standartları izlenerek ve uygulanarak geliştirilmiştir. 1900'lü yılların başından 1930'lara kadar Fransa, 1930-1950 yılları arasında Almanya, 1950'den sonra ise ABD uygulamaları esas alınarak düzenlemeler yapılmıştır. 1987'den sonra ise Avrupa Birliği ile uyum çerçevesinde AB uygulamaları ve son dönemde de IASB uygulamaları etkili olmuştur (Sağlam, 2001: 44).

Yasaların etkisiyle oluşturulan muhasebe standartları aşığıda yer alan kuruluşlar bu standartlar üzerinde çalışmalarda bulunmuşlardır (Gökçen, Akgül ve Çakıcı, 2006:4.);

- i. İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu,
- ii. Bankalar Birliği,
- iii. TSE Muhasebe Standartları Daimi Komitesi,
- iv. Sigorta Murakabe Kurulu,
- v. Sermaye Piyasası Kurulu,
- vi. Maliye Bakanlığı Muhasebe Standartları Komisyonu,
- vii. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu,
- viii. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'dur.

Yapılan bu çalışmaların en önemlisi, etkili ve kalıcı olanları SPK ve TMSK'nın düzenlemeleri olmuştur. Geçmiş yıllarda yapılan çalışmalara ek olarak Türkiye'de sermaye piyasasının oluşmasıyla uluslararası muhasebe kuralları ve standartları uygulanmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda ise Maliye Bakanlığı yayınladığı "Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği" ile standardizasyon yönünden önemli bir çalışma yapmıştır. Bu tebliğ ile muhasebe uygulamasında tekdüzene geçilmiştir. Ancak vergi yasaları ve SPK tebliğlerinde yer alan birbirinden farklı hükümlerin muhasebe uygulaması da farklı olmuştur. Bununla beraber finans, enerji ve benzer sektörlerdeki şirketlerin de muhasebe uygulamalarında kendilerine ait özel düzenlemeleri olmuştur (Üstünel). Farklı uygulamaların olması dışa açılma ve dünya ile uyum sağlamak isteyen Türkiye için olumsuz bir durum oluşturmuştur. Uluslararası piyasalarda is yapan şirketler finansman sorunu yaşamış ve diğer ülkelerle rekabet edemez duruma gelmişlerdir. Bu sorunları aşmak isteyen bazı kuruluşlar sınırlı sayılabilecek düzenlemelere gitmişlerdir.

1.3.4.1. Sermaye Piyasası Kurulu

Türkiye'de Sermaye Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ve muhasebe standartları belirleme yetkisinin ilgili kanunla SPK'ya verilmesi ile muhasebe standartlarının oluşturulması ve uygulanması işlevi SPK tarafından gerçekleştirilmeye

başlanmıştır. SPK ihtiyaç olduğunda uygulama esaslarını belirleyen ilke kararları da yayınlanmakta ve düzenleme bulunmayan konularda uluslararası standartlarda benimsenen esasların da uygulanabilmesini öngörmektedir (Üstündağ, 2000: 53). SPK bu çerçevede “SPK Finansal Raporlama Standartlarının Uluslararası Standartlara Tam Uyum Projesi”ni gerçekleştirmek için halka açık işletmeler için 15.11.2003 tarihinde Seri: XI, No:25 sayılı Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliği’ni yayınlamıştır. Tebliğ 01.01.2005 tarihinden sonra sona eren ilk ara finansal tablolar için geçerli olmak üzere yürürlüğe girmiştir (İbis ve Özkan, 2006: 32). SPK tarafından yapılan düzenlemeler sadece SPK’ya karşı sorumlu şirketleri kapsadığı için etkisi göreceli olarak çok az olmaktadır. SPK bu tebliği yayınlama gerekçesini şu şekilde açıklamıştır (SPK, 2006): *“Finansal piyasaların küreselleşmesi, çokuluslu şirketlerin ortaya çıkması, uluslararası bağımsız denetim kuruluşlarının küresel piyasalardaki etkinliği ve rekabeti, farklı ülke bloklarınca ekonomik birlik oluşturma hedefleri ve uluslararası alanda muhasebe kayıtlarında tespit edilen usulsüzlüklere ilişkin olarak ortaya çıkan skandallar, muhasebe düzenlemelerinin güncelleştirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Özellikle, Avrupa Birliğinin, hisse senetleri borsalar ve diğer teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören tüm işletmelerin konsolide mali tablolarının en geç 01.01.2005 tarihinden itibaren Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS), yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS), ile uyumlu olarak hazırlanmasını zorunlu tutmuş olması, Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütünün (IOSCO) uluslararası kabul görmüş muhasebe standartlarının oluşturulmasında Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’nun (IASB) çalışmalarını destekleme politikasını benimsemesi ve bu amaçla kendisine üye düzenleyici kuruluşlara çokuluslu işletmelerin UFRS’yi kullanmalarına izin vermelerine ilişkin bir tavsiye kararının bulunması, Ülkemizin Avrupa Birliği için tam üyelik başvurusu yapmış olması ve bu konudaki kararlılığı ile Uluslararası Para Fonuna (IMF) verilen 30.07.2002 tarihli Niyet Mektubunda Kurulumuzun UFRS’yi uygulamaya koyacağını belirtilmiş olması, Kurulumuzun Muhasebe Standartlarının UFRS ile uyumunun sağlanması için yapılan çalışmalara hız kazandırmıştır. Kurulumuz, Sermaye Piyasası Kanununun verdiği yetki ve görevler çerçevesinde, piyasanın tam, zamanında, doğru ve güvenilir bir şekilde bilgilendirilmesi sürecinde muhasebe ve raporlama standartlarını en önemli araçlardan birisi olarak görmekte olup, yatırımcıların yatırım kararlarını alırken*

kullanacakları Finansal tabloların işletmelerin gerçek durumlarını yansıtmalarına yönelik düzenlemeler yapmaktadır. Bu kapsamda; kamuyu aydınlatma genel amacına hizmet etmek üzere üretilen muhasebe standartları, Kurulumuzun XI seri numaralı Tebliğlerinde, özellikle Seri: XI, No:1 sayılı “Sermaye Piyasasında Mali Tablo ve Raporlara İlişkin İlke ve Kurallar Hakkında Tebliği”nde düzenlenmiştir. Söz konusu düzenlemelerde uluslararası gelişmeler ve uluslararası kabul görmüş standartlar da dikkate alınmıştır.”

1.3.4.2. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu

Bu kurulun (TMSK) oluşturulmasında Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) büyük rol oynamıştır. TMUDESK 9 Şubat 1994 tarihinde, işletmelerin ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesindeki ilkeleri belirlemek ve finansal tabloların bağımsız denetiminde esas alınacak denetim standartlarını belirlemek amacıyla TÜRMOB tarafından kurulmuştur. TMSK kurulana kadar çalışmalarını sürdürmüş ve 19 adet standart yayınlamıştır. Bu standartlar TMSK'nın taslak standart metinleri olarak kabul edilmiştir (Koç Yalkın ve Demir, 2006: 297).

TMSK, 18.12.1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile Sermaye Piyasası Kanunu'na eklenen Ek Madde 1 ile kurulmuştur. Türkiye'de muhasebe standartlarını belirleme yetkisi TMSK'ya devredilmiştir. TMSK'nın amacı muhasebe ilkelerinin gelişmesi ve benimsenmesini sağlayacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayınlamak ve geliştirdiği muhasebe standartları ile denetlenmiş finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmalarını sağlamaktır (Bayazıtlı, 2006: 57)

TMSK; Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurulu, Hazine Müsteşarlığı, Sermaye Piyasası Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden birer; Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nden bir Yeminli Mali Müşavir (YMM) ve bir Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) olmak üzere dokuz üyeden oluşmaktadır.

TMSK standartlarının oluşturulması için, konusunda uzman akademisyenler ve bağımsız denetçiler tarafından çalışma komisyonları oluşturulmuş ve IASB tarafından kabul edilen muhasebe terimleri dikkate alınarak çevirileri yapılmıştır. Yapılan bu çeviriler kamuoyunun bilgisine sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılarak standart olarak yayınlanmıştır (Koç Yalkın ve Demir, 2006:298). Bu çalışmalar sonucunda TMSK ek-2’de yer alan standartları yayınlamıştır. Yapılan çalışmalar IASB çalışmalarına paralel olarak devam etmektedir.

Türkiye Muhasebe Standartları’nın (TMS/IFRS) uygulanması için yapılan çalışmalardan bir diğeri de Türk Ticaret Kanunu tasarısıdır. Bu tasarı TMS/IFRS’nin uygulanması açısından önemli bir çalışmadır. TTK tasarısının 88. Maddesinde TMSK’nın yetkilerini;

i. *“(1) 64 ilâ 88 inci madde hükümlerine tâbi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticarî defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayınlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar.*

ii. *(2) Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara uluslararası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına tam uyumlu olacak şekilde, yalnız Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenir ve yayınlanır.*

iii. *(3) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca, değişik ölçütteki işletmeler ve sektörler için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları tarafından farklı düzenlemelere izin verildiği hâllerde özel ve istisnaî standartlar konulabilir; bunları uygulayanlar, söz konusu durumu finansal tablo dipnotlarında açıklarlar.*

iv. *(4) Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun onayını almak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin, sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.*

v. (5) *Uygulamada, Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alanlar itibarıyla dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenlemelere, anılan düzenlemelerde de hüküm bulunmadığı hâllerde dünyada yaygın uygulaması bulunan genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri uygulanır.*” şeklinde belirtmektedir.

İlgili kanun taslağında da görüldüğü gibi kanun yürürlüğe girdikten sonra birçok işletme finansal tablolarını TMSK'nın yayınladığı standartlar doğrultusunda hazırlamak yükümlülüğüne gireceklerdir.

TMSK'nın uygulanması ile ilgili diğer bir zorunluluk da bankacılık sektöründedir. 2008 yılından itibaren tüm işletmelerin bankalarla çalışabilmesi için UMS/IFRS'leri uygulamaları zorunlu olmuştur. Çünkü uygulanmaya başlanacak olan Basel-II kuralları bu uygulamayı zorunluluk olarak kabul etmektedir. Bu nedenle BDDK'nın IFRS ile tam uyumlu muhasebe standartlarını uygulamaya koymuş olması yerinde bir düzenlemedir (Koç Yalkın ve Demir, 2006:301).

Yapılan bu çalışmaların amacı; daha kaliteli finansal bilgiler üreterek ülkeler arası ticaret ve yatırımı geliştirmek şirketlerin sermaye piyasalarından daha düşük maliyetle daha kaliteli bilgiler elde ederek faaliyetlerini sürdürmelerini sağlamaktır (Koç Yalkın, 2003: 19). Ayrıca AB'ye üye çalışmalarını devam eden ülkemizin muhasebe uyum çalışmalarında; muhasebe uygulamalarının uluslararası muhasebe standartlarına ve AB'nin ilgili yönergelerine uyumlu olmasına ve muhasebe uygulamalarına temel alınan ulusal muhasebe standartları ile muhasebe sisteminin ülke yapısına uygun olmasına dikkat edilmelidir (Koç Yalkın, 2000: 2).

Genel olarak değerlendirdiğimizde şirketlerin hem hacim hem de kaynaklar itibarıyla büyümeleri, sermaye piyasasında yatırım fonlarının, sigorta şirketlerinin, bankaların ve diğer finansal kuruluşların ağırlık kazanması, bireysel ve kurumsal yatırımcıların da sermaye piyasasında aktif rol oynamaları şirketlerin bölümsel bilgisine olan ihtiyacı arttırmıştır. Diğer finansal bilgi kullanıcılarının da bölümsel bilgilerle yakından ilgilenmeleri bölümsel bilgilerin raporlanmasını ve kamuoyuna sunulmasını zorunlu hale getirmiştir (Sağlam, 2007: 393).

Bu zorunlulukla birlikte bölümsel raporlamada bölümlerin belirlenmesi önemli bir aşamadır. Raporlanacak bölüm bilgilerinin finansal bilgi kullanıcılarının ihtiyacına uygun bilgiler olmasına dikkat edilmelidir. Raporlanacak bölümün gereksiz bilgiler açıklaması finansal bilgi kullanıcılarının yanlış karar almalarına neden olacaktır.

1.3.4.3. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

02.11.2011 tarihli resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'de "Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu" oluşturulmuştur. Bu kurumunun oluşturulmasıyla muhasebe ve denetim standartlarını belirleyip yayımlamak, bağımsız denetim kuruluşlarını ve bağımsız denetçileri yetkilendirmek, sicile kaydetmek, faaliyet ve çalışmalarını denetlemek ve bunların gözetimi ve denetimini yapmak amaçlanmaktadır (Yavuz 2011).

Başbakanlığa bağlı olarak kurulan bu kurum, Başbakanın gerek görmesi halinde bu yetkiler bir Bakan eliyle yürütebilir. Kurum, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun merkezi Ankara'dadır. Kurul dokuz üyeden oluşur. Başkan, kurul üyeleri arasından Bakanlar Kurulu tarafından atanır.

En az lisan mezunu olmak kurula üye seçilmenin en temel şartıdır. Bunun akabinde tecrübe faktörü ayrıca bir önem arz etmektedir. Kurula seçilecek üyelere, denetimde on yıllık tecrübe ve seçilecek kişilerin öğretim üyesi olması halinde on yıllık görev yapmış olmaları şartı aranmaktadır. Ayrıca atanacakların son üç yılda bağımsız denetimle ilgili faaliyette bulunmamış olması gerekmektedir (660 Sayılı KHK, mad: 4).

Kurulun Görev ve Yetkileri

KHK'nın 9 uncu maddesinde kurulun görev ve yetkilerine değinilmiştir:

- a. TMS'leri oluşturmak, yayımlamak ve diğer düzenlemeleri yapmak,
- b. TDS'yi oluşturmak ve yayımlamak,
- c. Denetim yapacakları belirlemek, yetkilendirmek, resmi sicile kaydetmek,
- d. Denetçilerin faaliyetlerini gözetlemek ve denetlemek,
- e. Faaliyet ve çalışmalarında aykırılıkları saptanan denetçilere uyarıda bulunmak, faaliyetlerini askıya almak veya iptal etmek,

- f. Yetkilendirmeye ilişkin sınavları yapmak, sürekli eğitim standartları ile mesleki etik kurallarını belirlemek, kalite güvence sistemini oluşturmak,
- g. Mütakabiliyet esasına göre yabancı firmalar ile ilgili koşulları belirlemek,
- h. Denetimin bağımsızlığının ve tarafsızlığının sağlanmasına, denetime olan güvenin ve denetim kalitesinin artırılmasına yönelik gerekli tedbirleri almak,
- i. Mevzuatla verilen diğer benzeri görevleri yapmak.

Yukarıda belirtildiği gibi KGK denetimle ilgili gerekli tüm yasal düzenlemeleri yapabilecek yetkilerle donatılmış bir mekanizma haline gelmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TDHP, TFRS UYARLI TEMEL FİNANSAL TABLOLAR

Bu bölümde, Tekdüzen Hesap Planı ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uyarlı finansal tablolar ele alınacaktır. TDHP'ye göre bilanço, gelir tablosu ve TFRS uyarlı bilanço ve gelir tablosu kalemleri ele alınarak TFRS'nin bu kalemler üzerinde oluşturduğu farklılıkla tespit edilmeye çalışılacaktır.

2.1. TEKDÜZEN HESAP PLANI

Tekdüzen Muhasebe Sistemi kısaca: Finansal nitelikli işlemleri, bilanço usulüne göre defter tutan işletmelerin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre kaydedip güvenilir bilgi üreterek, bu bilgileri tutarlı finansal tablolar aracılığıyla raporlamasıdır (Özulucan, 2005: 49).

Muhasebe mesleğinin geçmişi yüz yıllar öncesine dayanmaktadır. Anadolu'da muhasebe eğitim 19'uncu yüzyıl sonlarında başlamıştır (A. Aysan, 1998: 25). Cumhuriyetin ilk yıllarından 1950'li yıllara kadar Alman ve Fransız ekolu muhasebe sistemimizin gelişmesinde etkili olmuştur (Türker, 1996: 5). 1960'lardan sonra A.B.D. muhasebe sistemimiz üzerinde etkisini daha fazla göstermiştir. 1974'ten 1984'e kadar ülkemizde kullanılmaya başlanan uluslararası muhasebe standartları, muhasebe sistemimizin şekillenmesine ciddi katkıda bulunmuştur (Türker, 1996: 5).

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulduğu yıllarda uygulamış olduğu ekonomi modelinden dolayı, halkın elinde yeterince birikmiş sermaye bulunmamaktaydı. Bu nedenle ciddi özel teşebbüslere rastlamamakta ve özellikle bunların muhasebe uygulamaları görülmemektedir. Devlet kurmuş olduğu Kamu İktisadi teşekküllerle temel gereksinimler başta olmak üzere bu açığı kapatmaktaydı (A. Aysan, 1998: 18). Bu nedendir ki muhasebe standartlarının gelişimini devlet yönlendirmiştir (Şen, 2006: 8).

1950'lerin sonlarında düzenlenen "Türkiye Muhasebe Kongresi"nde "Tekdüzen Muhasebe Sistemi" tartışılmıştır. Bunun akabinde 1971 yılında sunulacak olan bilanço kar-zarar tablosunun içeriği, hazırlanması ve sunulmasına temel teşkil edecek olan 1960 yılında ki kongrede "Tekdüzen Hesap Çerçevesi" ana tema olarak ele alınmıştır (TMUD, 1971). 1980 öncesinde KİT'lerde oluşan sorunlar nedeniyle "Tekdüzen Muhasebe Sistemi" çalışmaları başlamıştır. Bu çalışmalar üç ana başlık altına toplanabilir: (Koç Yalkın, 1975)

- i. KİT organizasyon çalışmaları (İşletme İktisadı Enstitüsü)
- ii. KİT organizasyon çalışmaları – DPT
- iii. Uygulama

Yapılan bu çalışmalardan sonra 1.1.1994 itibariyle zorunlu olmak üzere "Tek Düzen Muhasebe Sistemi" yayınlanmıştır (Türker, 1996: 5). Bu yayınlanan Tekdüzen Hesap Planı 9 ana gruba bölünmüştür (Sevilengül, 2005: 119):

Tablo 1: Tekdüzen Hesap Planının Yapısı

1-5 BİLANÇO HESAPLARI	
1-DÖNEN VARLIKLAR	3- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
2- DURAN	4- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
	5- ÖZKAYNAKLAR

6- GELİR TABLOSU HESAPLARI	
	7- MALİYET HESAPLARI
	8- SERBEST HESAPLAR
	9- NAZİM HESAPLAR

Kaynak: Sevilengül, O. 2005

2.1.1. Temel Finansal Tablolar

Finansal Tablolar; “muhasebenin belirli bir dönemde kayıt altına alıp sınıflandırarak biriktirdiği, çeşitli amaçlara ve ihtiyaçlara cevap vermek için topladığı bilgileri belirli bir sistematığe göre özetlediği tablolardır” şeklinde tanımlanabilir (Cemalcılar, 1997: 17). Bir başka tabirle Finansal Tablolar; bir kurumun, işletmenin veya iktisadi herhangi bir teşebbüsün varlık, kaynak ve sermaye yapısı, işletme faaliyetleri ve sonuçları, dönem karının nasıl oluştuğunu, oluşturduğu bu karın, kaynakların nasıl kullanıldığı ve bunlar gibi bir takım diğer konular hakkında bilgi içeren muhasebe ilkelerine uygun olarak düzenlenen tablolardır (Durmuş, 1981: 1).

2.1.1.1. Tekdüzen Hesap Planına göre Bilanço

Bilançoyla ilgili bir takım tanımlamalar bulunmaktadır. En yaygın tanımıyla bilanço; belli bir tarihte bir işletmenin varlıklarını ve kaynaklarını gösteren tablodur. (Burçkin, 1995: 18). İkinci bir tanım olarak bilanço; bir işletmenin belirli bir andaki varlıklarının ve kaynaklarının fotoğrafı ve stok kavramının bir yansıması olarak açılabilir (Çabuk, 2005:8). Görüleceği gibi bilançoda iki yön vardır. Birincisi, varlıkların nerelerden ve kimlerden sağlandığı, ikincisi ise varlıkların nerelerde kullanıldığıdır (Burçkin, 1995: 18). Ayrıca, bilanço; işletmenin varlıklarını ve kaynaklarını gösterdiği gibi, bunların arasındaki fark da öz kaynakları göstermektedir (Dearden, 1975: 18).

Bilançoda iki taraf vardır. Varlıkların kaydedildiği tarafa aktif, yabancı kaynakların ve öz kaynakların kaydedildiği tarafa ise pasif denilmektedir. Bilançoda aktif ve pasif birbirine denk olmak zorundadır. Bu denklige bilanço denkliği denmektedir:

$$\text{Aktifler} = \text{Pasiflere}$$

$$\text{Varlıklar} = \text{Yabancı Kaynaklar} + \text{Öz Kaynak}$$

Özetlenecek olursa bilançoda:

- i. Düzenlendiği işletmenin adı,

- ii. Bilançonun düzenlendiği tarih,
- iii. Varlıklar ve bu varlıkların kaynakları gösterilmek zorundadır (Ataman, 1995: 21).

Varlıklar likiditeye göre yani en likit olan en üstte olacak şekilde sıralanırlar. Bir yıl veya normal faaliyet dönemi içerisinde nakde dönüşebilecek varlıklara “Dönen varlıklar”, bir yıl içerisinde nakde dönüştürülmesi düşünülmeyen varlıklara ise “Duran Varlıklar” denir.

Kaynaklar ödeme önceliğine göre sıralanır. Bir yıl içinde ödenmesi gereken borçlara “Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar”, bir yıldan daha uzun bir süre içinde ödenecek borçlara ise “Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar” denir. İşletme ortak veya sahipleri tarafından işletmeye tahsis edilmiş sermaye ise “Öz Kaynaklar” denir (Tosun, 1978: 24).

2.1.1.1.1. Bilanço İlkeleri

Bilanço ilkeleri, işletmenin finansal durumunu belirli bir tarihte açık ve gerçeğe uygun olarak yansıtılmasını amaçlamaktadır. Bilanço kalemlerinin varlık ve kaynak olma özelliğine göre bu ilkeler kendi arasında gruplanmaktadır (Bostancı, 2003).

Varlıklara İlişkin İlkeler

1. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşebilecek varlıkları, bilançoda dönen varlıklar grubu içinde gösterilir,
2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde paraya dönüşemeyen, hizmetlerinden bir hesap döneminden daha uzun süre yararlanan uzun vadeli varlıkları, bilançoda duran varlıklar grubu içinde gösterilir. Dönem sonu bilanço gününde bu grupta yer alan hesaplardan vadeleri bir yılın altında kalanlar dönen varlıklar grubunda ilgili hesaplara aktarılır,
3. Bilançoda varlıkları, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleriyle gösterebilmek için, varlıklardaki değer düşüklüklerini göstererek karşılıkların ayrılması zorunludur,

4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden ödenen giderler ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde tahsil edilecek olan gelirler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir,

5. Dönen ve duran varlıklar grubunda yer alan alacak senetlerini, bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır,

6. Bilançoda duran varlıklar grubunda yer alan maddi duran varlıklar ile maddi olmayan duran varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla her dönem ayrılan amortismanların birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir,

7. Duran varlıklar grubu içinde yer alan özel tükenmeye tabi varlıkların maliyetini çeşitli dönem maliyetlerine yüklemek amacıyla, her dönem ayrılan tükenme paylarının birikmiş tutarları ayrıca bilançoda gösterilmelidir,

8. Bilançonun dönen ve duran varlıklar gruplarında yer alan alacaklar, menkul kıymetler, bağlı menkul kıymetler ve diğer ilgili hesaplardan ve yükümlülüklerden işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilişkili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir,

9. Tutarları kesinlikle saptanamayan alacaklar için herhangi bir tahakkuk işlemi yapılmaz. Bu tür alacaklar bilanço dipnot veya eklerinde gösterilir,

10. Verilen rehin, ipotek ve bilanço kapsamında yer almayan diğer teminatların özellikleri ve kapsamı bilanço dipnot veya eklerinde açıkça belirtilmelidir.

Yabancı Kaynaklara İlişkin İlkeler

1. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelen borçları, bilançoda kısa vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir,

2. İşletmenin bir yıl veya normal faaliyet dönemi içinde vadesi gelmemiş borçları, bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar grubu içinde gösterilir,
3. Tutarları kesinlikle saptanamayanları veya durumları tartışmalı olanları da içermek üzere, işletmenin bilinen ve tutarları uygun olarak tahmin edilebilen bütün yabancı kaynakları kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda gösterilmelidir,
4. Gelecek dönemlere ait olarak önceden tahsil edilen hasılat ile cari dönemde tahakkuk eden ancak, gelecek dönemlerde ödenecek olan giderler kayıt ve tespit edilmeli ve bilançoda ayrıca gösterilmelidir,
5. Kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar grubunda yer alan borç senetlerini bilanço tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile gösterebilmek için reeskont işlemleri yapılmalıdır,
6. Bilançonun kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklar gruplarında yer alan borçlar, alınan avanslar ve diğer ilgili hesaplardan işletmenin sermaye ve yönetim bakımından ilgili bulunduğu ortaklara, personele, iştiraklere ve bağlı ortaklıklara ait olan tutarlarının ayrı gösterilmesi temel ilkedir.

Öz Kaynaklara İlişkin İlkeler

7. İşletme sahip veya ortaklarının sahip veya ortak sıfatıyla işletme varlıkları üzerindeki hakları öz kaynaklar grubunu oluşturur. İşletmenin bilanço tarihindeki ödenmiş sermayesi ile işletme faaliyetleri sonucu oluşup çeşitli adlar altında işletmede bırakılan karları ile dönem net karı (zararı) bilançoda öz kaynaklar grubu içinde gösterilir.
8. İşletmenin ödenmiş sermayesi bilançonun kapsamı içinde tek bir kalem olarak gösterilir. Ancak esas sermaye özellikleri farklı hisse gruplarına ayrılmış bulunuyorsa; esas sermaye hesapları her grubun haklarını, kar ve tasfiye paylarının dağıtımında sahip olabilecekleri özellikleri ve diğer önemli özellikleri yansıtabilecek biçimde bilançonun dipnotlarında gösterilmelidir.
9. İşletmenin hissedarları tarafından yatırılan sermayenin devam ettirilmesi gerekir. İşletmede herhangi bir zararın ortaya çıkması, herhangi bir nedenle öz

kaynaklarda meydana gelen azalmalar; hem dönemsel, hem de kümülatif olarak izlenmeli ve kaydedilmelidir.

10. Öz kaynakların bilançoda net olarak gösterilmesi için geçmiş yıllar zararları ile dönem zararı, öz kaynaklar grubunda indirim kalemleri olarak yer alır.

11. Öz kaynaklar; ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri, geçmiş yıl karları (zararları) ve dönem net karı (zararı)'ndan oluşur. Kar yedekleri; yasal, statü ve olağanüstü yedekler ile yedek niteliğindeki karşılıklar, özel fonlar gibi işletme faaliyetleri sonucu elde edilen karların dağıtılmamış kısmını içerir. Sermaye yedekleri ise hisse senedi ihraç primleri, iptal edilen ortaklık payları, yeniden değerlendirme değer artışları gibi kalemlerden meydana gelir. Sermaye yedekleri gelir unsuru olarak gelir tablosuna aktarılamaz zorundadır.

2.1.1.2. Tek düzen hesap planına göre gelir tablosu

Gelir tablosu; işletmenin belli bir dönemde elde ettiği tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karını veya dönem net zararını kapsar. Ayrıca gelir tablosu, o dönemle ilgili gelir ve giderin kalemlerini ayrıntılı olarak göstererek yöneticilere yardımcı olmaktadır (Koç, 2005: 59). Gelir tablosu; faaliyet tablosu ve kar zarar tablosu olarak da ifade edilmektedir (Stegel ve Show, 1983: 15).

Gelir tablosunun düzenlenmesinde finansal Tablolar İlkelerinde verilmiş açıklamalar esas alınır. Bu tablonun düzenlenmesinde esas faaliyetlerden sağlanan gelir ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyetlerden sağlanan gelir ayrı gösterileceği gibi süreklilik göstermeyen olağandışı gelirler de ayrı olarak gösterilir. Buna göre, esas faaliyetler için yapılan giderler ile süreklilik gösteren diğer olağan faaliyet giderleri ve süreklilik göstermeyen olağandışı giderler ayrı ayrı gösterilir.

Gelir Tablosu hesapları arasında mahsup yapılamaz. Tabloda “diğer” başlığı altında gösterilen gelir ve gider unsurlarının ait oldukları grubun toplam tutarının % 20'sini aşması halinde bu kalem ayrı bir başlık altında ayrıca gösterilir. Tutarı olmayan kalemler gelir tablosunda yer almaz.

Gelir tablosuna verilen önem gittikçe artmaktadır. Çünkü bu tabloda işletmenin belli bir dönemdeki faaliyetleri ve bu faaliyetlere ilişkin sonuçlar; net satış tutarı, satışların maliyeti, brüt satış karı, faaliyet karı, olağan karı, net dönem karı gibi kavramlarla açıklanabilmektedir. Bu ise işletmenin çeşitli açılardan başarı derecesinin ölçülmesine katkıda bulunur (Burçkin, 1995: 91).

Tanım olarak gelir tablosu geçmiş dönemlere ait bilgi kaynağıdır. Geçmiş dönemlerdeki başarının trendleri firmanın gelecekteki performansı ve dolayısı ile borç geri ödeme kaynağı yaratabilme gücünün göstergesi olarak değerlendirilir. Finansal analizin temel amacı gelecekteki karlılık gücünün öngörülebilmesidir. Gelir tablosundaki çeşitli unsurlar gelecekteki karlılığın ne olabileceği konusunda analizciye önemli ipuçları ve soru işaretleri yaratır. (Akdoğan ve Tenker, 2001: 155).

2.1.1.2.1. Gelir Tablosu İlkeleri

Gelir tablosu ilkelerinin amacı, satışların, gelirlerin, satışların maliyetinin, giderlerin, kar ve zararlara ait hesapların ve belli dönemlere ait işletme faaliyeti sonuçlarının sınıflandırılmış ve gerçeğe uygun olarak gösterilmesini sağlamaktır. Gelir tablosu kalemleri brüt tutarları üzerinden gösterilir ve gelir kalemleri ile gider kalemleri birbirleriyle karşılaştırılmak gelir tablosu kapsamında çıkarılamaz. Belli bir dönemin satışları ve gelirleri, o döneme ait maliyet ve giderler ile karşılaştırılır (Bostancı, 2003).

- i. Gerçekleşmemiş gelirler gerçekleşmiş gibi veya gerçekleşmiş olanlar, gerçek tutarından fazla veya az gösterilmemelidir,
- ii. Belli bir dönemin satışları ve gelirleri, bunları elde etmek için yapılan satışların maliyeti ve giderleri ile karşılaştırılmalıdır,
- iii. Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar ile özel tükenmeye tabi varlıklar için uygun amortisman ve tükenme payları ayrılmalıdır,
- iv. Maliyetler; maddi duran varlıklar, stoklar, onarım ve bakım ve diğer gider grupları arasında uygun bir şekilde dağıtılmalıdır,

v. Arızı ve olağanüstü niteliğe sahip kar ve zararlar meydana geldikleri dönemde tahakkuk ettirilmeli, fakat normal faaliyet sonuçlarından ayrı olarak gösterilmelidir,

vi. Bütün kar ve zararlardan, önceki dönemlerin finansal tablolarında düzeltme yapılmasını gerektirecek büyüklük ve niteliktekiler dışında kalanlar, dönemin gelir tablosunda gösterilmelidir,

vii. Karşılıklar, işletmenin karını keyfi bir şekilde azaltmak veya bir döneme ait karı diğer döneme aktarmak amacıyla kullanılmamalıdır,

viii. Dönem sonuçlarının tespiti ile ilgili olarak uygulanan değerlendirme esasları ve maliyet yöntemlerinde bir değişiklik yapıldığı takdirde, bu değişikliğin etkileri açıkça belirtilmelidir,

ix. Bilanço tarihinde var olan ve sonucu belirsiz bir veya birkaç olayın gelecekte ortaya çıkıp çıkmamasına bağlı durumları ifade eden, şarta bağlı olaylardan kaynaklanan, makul bir şekilde gerçeğe yakın olarak tahmin edilebilen gider ve zararlar, tahakkuk ettirilerek gelir tablosuna yansıtılmalıdır (Ergün, 1998: 90).

2.2. TFRS UYARLI TEMEL FİNANSAL TABLOLAR

TFRS'ler gittikçe daha çok ülke ve şirketlerde uygulama bulmaktadır. Ayrıca TFRS ve US GAAP yakınsama çalışmaları IASB ve FASB arasında daha da verimli olarak sürdürülmektedir. Böylece yakın bir gelecekte uluslararası düzeyde ortak bir muhasebe dili gerçekleştirme yaklaşımlarının başarıya ulaşacağı beklentisi artmaktadır. Ancak, tüm dünyada ortak bir muhasebe standardının kısa sürede verimli olarak yaşama geçirilmesi ve sorunsuz olarak uygulanması düşünülemez. Farklı muhasebe anlayışına sahip ve farklı muhasebe standartlarını uygulamakta olan ülkelerin bu yeni standartları benimseyip uygulamaları, ciddi çalışmaları ve ulusal düzeyde yeni düzenlemeleri gerektirmektedir.

Günümüzde pek çok ülkede TFRS'ye uygun gerekli yasal ve yapısal düzenlemeler yapılmaktadır. Uluslararası gelişmelere kendisini kısa sürede uyumlaştırabilmiş ülkelerin, uluslararası sermaye hareketleri açısından daha güvenilir

konuma geldikleri ve uluslararası finansal piyasalardan daha düşük maliyetle kredi sağlayabildikleri görülmektedir. Bu nedendir ki ülkelerin muhasebe standartlarını ulusal düzeyden TFRS'ye yakınlaştırma çabaları hızla artmaktadır. Ülkemizde de TMSK bu amaçla çalışmalar yürütmektedir.

TFRS uygulamalarında finansal tabloların hazırlanması açısından birçok yeni değerlendirme ölçüsü getirildiği görülmektedir. Bu ölçüler şunlardır (Tokay ve Deran, 2008: 29):

- Geri kazanılabilir tutar
- Kullanım değeri
- Net gerçekleştirilebilir değer
- Stokların maliyeti
- Satın alma maliyeti
- Dönüştürme maliyeti
- Defter değeri
- Amortisman tabii tutar
- Finansal varlık veya finansal borcun etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyeti
- Tahmini maliyet
- Gerçeğe uygun değer
- Satış maliyetleri düşürülmüş gerçeğe uygun değer
- Borçlanma maliyetleri
- Maliyet
- İşletmeye özgü değer

Bu değerlendirme ölçüleri ilgili standartlar kapsamında, işletmelerin faaliyet alanlarına uygun olarak kullanılmaktadır.

TFRS ile birlikte şeffaflık düzeyinin artırılması, uluslararası finansal piyasalardan fon toplama olanaklarının artırılması, fon maliyetinin azaltılması, likiditenin artırılması, rekabetin korunması, ekonomik entegrasyon çabalarına katkı sağlanması, yatırımcılar ve borç verenler açısından yatırım risklerinin azaltılması,

uluslararası yatırım ve karşılaştırılabilirlik olanaklarının artırılması amaçlanmaktadır (Kahraman: 2006).

TFRS'lere geçiş, muhasebe ilkelerinde değişikliğe gitmekten çok, finansal muhasebe açıklama zorunluluklarında ve finansal raporlamada önemli farklılıklara yol açmaktadır. Bu dönüşüm teknik bir uygulama olmanın dışında, işletmenin yatırımcıları, pay sahipleri ve rakipleri gözünde yeniden değerlendirilmesi fırsatını veren bir yapılanma niteliği taşımaktadır (Asla: 2004).

İşletmelerin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinden, TFRS'lere geçmeleri ile oluşacak en genel etki; kayda alma, değerlendirme ve açıklayıcı bilgi sunma konuları üzerindedir. TFRS'lerin finansal tablolara etkilerini aşağıdaki gibi belirtmek olasıdır (Arıkan: 2004):

- İşletmelerde bölümlerin satış, kar ve vergi konularında daha ayrıntılı raporlama yapması gerekecektir.
- Getirilen konsolidasyon kuralları, bazı yatırımları konsolide finansal tabloların dışında bırakmıştır.
- İşletme birleşmeleri muhasebesinde çıkarların birleşmesi yöntemi yasaklanmıştır. Bu nedenle birçok işletme birleşmesinden sağlanan aktif ve pasifler gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilecektir.
- Maddi olmayan duran varlıkları muhasebeleştirme ölçüt birçok yenilikler getirmiş olup, işletmeler bu farklılıklar nedeniyle değerlendirme yaklaşımını seçmek durumunda kalacaktır.
- Ertelenen vergilerin bilanço yaklaşımına göre belirlenmesi gerekecektir.

TFRS'ler uygulandığında finansal tablolarda önemli değişiklikler oluşmaktadır. Bu değişikliklerin getirdiği avantajlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Selimoğlu: 2009):

- TFRS'yi kullanmaya başlayan ülkelerde şirketler iki farklı finansal tablo hazırlamaması,
- Finansal tabloların içeriklerini değiştirmenin yanı sıra şirketlerin finansal muhasebe sistemlerini, işletme faaliyetlerinin bir parçası olması, bilgi sistemleri ve kurumsal yönetim yapısını da olumlu yönde etkilemesi,

- TFRS'ler kural bazlı değil ilke bazlı muhasebe uygulamalarını getirmiştir. Böylece finansal tablolarda yer alan finansal işlemlerdeki ekonomik esasın daha iyi kavranması,
- TFRS'ler, muhasebenin temel ilkeleri ile bütünleştirildiğinden finansal tablolardaki bilgilerin çok daha açık hale gelmesi,
- TFRS'lere göre hazırlanmış finansal tablolar şirket gelirini daha iyi ölçmesi nedeniyle, piyasa yatırımcılarının şirketleri daha iyi anlamalarına ve yatırımlarını da iyi yönetmelerine yardımcı olması,
- Bedeli itfa edilen imtiyazlı hisse senetleri, TFRS'lere göre artık finansal borçlarda gösterilmesi,
- TFRS'lere göre hazırlanmış finansal tabloların gelecek amaçlı ve küreselleşme yönlü tablolar olması,
- Finansal Tabloların, sermaye piyasalarını bütünleştirecek ve dayanışma ile şeffaflık ve yüksek piyasa fiyatları getirerek hızla gelişmelere yardımcı olması,
- Finansal tabloların, TFRS'lere göre; “gerçeğe uygun değer” esas alınarak hazırlanırken, geleneksel muhasebe yaklaşımında “tarihi maliyet” esas alınması,
- TFRS'lere göre hazırlanmış finansal tablolarda şerefiyeler için amortisman hesaplaması görünmezken, geleneksel muhasebe sisteminde şerefiyeler için amortisman ayrılması.

Görüldüğü gibi TFRS'lere göre hazırlanan finansal tablolar daha gerçekçi ve gerekli bilgileri açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

TFRS uygulamaları, mevcut uygulamaya bazı değişiklikler getirmektedir. Özellikle TFRS'lerin finansal tablolara etkisi aşağıdaki gibi özetlenebilir (Akdoğan: 2007).

- i. Yapısı ve İçeriğindeki değişiklikler,
- ii. Biçimsel Yapısındaki ve Kapsamdaki Değişiklikler
- iii. Ölçümleme, Değerleme Ölçütlerinde ve Dipnot, Açıklayıcı Bilgilerdeki Değişiklikler

2.2.1. TFRS'ye Göre Bilanço

Ülkemizde 2005'ten itibaren yürürlüğe giren TMS 1 finansal tabloların sunuluşunu düzenlemektedir. TMSK tarafından yayınlanan bu standart, finansal tabloların hazırlanması ve sunulmasında gerekli olan ilkeleri ayrıntılı olarak sunmaktadır. Bu standardın amacı, işletmenin bir önceki finansal tablolarıyla ve diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılması için gerekli düzenlemeleri yapacak temel unsurların açıklanmasıdır.

Normal faaliyet döngüsü, TFRS'de işleme tabi tutulmak üzere tedarik edilen varlıkların nakit ve nakde dönüşme süreci olarak tanımlanmıştır. Tipik faaliyet döngüsü, borçlanarak veya nakden stok alımı, sonra stokların satılarak nakde veya alacağa ve son olarak da alacakların tahsiliyle nakde dönüşmesi ve borçların ödenmesi şeklinde işlemektedir. İşletmenin normal faaliyet döngüsünün açıkça belirlenemediği durumlarda likidite esaslı sunuş tercih edilir (Örten ve ötekiler 2007, 20).

Normal faaliyet döngüsünün açıkça belirlenemediği ve likidite esaslı sunumun daha güvenilir bilgi sağladığının kabul edildiği istisnai durumlar dışında, bilançoda varlıklar ve kaynaklar cari/cari olmayan ayrımına göre sınıflandırılır. Bilançoların sunumunda cari/cari olmayan varlık ve kaynak ayrımına göre sunumunun esas alınması halinde, cari/cari olmayan varlık ve kaynak ayrımının nasıl yapılacağı aşağıdaki gibi açıklanmıştır Buna göre;

- Bilanço tarihinden sonraki 12 ay içinde paraya dönüşmesi beklenen,
- İşletmenin normal faaliyet döngüsü içinde satılması, tüketilmesi veya paraya çevrilmesi beklenen veya satış ya da kullanım amaçlı olarak elde tutulan,
- Öncelikle ticari amaçlı olarak elde bulundurulanan,
- Bilanço tarihinden sonra en az 12 ay için borçların ödenmesi veya alışveriş için kullanılması kısıtlanmamış nakit ve nakit benzeri varlıklar cari varlıklar olarak sınıflandırılır.

Bu sınıflandırmada cari/cari olmayan varlık ayrımının tek düzen muhasebe sistemindeki geleneksel dönen/duran varlık ayrımından biraz farklılaştığı görülmektedir. Çünkü TFRS öncelikle normal faaliyet döngüsünün parçası olarak bilanço tarihinden sonraki 12 aydan daha uzun sürede satılması tüketilmesi ya da paraya çevrilmesi beklenen alacaklar, stoklar ve diğer varlıkları cari varlıklar kapsamına almaktadır. Dolayısıyla cari/cari olmayan ayrımında önemli bir husus bilanço tarihinden sonraki 12 ay içinde nakde dönüşmesi beklenmiyor olsa dahi ticari alacaklar, personelden alacaklar, normal faaliyet döngüsü içinde satılan tüketilen ve nakde çevrilen stoklar gibi varlıkların cari varlıklar arasında gösterilmesidir. TFRS 1'e göre normal faaliyet döngüsünün parçası olmayan varlıklar ise, tek düzen muhasebe sisteminde olduğu gibi 12 aylık normal faaliyet dönemi dikkate alınarak cari/cari olmayan varlık ayrımının yapılması gerekmektedir. Normal faaliyet döngüsü ve dönemine göre cari varlık olarak sınıflandırılan varlıkların dışındaki bütün cari varlıklar cari olmayan varlık olarak sınıflandırılır.

Varlık yapısının oluşumuna paralel olarak kaynakların sınıflandırılmasında da aynı kriterler esas alınmaktadır.

Kaynakların sınıflandırılmasında cari-cari olmayan kaynak ayrımı da tek düzen muhasebe sistemindeki kısa ve uzun vadeli kaynak ayrımından biraz farklıdır. Normal faaliyet döngüsünün parçası olarak satıcılara borçlar, personele borçlar gibi bilanço kalemleri vadeleri bir yıldan uzun dahi olsa cari borçlar arasında yer alacaktır (Örten ve ötekiler, 2007, 22). Dolayısıyla cari varlıklara benzer şekilde cari kaynaklar bilanço tarihinden itibaren 12 aydan daha uzun sürede ödenmesi beklenen borçları kapsayabilmektedir (Alfredson ve ötekiler, 2005, 560).

2.2.1.1. Yapısı ve İçeriği

TFRS'ye göre bilançoda, varlıklar başlığı altında en az aşağıdaki kalemlerin bulunması gerekmektedir;

- Nakit ve nakit benzerleri,
- Ticari ve diğer alacaklar,
- Stoklar,

- Öz kaynak yöntemine göre muhasebeleştirilen finansal duran varlıklar,
- Diğer finansal varlıklar,
- Maddi ve maddi olmayan duran varlıklar,
- Yatırım amaçlı gayrimenkuller,
- Satılmak üzere elde tutulan duran varlıklar ve durdurulan faaliyetler,
- Biyolojik (canlı) varlıklar,
- Ertelenmiş vergi varlığı.

Bilanço da Yükümlülükler başlığı altında ise en az aşağıdaki kalemlerin bulunması gerekmektedir;

- Ticari ve diğer borçlar,
- Provizyonlar,
- Finansal yükümlülükler,
- Kurumlar vergisi karşılığı,
- Ertelenmiş vergi yükümlülüğü,
- Ana ortaklık dışı paylar (öz kaynaklar içerisinde gösterilmekte),
- Ödenmiş sermaye ve yedek akçeler.

2.2.1.2. Biçimsel Yapısındaki ve Kapsamdaki Değişiklikler

TFRS ile finansal tablolardaki aktif ve pasif kalemler, gelir ve giderler, nakit akışları yeniden belirlenmektedir. Örneğin bilançoda; yatırım amaçlı gayrimenkuller, canlı varlıklar, satış için elde tutulan ve durdurulan faaliyetlerle ilgili varlık ve borçlar, inşaat sözleşmeleri ilişkili taraflardan alacak ve borçlar gibi yeni kalemler ortaya çıkmaktadır. Gelir tablosunda da gelir ve giderlerin sınıflaması, karların oluşumu yeni şekli ile ortaya çıkmaktadır. Olağandışı gelir ve karlar ile olağandışı gider ve zararlar ayrı bölüm olarak raporlanmayacaktır. Durdurulan faaliyetlerle ilgili gelir ve karlar, gider ve zararlar ayrı raporlanacaktır. Çalışmayan kısım giderlerinin raporlanacağı bölüm değişecektir. Stok değer düşüklüğü karşılık giderleri, karşılık giderlerinin yer aldığı diğer olağan giderlerden çıkartılarak “satışların maliyeti” bölümünde yer alacaktır. Aynı şekilde stoklarla ilgili konusu kalmayan karşılıklar da satışların maliyetini azaltacak şekilde raporlanacaktır. Nakit akış tablolarında ise, direkt veya indirekt yöntemlerde nakit akışlarının sınıflandırılmasında eski uygulama değişmiş

olup, nakit akışları; “işletme faaliyetleri”, “yatırım faaliyetleri” ve “finansman faaliyetleri” şeklinde üç bölüme ayrılarak raporlanacaktır (Akdoğan: 2007).

Önceki muhasebe uygulamalarında bilançoda yer alan bazı aktif ve pasif kalemler (özellikli varlıklarla ilgili olmamasına rağmen aktifleştirilmiş olan finansman giderleri ve kur farkları, araştırma giderleri gibi), TFRS uygulamalarına göre bilançoda yer almazlar. Daha önce bilançoda yer almayan aktif ve pasif kalemler (ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi borcu, garanti karşılıkları gibi), TFRS uygulamalarına göre bilançoya alınırlar. Önceki muhasebe uygulamalarında gelir tablosunda yer almayan gelir ve gider kalemleri (alım satım amaçlı menkul kıymetlerin gerçeğe uygun değerindeki artış veya azalışlar, ertelenmiş vergi gelir etkisi, ertelenmiş vergi gider etkisi, MDV, Maddi Olmayan Duran Varlık değer düşüklüğü karşılığı gibi), TFRS’ye göre gelir tablosunda yer alırlar (Akdoğan: 2007).

2.2.1.3. Ölçümleme, Değerleme Ölçütlerinde ve Dipnot, Açıklayıcı Bilgilerdeki Değişiklikler

Değerlemede genel olarak TFRS uygulamalarında aşağıdaki ölçütler kullanılır:

Gerçeğe uygun değer, net gerçeğe uygun değer, maliyet bedeli, net gerçekleştirilebilir değer, geri kazanılabilir tutar, net bugünkü değer (iskonto edilmiş maliyet), tahmini (varsayılan) maliyet (Akdoğan: 2007).

TMS/TFRS’ler, eski uygulamalara göre işletmenin uyguladığı muhasebe politikaları ve ölçme ve değerlendirme esasları ile ilgili daha fazla ayrıntılı bilginin dipnotlarda ve açıklayıcı bilgilerde verilmesini istemektedir (Akdoğan: 2007).

2.2.1.4. Bilanço Düzenlemelerinde TFRS’nin Oluşturduğu Farklılıklar

Bilanço, bir işletmenin belirli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağladığı kaynakları göstermesi nedeniyle finansal durum tablosu olarak da isimlendirilmektedir. TMS 1, bilançonun hazırlanış ve sunuluşuna yönelik iki yaklaşıma yer vermiştir. Bunlar; cari-cari olmayan varlık/kaynak yaklaşımı (varlıkların dönen ve duran varlık olarak; yükümlülüklerinde, kısa ve uzun vadeli olarak sınıflandırıldığı

yaklaşım) ve likidite yaklaşımı (varlıkların likidite esasına; yükümlülüklerin ise geri ödenme süresine göre sınıflandırıldığı yaklaşım)'dır.

TFRS'ye göre düzenlenecek bilançodaki hesap gurupları ve alt bölümleri aşağıdaki şekilde önerilmektedir;

<u>Grup Kodu</u>	<u>Varlıkların Bilançodaki Alt Bölümleri</u>
1	I. Dönen Varlıklar
10	A-Hazır Değerler
11	B-Menkul Kıymetler (Finansal Varlıklar)
12	C-Ticari Alacaklar
13	<i>D-İlişkili Taraflardan Alacaklar</i>
13	E-Diğer Alacaklar
15	F-Stoklar
16	G-Canlı Varlıklar
17	H-Yılları Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri <i>(İnşaat Sözleşmelerine İlişkin Varlıklar)</i>
18	I-Gelecek Aylara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
19	İ-Diğer Dönen Varlıklar
19	<i>J-Satış Amaçlı Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler</i>
2	II. Duran Varlıklar
22	A- Ticari Alacaklar
23	<i>B-İlişkili Taraflardan Alacaklar</i>

23	C-Diğer Alacaklar
24	D-Finansal (Mali) Duran Varlıklar
20	<i>E-Canlı Varlıklar</i>
21	<i>F-Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller</i>
25	G-Maddi Duran Varlıklar
26	<i>H-Şerefiye</i>
26	I-Maddi Olmayan Duran Varlıklar
27	İ-Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
28	J-Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları
29	<i>K-Ertelenmiş vergi Varlığı</i>
29	L-Diğer Duran Varlıklar

Grup Kodu

Yükümlülüklerin Bilançodaki Alt Bölümleri

3	1.Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
30	<i>A-Finansal (Mali) Borçlar</i>
32	B-Ticari Borçlar
33	<i>C-İlişkili Taraflara Borçlar</i>
33	D-Diğer Borçlar
34	E-Alınan Avanslar
35	E ₁ -Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hak edişleri
36	F-Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler
37	G-Borç ve Gider Karşılıkları

38	H-Gelecek Aylara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları
39	I-Diğer Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar
39	<i>İ-Satış Amaçlı Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetlere İlişkin borçlar</i>
4	II. Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
40	<i>A-Finansal (Mali) Borçlar</i>
42	B-Ticari Borçlar
43	<i>C-İlişkili Taraflara Borçlar</i>
43	D-Diğer Borçlar
44	E-Alınan Avanslar
47	F-Borç ve Gider Karşılıkları
48	<i>G-Gelecek Yıllara Ait Gelirler ve Gider Tahakkukları</i>
48	H-Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü(Borcu)
49	I-Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar
5	III. Öz kaynaklar
50	A-Ödenmiş Sermaye
52	B-Sermaye Yedekleri
54	C-Kar Yedekleri
57	D-Geçmiş Yıllar Karları
58	E-Geçmiş Yıllar Zararları (-)
59	F-Dönem Net karı (Zararı)

Buradaki sıralama, Türkiye Muhasebe Standartları'nın gerekli gördüğü hesaplarında dikkate alınmasıyla Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'ne göre yapılmıştır.

TFRS'ye göre düzenlenecek bilanço ise aşağıdaki tabloda önerilmektedir;

Tablo 2: TFRS 'ye Göre Bilançoda Yer Alması Gereken Hesap Grupları

VARLIKLAR	KAYNAKLAR
CARİ VARLIKLAR	CARİ KAYNAKLAR
NAKİT VE NAKİT BENZERİLERİ	FINANSAL BORÇLAR
FİNANSAL YATIRIMLAR	TİCARİ BORÇLAR
TİCARİ ALACAKLAR	İLİŞKİLİ TARAFLARA BORÇLAR
İLİŞKİLİ TARAFLARDAN ALACAKLAR	DİĞER BORÇLAR
DİĞER ALACAKLAR	ALINAN AVANSLAR
STOKLAR	YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ
CANLI VARLIKLAR	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
İNŞAAT SÖZLEŞMELERİNE İLİŞKİN VARLIKLAR	DEVLET TEŞVİK VE YARDIMLARI
GELECEK AYLARA İLİŞKİN GİDERLER YÜKÜMLÜLÜKLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
DİĞER CARİ VARLIKLAR BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
SATIŞ AMAÇLI ELDE TUTULAN CARİ OLMAYAN VARLIKLAR	DİĞER CARİ KAYNAKLAR
	DİĞER CARİ KAYNAKLAR
	SATIŞ AMACIYLA ELDE TUTULAN CARİ OLMAYAN VARLIKLARA İLİŞKİN YÜKÜMLÜLÜKLER
CARİ OLMAYAN VARLIKLAR	CARİ OLMAYAN KAYNAKLAR
FİNANSAL YATIRIMLAR	FINANSAL BORÇLAR
İLİŞKİLİ TARAFLARDAN ALACAKLAR	İLİŞKİLİ TARAFLARA BORÇLAR
DİĞER ALACAKLAR	DİĞER BORÇLAR
CANLI VARLIKLAR	ALINAN AVANSLAR
YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER	ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
MADDİ VARLIKLAR	DEVLET TEŞVİK VE YARDIMLARI
ŞEREFİYE	BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GİDER TAHAKKUKLARI
ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR	ERTELENMİŞ VERGİ BORÇLARI (YÜKÜMLÜLÜKLERİ)
GELECEK YILLARA AİT GİDELER VE GELİR TAHAKKUKLARI	
ERTELENEN VERGİ VARLIKLARI	ÖZKAYNAKLAR
DİĞER CARİ OLMAYAN VARLIKLAR	ÖDENMİŞ SERMAYE
	SERMAYE YEDEKLERİ
	KAR YEDEKLERİ
	GEÇMİŞ YILLAR KARLARI
	GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
	DÖNEM KAR(ZARARI)
TOPLAM VARLIKLAR	TOPLAM KAYNAKLAR

Kaynak: Bayri, 2010: 103

2.2.1.4.1. Varlıkların Bilançoda Raporlanmasına İlişkin Esaslar ve TFRS'nin Oluşturduğu Farklılıklar

TMS 1'e göre; bir varlık,

- İşletmenin normal faaliyet dönemi içerisinde satılması, tüketilmesi veya paraya dönüştürülmesi bekleniyorsa,
- Özellikle ticari amaçla elde tutuluyorsa,
- Bilanço tarihinden sonra 12 ay içinde paraya dönüştürülmesi bekleniyorsa,
- Kullanımında kısıtlama bulunmayan nakit ve nakit benzeri varlıklar içerisinde yer alıyorsa,

Bu kıstaslardan herhangi birine uyması durumunda dönen varlık olarak sınıflandırılmaktadır.

Varlık kalemlerinde, TFRS'ye göre düzenlenen bilançolarda ortaya çıkan farklılıkları kalemler bazında aşağıdaki şekilde incelemek olasıdır (burada yalnızca farklılıklar ortaya çıkan kalemler incelenmektedir).

Menkul Kıymetler: TMS 32 Finansal Araçlar-Açıklamalar ve Sunum Standardında finansal araç olarak nitelendirilmektedir. Menkul kıymetler başka bir işletmenin öz kaynağında (hisse senedi) veya finansal borcunda (tahvil vb.) artış yaratan varlıklar olduğu göz önüne alındığında standart açısından finansal varlık olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır. TMS 32, TMS 39 ve TFRS 7'de finansal varlıklar dört grup altında sınıflandırılmaktadır.

- Gerçeğe uygun değer farkı kar ve zarara yansıtılan finansal varlıklar,
- Vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar,
- Kredi ve alacaklar,
- Satılmaya hazır finansal varlıklar.

TMS'ye göre gerçeğe uygun değer, "karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutarlar" olarak tanımlanmıştır. TMS 32, TMS 39 ve TFRS7 standartlarının uygulanması açısından bu hesap grubunun aşağıdaki gibi oluşturulması gerekmektedir;

B- MENKUL KIYMETLER (FİNANSAL VARLIKLAR)

1. Gerçeğe Uygun Değer Farkı Kar-Zarara Yansıtılan Finansal Varlıklar
  - a. Hisse senetleri
  - b. Özel kesim Tahvil Senet ve Bonoları
  - c. Kamu Kesimi Tahvil Senet ve Bonoları
  - d. Diğer Finansal Varlıklar
2. Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar
3. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Finansal Varlıklar
4. Maliyetle Değerlenecek Finansal Varlıklar
5. Finansal Varlık Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

Diğer Alacaklar: TDMS' ye göre Diğer Alacaklar içerisinde yer alan "İlişkili Taraflardan Alacaklar"ın, TMS ve UMS'lere göre ayrı raporlanması gerekmektedir. TMS ile uyumlu olması açısından bu gruptaki alacakların bilançoda aşağıdaki şekilde raporlanması uygun olmaktadır.

D. İLİŞKİLİ TARAFLARDAN ALACAKLAR

1. Ortaklardan Alacaklar
2. İştiraklerden Alacaklar
3. Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar

4. İş Ortaklıklarından Alacaklar
5. Kilit Personelden (üst kademe yöneticiler ve aileleri) Alacaklar
6. Diğer İlişkili Taraflardan Alacaklar
7. İlişkili Taraflardan Alacaklar Reeskontu (-)
8. Şüpheli İlişkili Taraflardan Alacaklar Karşılığı (-)

E. DİĞER ALACAKLAR

- 1- Personelden Alacaklar
- 2- Diğer Çeşitli Alacaklar
- 3- Diğer Alacaklar Reeskontu (-)
- 4- Şüpheli Diğer Alacaklar Karşılığı (-)

Stoklar: Bu grupta TDHP'ye göre belirlenmiş olan hesaplardan farklı olarak, TMS'ye göre ayrıca,

- Tamamlanmamış Hizmet Maliyetleri
- Tamamlanmış Hizmet Maliyetleri hesaplarının da kullanılması uygun olmaktadır. Stoklar bilançoda maliyet değeri ile gösterilmektedir.

Canlı Varlıklar (Biyolojik Varlıklar): Elde tutulduğu sürece değişime uğrama özelliği olan varlıklardır. Bu grupta bir yıl içerisinde satılacak veya canlı olma özelliği yok olacak canlı varlıklar izlenir. Canlı varlıklardan hasatı yapılan varlıklar (yumurta, et ürünleri, meyveler vb.) ile yaşam süresi sona eren diğer canlı varlıklar, bu gruptaki hesaplarda değil stoklar grubundaki hesaplarda izlenmektedir. Canlı varlıklar için ayrı bir hesap grubu oluşturulması durumunda aşağıdaki hesaplar kullanılabilir.

G. CANLI VARLIKLAR

- 1- Tarla Bitkileri

- 2- Bahçe Bitkileri
- 3- Canlı Kumes Hayvanları
- 4- Canlı Su Hayvanları
- 5- Diğer Canlı Varlıklar
- 6- Canlı Varlıklar Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)

Canlı varlıklar gerçeğe uygun değer ile ölçülür. Elde tutulduğu sürece değerinde oluşacak artışlar “Canlı Varlıklar Değerleme Farkları” olarak esas faaliyet geliri olarak (brüt satışlarda) raporlanması uygun olmaktadır. Çünkü değer artışları esas olarak canlı varlık için yapılan bir harcamaya karşılık oluşmaktadır.

Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri (İnşaat Sözleşmesi Varlıkları): TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri Standardı'nın uygulanmasında TDHP'nin 17. grubunun Aşağıdaki şekilde oluşturulması ve bilançoda aşağıdaki gibi raporlanması uygun olmaktadır.

I. YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ

- 1- Önceden Yapılan İnşaat Maliyetleri (Yapılmakta Olan İşler)
- 2- İş Sahibine Yansıtılacak Maliyetler
- 3- Hakedişe Bağlanacak Gelir Tahakkukları
- 4- Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı
- 5- Taşeronlara Verilen Avanslar

TMS 11'e göre, inşaat sözleşmeleri kapsamında yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerinde, cari dönemde yapılmış işlere ilişkin olarak cari dönemde harcanan tutarlar “Önceden Yapılan İnşaat Maliyetleri” olarak tanımlanmaktadır. İşin tamamlanma düzeyine göre veya maliyet tutarına eşdeğer tutarın gelirler hesabına alınması esasına göre gelir olarak kaydedilen ancak henüz hak edişe bağlanmamış gelir tahakkukları ise “ Hakedişe Bağlanacak Gelir Tahakkukları” olarak tanımlanmaktadır.

Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler: TFRS 5' e göre, duran varlıklar, kullanımından vazgeçilerek satılma kararı verilmesi, hemen satılabilecek durumda olması ve satış olasılığının yüksek olması halinde, duran varlıklar grubundan çıkarılarak bu hesaba aktarılmaktadırlar. Bir duran varlığın satış amaçlı elde tutulan duran varlıklar grubuna alınabilmesi için;

- Varlığın satışa hazır durumda bulunması,
- İşletme yönetiminin satışı taahhüt etmiş bulunması,
- Satışın en fazla bir yıl içinde gerçekleşme olasılığının bulunması,
- Varlığın, gerçeğe uygun değeriyle uyumlu, uygun bir fiyattan pazarlanabilir olması,
- Alıcı arayışının aktif olarak yapılıyor olması gerekmektedir.

Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller: Yatırım amaçlı gayrimenkuller, TMS 40 kapsamında, kira geliri veya değer artış kazancı ya da her ikisini birden elde etmek amacıyla elde tutulan arazi, arsa, bina veya binanın bir kısmı gibi gayrimenkullerdir. Bu grupta yer alması gereken hesaplar aşağıdaki şekilde gösterilmektedir;

F. YATIRIM AMAÇLI GAYRİMENKULLER

1. Yatırım Amaçlı Araziler
2. Yatırım Amaçlı Arsalar
3. Yatırım Amaçlı Binalar
4. Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılıkları (-)

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, bilançoda maliyet ya da gerçeğe uygun değer ile raporlanmaktadır. Maliyet yöntemine göre değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkullere amortisman ve varsa değer düşüklüğü karşılığı ayrılmaktadır. Gerçeğe uygun değer ile değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkullerin zaman içinde değerinde ortaya çıkan artış ve azalışlar gelir tablosunda kar veya zarar olarak raporlanmaktadır.

Maddi Duran Varlıklar: Varlıklarla ilgili olarak yapılan bir harcamanın MDV olarak aktifleştirilebilmesi için;

- Varlıkla ilgili gelecekteki ekonomik yararlarından işletmenin yararlanması,
- Varlığın maliyetinin, işletmeye maliyetinin güvenilir biçimde ölçülebilmesi, gerekmektedir. Maddi duran varlıklar bilançoda, TDHP'ye göre olduğu gibi, TFRS'ye göre de benzer şekilde raporlanmaktadır. Ancak, tek farklılık, Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılıkları hesaplarının tek isimde toplanmış olmasıdır.

Bir inşaatın gerçekleşmesi için katlanılan finansman maliyetleri ve kur farkları yatırımın tamamlanmasına ve kullanılabilir hale gelmesine kadar yatırım maliyetine dâhil edilir. Ancak inşa edilen bu varlığın toplam maliyeti hiçbir zaman gerçeğe uygun değerini aşamaz. Aşan kısım maliyet unsuru değil, gider olarak muhasebeleştirilir. MDV Kullanılabilir duruma geldikten sonraki dönemlerde ortaya çıkan finansman giderleri ve kur farklarının maliyetlere verilmeyip doğrudan gider yazılması gerekmektedir. MDV elde edildikten sonra da bir takım harcamalar yapılabilir. Bunlardan, MDV'nin önceden belirlenmiş kapasitesini artırarak gelecekte elde edilecek ekonomik yararları artıran harcamalar aktifleştirilerek ilgili varlık maliyetine eklenir. MDV'ler bağış (hibe) şeklinde edinilmiş ise, maliyet değeri sıfırdır. Bu nedenle bilançoda maliyet değeri ile değil, vergi veya emsal değeri ile raporlanır.

Maddi Olmayan Duran Varlıklar: Maddi olmayan duran varlıklar bilançoda, TDHP'ye göre olduğu gibi, TFRS'ye göre de benzer şekilde raporlanmaktadır. Ancak, tek farklılık, Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü Karşılığı hesaplarının tek isimde toplanmış olmasıdır. TMS'ye göre Şerefiyelerde amortisman ayırma uygulamasına son verilmesi ve yalnızca değer düşüklüğü ayrılabilmesi nedeniyle, maddi olmayan duran varlıklar grubundan ayrı olarak bilançoda raporlanması daha uygun olmaktadır.

Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar bilançoda, TDHP'ye göre olduğu gibi, TFRS'ye göre de benzer şekilde raporlanmaktadır. Ancak, tek farklılık, Birikmiş Tükenme Payları ve Değer Düşüklüğü Karşılıkları hesaplarının tek isimde toplanmış olmasıdır.

Ertelenmiş Vergi Varlığı, TMS 12'ye göre, varlık ve yükümlülüklerin muhasebe değeri ile vergiye esas değerinin karşılaştırılması yoluyla hesaplanan geçici farklardan, indirilebilir geçici farkların vergilendirilebilir geçici farklardan fazla olması durumunda ortaya çıkar.

2.2.1.4.2. Bilanço Düzenlemelerinde Yabancı Kaynak Kalemleri Üzerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar

TMS 1' in 60. maddesine göre; aşağıdaki niteliklere sahip yükümlülükler, kısa vadeli yabancı kaynaklar içerisinde yer almaktadır.

1. İşletmenin normal faaliyet dönemi içinde ödenmesi beklenen yükümlülükler,
2. İşletmenin bilanço tarihinden itibaren 12 ay içinde vadeli gelen yükümlülükler,
3. Bilanço gününden sonra en az on iki ay ödenmesini erteleyecek koşulsuz bir hak bulunmayan yükümlülükler, kısa vadeli yabancı kaynakları oluşturur.

TFRS'ye göre düzenlenmiş bilançoda Yabancı kaynak kalemlerinden kısa vadeli yabancı kaynak kalemleri incelendiğinde; İlişkili Taraflara Borçlar ve Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetlere ilişkin Borçlar olmak üzere, TDHP'ye göre iki önemli fark bulunduğu görülmektedir.

İlişkili Taraflara Borçlar: Tek Düzen Muhasebe Sisteminde, ilişkili taraflara olan borçlar, diğer borçlar başlığı altında sunulmaktadır. Ancak TMS 24'e göre, bu grubun ayrı bir başlıkta sunulması gerekmektedir. Bu grupta yer alması gereken hesaplar aşağıdaki şekilde gösterilmektedir;

C. İLİŞKİLİ TARAFLARA BORÇLAR

1. Ortaklara Borçlar
2. İştiraklere Borçlar
3. Bağlı Ortaklıklara Borçlar
4. İş Ortaklıklarına Borçlar
5. Kilit Personele Borçlar
6. Diğer İlişkili Taraflara Borçlar
7. İlişkili Taraflara Borçlar Reeskontu (-)

D. DİĞER BORÇLAR

1. Personele Borçlar
2. Diğer Çeşitli Borçlar
3. Diğer Borç Reeskontları (-)

Ödenecek Vergi ve Diğer Yükümlülükler: İşletmenin ekonomik faaliyetleri sonucunda ilgili mevzuat uyarınca, mükellef veya sorumlu sıfatıyla kendisine, personeline ve üçüncü kişilere ilişkin ödeyeceği vergi, resim, harç, kesinti, sigorta primi, sendika aidatları, icra taksitleri ve benzeri kısa vadeli borçları bu bölümdü yer almaktadır. Bu başlık altında yer alan başlıca hesaplar aşağıdaki şekilde belirtilmektedir.

F. ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

1. Ödenecek Vergi ve Fonlar
2. Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri
3. Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler
4. Ödenecek Diğer Yükümlülükler

Yasal süresi içerisinde ödenmeyen vergi ve yükümlülükler ile erteleme ve taksitlendirme süresi bilanço tarihi itibariyle bir yıldan az olan vergi ve yükümlülükler burada üçüncü sırada yer alan hesapta muhasebeleştirilmektedir.

Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetlere ilişkin Borçlar TFRS 5'e göre Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubunda yer almaktadır.

Uzun vadeli yabancı kaynaklar içerisinde yer alan hesap grupları da yukarıda belirtilen kısa vadeli yabancı kaynaklar hesap grupları ile aynı hesaplardan oluşmakla birlikte, az da olsa farklı hesaplarda içermektedir. Diğer Borçlar Hesap Grubu'nda Kamuya Olan Ertelenmiş ve Taksitlendirilmiş Borçlar hesabı yer almaktadır.

Borç ve Gider Karşılıkları içerisinde yer alan Kıdem Tazminatı Karşılıklarının TMS'e göre borçlar arasında gösterilmesi uygun görülmüş iken, vergi yasalarına göre gider olarak kabul edilmektedir. Ancak gerçekleşmeyen borç ve gider karşılıkları işletmelerin gizli yedek akçe ayırmalarına olanak vermektedir.

Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar başlığı altında ise aşağıdaki hesaplar yer almaktadır.

5. Gelecek Yıllara Ertelenen veya Terkin Edilecek KDV
6. Tesise Katılma Payları
7. Diğer Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar

Uzun Vadeli Yabancı Kaynaklar grubunda yer alan hesapla, Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar grubunda yer alan hesapların uzun vadeliyelerinden oluştuğundan bu bölümde tekrardan kaçınmak için daha fazla ayrıntı verilmemiştir.

2.2.1.4.3. Bilanço Düzenlemelerinde Öz kaynak Kalemleri Üzerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar

Özkaynaklarla ilgili kalemler TFRS uygulamalarında, genel olarak Tek Düzen Muhasebe Sistemi'nde olduğu gibi sunulmakla birlikte birkaç farklılık söz konusudur.

TFRS'ye göre bilanço düzenlemelerinde Sermaye Yedekleri Grubu'nda Finansal Varlıklar Değerleme Farkları (+/-) hesabı yer almaktadır. Satılmaya hazır finansal varlıkların borsa fiyatına göre değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan değer artışları ve azalışları bu hesapta raporlanır. Finansal varlıklar elden çıkarıldığında, bu farklar dönemin sonuç hesaplarına aktarılır.

Bilanço içeriğinde veya dipnotlarda açıklanması gereken bilgiler, TMS gereklerine, kalemlerin yapısına, büyüklüğüne ve fonksiyonuna göre belirlenmektedir.

Bilanço içeriğini oluşturan bölümler incelendikten sonra finansal tablo düzenlemelerine TFRS'nin etkilerini gelir tablosu açısından ortaya koymak gerekmektedir.

2.2.2. TFRS'ye Göre Gelir Tablosu

TFRS'ye göre düzenlenecek gelir tablosunda, kar ve zararın belirlenmesinde TFRS'nin istisna etmediği, dönem içinde finansal tablolara alınan tüm gelir ve gider kalemleri dikkate alınır. Yeniden değerlendirme fonu, yabancı para çevrim farkları gibi kalemler doğrudan öz sermaye ile ilişkilendirilir.

2.2.2.1. Yapısı ve İçeriği

Bir gelir tablosunda aşağıdaki bilgilerin bulunması gerekmektedir:

- Hasılat,
- Finansman giderleri,
- Öz sermaye yöntemine göre muhasebeleştirilen finansal duran varlıkların vergi sonrası kar veya zararlarından olan pay,
- Vergi karşılıkları ve gideri,
- Varlıkların elden çıkarılması ve durdurulan faaliyetlerle ilgili borçların tasfiyesi sonucu oluşan kar ve zararın vergi öncesi tutarı,
- Kar veya zarar.

Hazırlanacak gelir tablolarında giderler fonksiyonlarına göre ya da esaslarına(niteliklerine) göre gösterilebilir. Fonksiyonlarına göre gösterimlerde amortisman ve itfa giderleri ile personel maliyetlerine ilişkin ek bilgi verilmelidir.

2.2.2.1.1. Gelir Tablosu Düzenlemelerinde TFRS'nin oluşturduğu Farklılıklar

Gelir tablosu, “işletmenin belli bir dönemde elde etti tüm gelirler ile aynı dönemde katlandığı bütün maliyet ve giderleri ve bunların sonucunda işletmenin elde ettiği dönem net karını ya da uğradığı dönem net zararını topluca gösteren muhasebe raporudur” şeklinde tanımlanmaktadır.

TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardında gelir tablosunun düzenlenmesi ile ilgili olarak, olağandışı gider ve zararlar ile olağan dışı gelir ve karlar ayrımının kaldırılması öngörülmektedir. Gelir tablosunun adı “Gerçekleşmiş Gelir Gider Tablosu” olarak değiştirilmiştir.

Olağan işlemler sonucu elde edilen gelirler ve karların muhasebeleştirilmesi ile ilgili esaslar TMS 18 Hasılat Standardında belirtilmiştir. TMS18 gelirleri: “İşletmenin dönem içindeki olağan faaliyetleri sonucunda elde edilen ekonomik yararların brüt tutarlarıdır” şeklinde tanımlanmaktadır.

TMS18'e göre olağan gelirler;

- Mal satışları,
- Hizmet sunumları,
- İşletme varlıklarının başkaları tarafından kullanılmasından sağlanan faiz, isim hakkı ve temettüleri olarak belirtilmektedir.

TMS18, gelirin ölçülmesinde aşağıdaki esasları öngörmektedir;

- Gelir, tahsil edilen veya tahsil edilecek varlıkların gerçeğe uygun değeri ile ölçülmektedir.
- Gelirin karşılığı genellikle nakit veya nakit eşdeğerlerinden oluşmaktadır.

- Gerçeğe uygun değer ile bedelin nominal tutarı arasındaki fark, faiz geliri olarak nitelendirilmektedir.

Standarda göre mal ve hizmet satışlarının tahakkukunda aranan koşullar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir;

- İşletme alıcıya malın mülkiyeti ile ilgili önemli riskleri ve yararları devretmiştir.
- İşletme mülkiyetle ilgili yönetim hakkını ve satılan mallar üzerindeki etkili kontrolünü sürdürmemektedir.
- Hasılat (gelir) tutarı güvenilir olarak belirlenebilmektedir.
- İşleme ilişkin ekonomik yararlardan işletmenin yararlanması söz konusudur.
- İşleme ilişkin oluşan veya oluşacak olan maliyetler güvenilir olarak belirlenebilmektedir.

TMS18'in 32. Maddesine göre faiz, haklar ve temettü gelirlerinin tahakkukunda aşağıda belirtilen esaslar dikkate alınmalıdır.

- Faizlerin tahakkukunda TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardında belirtilen etkin faiz oranı dikkate alınır.
- İsim hakları, ilgili sözleşme dikkate alınarak tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilir.
- Temettüleri, ortakların temettüleri tahsil hakları ortaya çıktığında tahakkuk eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİNANSAL ANALİZ

Bu bölümde finansal analizin kapsamına, yararlarına, kullanıcılarına değinilecektir. Bu bölümün son kısmında ise finansal analizde kullanılan teknikler ele alınacaktır.

3.1. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN TANIMI

İşletmenin finansal durumunu, performansını, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişimini değerlendirerek gelişme yönünü ve büyüklüğünü öngörerek geleceğe yönelik tahminde bulunabilmek amacıyla finansal tablolarındaki kalemler arasındaki ilişkilerin ve bunların gösterdiği eğilimlerin incelenmesine “Finansal Analiz” denilmektedir (Çabuk, 2013: 3). İşletmenin finansal durumunu anlamak ve yorumlayabilmek finansal tablo kullanıcıları ya da yorumlayıcıları gibi çeşitli gruplar açısından büyük önem taşır. Bu bağlamda bir işletmenin finansal durumunun yorumlanabilmesi için işletmenin bütün yönleriyle değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Finansal tablolar analizi, çeşitli analiz yöntemlerinin söz konusu işletmenin faaliyetleri sonucunda oluşan finansal tablolarında yer alan karmaşık ve büyük miktarlardaki verilere uygulanarak daha rahat anlaşılabilir, kullanılabilir bilgiler haline getirilmesi, elde edilen sonuçların geçmiş faaliyet dönemi sonuçları, sektör ortalamaları, ülkenin mevcut ekonomik durumu gibi faktörler göz önünde bulundurularak eleştirilmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesi aşamalarından oluşan çalışmadır (Argun ve İbiş: 2004, 39).

3.2. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN KAPSAMI

Bir işletmenin faaliyetleri sonucu oluşan finansal tabloların incelenmesi ve değerlendirilmesi finansal analizin en temel amaçlarından biridir. (Berk: 2002, 31).

İşletmelerin kayıt tutmalarının bir sonucu olarak temel finansal tablolar, bilanço ve gelir tablosu şeklinde karşımıza çıkar. Genel olarak bu tablolar bir işletmelerin finansal durumunu ve faaliyet sonuçlarını yansıtır. Ancak bu yansıtmaya, hesaplar ve bunların rakamları şeklinde birbirinden ayrı ve birer kuru bilgi seklindedir. İşletmeyi ve onun faaliyetlerini hakkında tanıyabilmek ancak bu bilgilerin kullanılabilir hale getirilmesiyle mümkün olur (Bektöre ve Çömlekçi: 1982, 3).

İşletme ortakları ve potansiyel yatırımcılar şirketin kısa ve uzun vadeli yükümlülüklerini karşılamasının ötesinde firmanın karlılığı, gelecekte tatmin edici kar payı ödemeleri yapabilme yeteneği ve firmanın hisselerinin pazardaki değer artışı ile yakından ilgilidir (Dominiak, Louderback: 1997, 838). Yatırımcının bakış açısıyla finansal tablo analizi geleceğin tahmin edilmesiyken, yönetimin bakış açısıyla hem geleceği sezebilmek daha da önemlisi işletmenin geleceğini etkileyebilecek olaylara dair planlama yapabilmektir (Brigham: 70).

Öte yandan, finansal tablolar analizi, geniş anlamıyla bütün bu tabloların analizini kapsar. Dar anlamda finansal tablo analizi ise bilançonun ve gelir tablosunun analizini kapsamaktadır (Durmuş ve Arat: 2000, 115).

3.3. FİNANSAL TABLOLAR ANALİZİNİN YARARLARI

İşletmelerde finans yöneticilerinin birincil amacı işletmenin piyasa değerinin en yükseğe çıkartılmasıdır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için finans yöneticileri risk ve karlılığı göz önüne alarak birçok karar almak ve uygulamak durumundadırlar. Finans yöneticilerinin temel kararları; işletmenin ihtiyaç duyduğu kaynakların sağlanması, sağlanan kaynakları dönen ve duran varlıkların yatırımlarında kullanılması ve kâr payı dağıtımında odaklanmaktadır. Alınan bu kararların, işletmenin piyasa değeri üzerine etkilerinin değerlendirilmesi ve sonuçlarının analiz edilmesi gerekmektedir. Sonuçların değerlendirilmesi aynı zamanda geleceğe yönelik planların yapılmasında, yeni kararların alınmasında da yol gösterici özelliğe sahiptir. Bu nedenle işletmenin faaliyet sonuçlarının analiz edilmesi ve işletme performansının ölçülmesi gerekmektedir. Bu gereklilik, işletmenin finansal tablolarının analiz edilmesi ile mümkün olur (Aydın ve ötekiler: 2005, 45). Finansal tablolar, bir firmanın faaliyetleri ve finansal durumuyla ilgili çok önemli bilgiler ihtiva eder. Öncelikle bu tablolarda yer alan bilgiler

standardize edilmişlerdir ve benzer bilgiler benzer kalemlerde yer alırlar ayrıca zaman içerisinde hem yıllar itibarıyla hem de sektör ortalaması veya başka firmaların bilançolarıyla mukayese etmek imkânı verir (Okka: 2006, 39).

Finansal tablolar sadece tarihi verileri içeren belgeler değildir aynı zamanda statik bir özellik de gösterir. Sadece geçmişe dönük gerçekleşenlerin anlatımına imkân verir. Ancak finansal tablo kullanıcıları bununla ilgilendikleri gibi belli bir dönem içinde trendi takip etmek isterler. Bunun sebebi finansal tabloların statik bir döneminin inceleniyor olmasının finansal tablo sonuçlarını değerlendirirken yetersiz kalmasıdır. Finansal tabloların ortaya koyduğu sonuçların karşılaştırmalı olarak belirli bir trend dâhilinde incelenmesi, hatta bazı durumlarda sektör ve rakiplerle karşılaştırılması önemine göre akılcı kararlar alınabilmesine olanak verir (Garrison ve Noreen: 1999, 830).

Finansal Analiz Yöneticilere aşağıdaki hususlarda yarar sağlamaktadır,

- İşletmenin temel ve ikincil hedeflere ulaşım ulaşmadığını belirlemede,
- İşletme faaliyetlerinin verimlilik ve başarı derecesini belirlemede,
- İşletme varlığının sürekliliğini korumada,
- İşletmenin üretim ve fiyat politikasını değerlendirmede,
- İşletme faaliyetlerini kontrol ve değerlendirmede,
- Geleceğe yönelik planlamada ve başarısızlıkları giderici önlemler almada

önemli yararlar sağlamaktadır (Berk: 2002, 32).

3.4. FİNANSAL TABLO ANALİZİNİN KULLANICILARI

Finansal analize ilgi duyan gruplar, iki farklı biçimde sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki işletme içi gruplar ve işletme dışı gruplar şeklinde yapılan sınıflandırmadır. Bu sınıflandırmaya göre, işletme sahipleri, yöneticiler, iş görenler vb. işletme içi grupları oluştururken, yatırımcılar, kreditorler, yatırım analistleri, devlet, işçi sendikaları, halk vb. işletme dışı grupları oluşturmaktadır.

Doğrudan ilgi duyan gruplar; işletmenin sahipleri (ortak ve/veya hissedarlar), alacaklılar, yatırımcılar, kredi verenler/verecekler, yöneticiler, resmi kurumlar (hesap uzmanları, vergi uzmanları, denetçiler vb.) çalışanlar, müşteriler v.b.

Dolaylı ilgi duyan gruplar; mali danışmanlar, devletin çeşitli organları, borsa yöneticileri, avukatlar, finansal yayım birimleri, meslek odaları, sendikalar v.b.

Yukarıda sıralanan grupların işletmeye olan ilgi nedenleri farklı olduğundan, finansal tablolardan elde etmek istedikleri bilgi ihtiyacı da birbirinden farklıdır. Bu grupların ihtiyaçlarına göre, farklı nitelik ve özellikte finansal tabloların düzenlenmesi mümkün olmakla birlikte, uygulamada düzenlenen finansal tabloların daha çok yatırımcılar ve alacaklıların ihtiyaçlarına uygun olduğu görülmektedir. Çünkü bu iki grupta yer alanlar, işletmeye sermaye koymak veya kredi açmak suretiyle yatırım yapmakta ve bu yatırım nedeniyle de risk altına girmektedirler. Dolayısıyla işletmenin durumu ve faaliyet sonuçları hakkındaki bilgilere daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar (Sevilengül: 1993, 3).

2.7. FİNANSAL ANALİZ TÜRLERİ

Finansal analiz türlerini genel olarak üç başlık altında toplayabiliriz

- Yapılma amacına göre analiz türleri
- İçeriğine göre analiz türleri
- Analizi yapan kişi açısından analiz türleri

3.5.1. Yapılma Amacına Göre Analiz Türleri

Finansal tabloların analizi, firma ilgililerinin amaçlarına göre değişik amaçlarla ve bakış açılarıyla yapılmaktadır. Analizinin yapılma amacına göre analiz türleri üçe ayrılmaktadır:

- Yönetim Analizleri,
- Kredi Analizleri,
- Yatırım Analizleri.

3.5.1.1. Yönetim Analizi

İşletmelerin yönetim işlevinin yerine getirebilmesi için alınacak kararlara dayanak oluşturmak üzere yöneticiler için yapılan analizlerdir. Bu analizlerin temel amacı yöneticilerin verecekleri kararlara ışık tutmaktır. Bu analiz ile (TSPAKB: 2006):

- İşletme faaliyetinin başarı derecesi ölçülür,
- İşletmenin kısa ve uzun vadeli hedeflerine ulaşip ulaşmadığı belirlenir,
- Hedeflerden sapma saptanması durumunda sebepleri ortaya konulur,
- Geleceğe dönük planlar hazırlanır,
- Üretilecek mal ve hizmetlerin türleri, miktarı, üretim bileşimi ve izlenecek fiyat politikası konusunda karar alınır,
- Faaliyetler denetlenir ve değerlendirilir,
- Uygulamanın her aşamasında doğru ve düzeltici kararlar alınır.

3.5.1.2. Kredi Analizi

Bir işletmenin finansal durumunu anlamak, borç ödeme gücünü ortaya çıkarmak üzere, işletmeye kredi verecek olanlar tarafından yapılan analizlerdir. Bu analizle işletmenin borç ödeme yeteneği ölçülmekte, borcun süresinde ödenip ödenmeyeceği araştırılmaktadır. Kredi analizlerinde işletmenin cari aktifleri ile kısa vadeli borçları arasındaki ilişki, cari aktiflerin yapısı, sermaye yapısı ve finansman yöntemleri gibi değişkenler çok büyük önem taşımaktadır (TSPAKB: 2006).

3.5.1.3. Yatırım Analizleri

İşletmeye yatırım yapmak isteyen ya da düşünen kişi ve kurumlar tarafından yatırımın verimliliği, sürekliliği ve karlılık konusunda yaptırılan analizlerdir. İşletmeye uzun vadeli kaynak sağlayanlar tarafından da bu analizler yaptırılır.

3.5.2. İçeriğine Göre Analiz Türleri

Analizin içeriğine ve yapılış biçimine göre statik yani sadece belirli bir dönemi esas alan analizler ve dinamik yani kendi içinde karşılaştırmalı olarak birden fazla dönemi esas alarak yapılan analizler olarak ikiye ayrılır.

3.5.2.1. Statik Analiz

İşletmenin bir dönemine ilişkin finansal tablolarının incelenmesi yoluyla yapılan analizlerdir. Bu analiz türünde, tek döneme ait belli tarihte düzenlenen finansal tabloların analizi yapılır. İnceleme yapılan dönemdeki kaynakların kullanımı açısından etkinlik ve karlılık dereceleri ile işletmenin likidite yapısı vb. noktalar incelenir (Uslu, 2005: 41).

3.5.2.2. Dinamik Analiz

İşletmenin birbirini izleyen dönemlerine ilişkin finansal tabloların incelenerek göstermiş oldukları değişimin saptanmasına yönelik analizlerdir. Bu analiz türünde işletmenin bulunulan dönem ile geçmiş dönemlerine ilişkin finansal tabloların kıyaslanması yapılarak, işletmenin zaman içindeki değişimi saptanır. Analiz, işletmenin farklı dönemine ait finansal tablolarının karşılaştırılmasıyla yapılabileceği gibi aynı sektörde benzer nitelikteki işletmelerin finansal tabloları ile karşılaştırma yapılmak suretiyle de yapılabilir.

3.5.3. Analizi Yapan Kişi Açısından Analiz Türleri

Finansal analiz analizi yapan kişinin işletme dâhilinde olan kişi ya da üçüncü bir kişi olup olmamasına göre iç ve dış analiz olarak ayrılır. İç analizde daha kapsamlı bilgilere ulaşmak mümkün iken dış analizde bir takım kaygılardan ötürü bütün bilgiler analizi yapan kişilerle paylaşılmayabilir.

3.5.3.1. İç Analiz

İşletme kişiliğine bağlı kişilerce (yöneticiler, muhasebeciler, iç denetçiler gibi) yapılan analizlerdir. Bu türlü analizi yapan kişilerin işletme kadrosunda olması gereklidir (Çankaya: 2004, 260).

3.5.3.2. Dış Analiz

İşletmeyle ilişkisi bulunmayan kişi ve kurumların, işletme finansal tabloları üzerinde yaptıkları analizlerdir. Bu analizi yapanların işletme ile bir ilişkileri söz konusu değildir.

3.6. FİNANSAL TABLO ANALİZİNDE BAŞARI KOŞULLARI

Finansal analizin başarıya ulaşabilmesi için aşağıda maddeler halinde belirtilen hususların göz önünde bulundurulması gerekir;

- Finansal tabloların güvenilebilir bir şekilde yorumlanması, muhasebe teori ve uygulamasını iyi bilmekle mümkün olabilir (Tuan: 1981, 17).
- Finansal tabloların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine ve muhasebenin temel kavramlarına uygun olarak hazırlanmış ve içerdiği bilgilerin doğru ve samimi olması gerekir (Argun ve ötekiler: 2008, 56)
- Tahlil edilen işletmenin içinde bulunduğu sanayi işkolunun özelliklerinin iyi bilinmesi gerekir (Durmuş ve Arat: 2000, 122).
- Amortisman yönteminin belirlenmesi, stok değerlendirme yönteminin seçimi, maliyet giderlerinin dağıtımı, karşılık ayrılması, senetli alacak ve borçların reeskonta tabi tutulup tutulmaması ile ilgili muhasebe uygulamaları Finansal tabloları etkiler (Çubuk ve Lazol: 1998, 143).
- Öncelikle tahlil dönemindeki ve tahlil döneminden önceki dönemlerdeki genel ekonomik durum iyi bilinmeli ve gelecek dönemlerdeki durum hakkında tahmin yapılmış olmalıdır.
- İşletme faaliyetini ilgilendiren yasa ve düzenlemelerin bilinmesi.
- Finansal analist olayları geniş açıdan görmeli, iyi bir sezgi, muhakeme, yorumlama, eleştirme ve değerlendirme yeteneğine sahip olmalı; ayrıca analistin yeteri kadar tecrübesi bulunmalıdır. Hiçbir analiz tekniği, analistin bu niteliklerinin, sağgörüsünün yerini tutamaz.
- Finansal analiz ile işletmenin geçmiş performansı değerlendirilirken, gelecekle ilgili ipuçları yakalamak bir hedef olmalıdır.

3.7. FİNANSAL TABLOLARIN ANALİZE HAZIRLANMASI

Finansal tablonun analizinin yapılması son safhadır. Analize başlamadan birtakım hazırlıklar yapılmalıdır. Bu hazırlıklar; analiz için gerekli belge ve bilgilerin derlenmesi ve analize etki eden işletme içi ve dışı etkenlerin belirlenmesi, şeklinde başlıklar altında toplayabilmektedir.

3.7.1. Analiz için Gerekli Belge Ve Bilgilerin Derlenmesi

Finansal tabloların analizinde gerekli belgelerin derlenmesi öncelikle şirketin analize hazırlanmış ana ve yan Finansal tablolar gelmektedir. Finansal tabloların tahlilinde derlenecek belgelerin başında doğal olarak bilanço, gelir tablosu, nakit akım tablosu, gelir. Genellikle son beş hesap dönemine ait Finansal durum tabloları derlenir.

İşletmenin bağlı bulunduğu ticaret odası, sanayi odası, borsa gibi meslek birliklerinden, tahlile ilişkin ve yararlı olacağı düşünülen belgeler derlenebilir. Bunlar özel uzlaşma komisyonu raporları, el kitapları, dergi, gazete, kataloglar, istihbarat raporları, işletme sicilleri, fiyat endeksleri, ekonomik durum raporları ve benzerleridir.

3.7.2. Analize Etki Eden Etkenlerin Belirlenmesi

Analize etkileyen unsurlar iç ve dış etkenler olmak üzere iki ayrı başlıkta incelenir. Finansal tablolar analizinde, etkisi olan öğelerin ve bunların etki derecelerinin belirlenmesi, analiz sonuçlarını değerlemede, eleştiri ve yorumlamada çok önemlidir. Bu etkenler dikkate alınmadan yapılacak değerlendirme yanıltıcı, hatta bazen yanlış anlamalara neden olabilir (Doğan ve ötekiler: 2004, 42). Bu sebeple, analizin anlamlı sonuçlara ulaşması bakımından, Finansal analistin işletme faaliyetlerine etki eden faktörler hakkında bilgi sahibi olması gerekir.

a. İşletme dışı etkenler; iktisadi konjonktür, para değerindeki değişimler, is kolu özellikleri ve bunlardaki değişimler olarak sayılabilir (Arat: 2005, 76).

b. İşletme içi etkenler; muhasebe düzeni, personel yeteneği olarak sayılabilir (Argun ve ötekiler: 2004, 58).

3.8. FİNANSAL TABLO ANALİZİNDE KULLANILAN TEKNİKLER

Bilanço ve gelir tablosu gibi temel Finansal tablolarda yer alan bilgilerin analize hazır bir hale gelmesi için bazı süreçlerden geçmesi gereklidir. Bunlar; Finansal tablolarda yer alan bilgilerin genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanması, tekdüzen hesap planı çerçevesinde standart kabul edilen forma uygun bir şekilde düzenlenmesi ve bağımsız denetimden geçerek güvenilir bilgiler sunar bir duruma gelmesiyle mümkündür. Ancak her ne kadar analize uygun hale getirilmiş olsa da temel

Finansal tablolardaki bilgiler analizi yapacak kişinin ulaşmak istediği sonuçlar için fazlasıyla karışık rakam kalabalığından ibaret olabilir. Bu nedenle tablolardaki bilgilere finansal analiz tekniklerinin uygulanmasıyla finansal tablolardaki bilgiler daha rahat anlaşılabilir ve yorumlanabilir bir sekle dönüşür (Gücenme: 2003, 151).

Finansal analiz, bir firmanın finansal durumunu, faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini saptayabilmek ve o firma ile ilgili geleceğe dönük tahminde bulunabilmek için, finansal tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkileri ve bunların zaman içerisinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesinden oluşmaktadır.

- Firmanın faaliyetlerinde etkinlik ve başarı derecesini ölçmede,
- Firmanın temel ve ikincil hedeflerine ulaşip ulaşmadığını saptamada,
- Hedeflere ulaşılmamışsa nedenlerini araştırmada,
- Geleceğe yönelik planların hazırlanmasında,
- Üretilecek mal ve hizmetlerin, üretim miktarı, üretim bileşimi ve izlenecek fiyat politikası konusunda karar almada, büyük önem taşımaktadır

Finansal analizde kullanılan teknikler şunlardır (Gücenme: 2003, 151):

1. Karşılaştırmalı Finansal tablolar analizi,
2. Eğilim (Trend) yüzdeleri analizi,
3. Dikey analiz,
4. Oranlar analizi.

3.8.1. Karşılaştırmalı Finansal Tablolar Tekniği

Karşılaştırmalı tablolar analizinin en büyük üstünlüğü, incelenen işletmelerin gelişme yönü hakkında görüş verecek verileri sağlamasıdır (Akgüç, 2011: 407). Finansal analist karşılaştırmalı Finansal tablolar analizinde, işletmenin çeşitli dönemlerine ait finansal tabloları inceleyerek işletmenin verimliliğindeki, karlılığındaki, iktisadi ve Finansal yapısındaki gelişmeler konusunda önemli bilgiler elde edebilir

(Çabuk, Lazol, 1998: 145). Böylece işletmenin geçmişteki durumu ile bugünkü durumu karşılaştırılır; meydana gelen gelişme neden-sonuç ilişkisiyle yorumlanır; değişimin gelişme yönünde olması durumunda işletmenin Finansal durumu ve faaliyet sonuçlarında etkileri öngörülür (Sevim, 2005: 135).

Karşılaştırmalı Finansal tablo analizlerinden sağlıklı bilgiler elde edilebilmesi için:

- Faaliyet dönemlerin es değer olması
- Aynı muhasebe kavram ve ilkelerine göre hazırlanmış olması
- Enflasyonist etkilerden arındırılmış olması
- Değişimlerin hem tutar hem de yüzde olarak hesaplanması gerekmektedir.

3.8.2. Dikey Analiz

Dikey yüzdeler yardımı ile aktif ve pasiflerin ne şekilde dağıtıldığını incelemek mümkün olur. İşletme aktiflerinin döner değerler ve uzun vadeli aktifler arasında ne şekilde dağıtıldığı ile bu aktifler için kullanılan işletme kaynaklarının hangi oranlarda öz ve yabancı kaynaklardan sağlandığını gösterir.

Yüzde yöntemiyle analiz, analizi yapılacak tablolardaki kalem tutarlarından birinin 100 kabul edilip, diğer kalem tutarlarının bu bütün içerisindeki paylarının bulunmasıyla uygulanmaktadır.

3.8.3. Trend Yüzdeleri Tekniği

Karşılaştırmalı Finansal tablolar analizi kullanılarak birkaç yıllık finansal tabloların incelenmesi mümkün olsa da uzunca bir dönemi kapsayan süre içinde işletmenin durumu incelenmek istendiğinde bu tekniği uygulamak güçleşmektedir (Güçenme, 2003: 160). Bunun yerine finansal tabloda bulunan kalemlerin zaman içinde gösterdiği eğilimleri saptayıp incelemeyi sağlayan eğilim yüzdeleri analizi kullanılabilir (Akgüç, 2011: 427). Böylece işletmenin uzun yıllara ait finansal kalemlerinin zaman

içindeki eğilimleri hesaplanabilir, işletmenin gelişimi ve tablo kalemleri arasında bulunan ilişkiler rahatlıkla görülebilir (Gücenme, 2003: 160).

Eğilim yüzdeleri analizinin bilanço ve gelir tablolarına uygulanışı aynı olsa da bu tablolarda yer alan bütün kalemlere uygulanmasına gerek yoktur. Yalnızca finansal duruma ve faaliyet sonuçlarına etki edebilecek ve aralarında anlamlı ilişki kurulabilecek kalemlere yönelik hesaplama yapılması yeterlidir (Sevim, 2005: 156).

3.8.4. Oran Analizi Tekniği

Oranlar, finansal tablolarda bulunan kalemler arasındaki ilişkiler olarak tanımlanmaktadır. finansal tablo analizi sırasında mutlak rakamlardan çok, birbiriyle ilişkili kalemlerin oranlanmasıyla anlamlı verilere ulaşılabilir (Gücenme, 2003: 168). Finansal tablolarda yer alan birbiri ile ilişkisi olabilecek kalemlerin oranlanması sonucunda elde edilen finansal oranlar, işletmenin kendi içinde ve rekabet halindeki diğer işletmelerle karşılaştırılmasında kullanılabilir. Oran analizi özellikle başka işletmelerle karşılaştırma sürecinde işletmenin güçlü ve zayıf yönlerini meydana çıkarmada etkin bir analiz tekniğidir (Sevim, 2005: 164).

Oran analizinden gereği gibi yararlanılabilmesi ve hesaplanan oranların iyi bir şekilde yorumlanabilmesi için bazı ölçülerden yararlanılması gerekir. Yorumda dikkate alınması gereken ölçü ve standartlar aşağıda verilmiştir (Çabuk, Lazol, 1998:185):

- Genel standartlar.
- Bütçelenmiş bilgilere dayanılarak hesaplanan oranlar,
- İşletmenin geçmiş faaliyet dönemleriyle ilgili olarak hesaplanmış oranlar,
- İşletmenin faaliyette bulunduğu sektöre ait oran veya standartlar,
- Rakip ve başarılı işletmelerin oranları,
- Analistin kendi şahsi tecrübe ve gözlemleriyle oluşturduğu yargı yeteneği.

Yukarıda sayılan hususların yanında finansal tablolar analizinde oran analizi tekniğinden faydalanırken, bu analiz tekniğinin bazı sınırlarının da göz önünde tutulması gerekmektedir. Söz konusu sınırlamalar dikkate alınmadığında oran analizi tekniği beklenen faydayı sağlamayabilir. Bu sınırlamalar şunlardır (Sevim, 2005: 164):

- Analize konu olan finansal tablolar geçmiş faaliyetlere dayanmakta olduğundan yorum yapılırken bu ayrıntıya dikkat edilmesi tavsiye edilir.
- İşletmeler arası karşılaştırmanın yapılabilmesi için Türkiye finansal raporlama standartlarının, bütün işletmeler açısından uygulandığına dikkat edilmesi yapılacak analizin doğruluğu açısından daha iyi olur.
- Oran analizi yapılırken enflasyonun finansal tablolar üzerindeki bozucu etkisinin dikkate alınarak gerekli tedbirlerin alınması, yapılacak analizin sonuçları açısından daha yerinde olur.
- Son olarak ise, oran analizinin tek başına veya bir oranın tek başına fazlaca bir anlamı olmayacağından, oran analizi bulgularının diğer analiz teknikleriyle desteklenirse bir anlam ifade edeceği unutulmamalıdır.

3.8.4.1. Oran Analizi Tekniğinin Tanımı ve Kapsamı

Oran, geniş anlamda iki rakam arasındaki sayısal ilişkiyi gösterir (Rachlin ve Sweeny: 1996, 191). Oran veya yüzde olarak ifade edilir. finansal analistler bakımından oranlar finansal tablolarda, özellikle bilanço ve gelir tablosunda yer alan iki kalem arasındaki ilişkilere (Koç: 1975, 51).

Bilanço çözümlerinde birçok faydalı oranlar bulunmaktadır (Gürçavdı: 1976, 27) Tek başına bir oran herhangi bir anlam ifade etmez. Her işletmenin faaliyet gösterdiği sektörün farklı özellikleri vardır. Bu özellikler finansal durum ve faaliyet sonuçları arasındaki ilişkiyi belirler. Bu nedenle oran analizi sonuçları sektörel standartlara göre değerlendirilmelidir. Finansal oranlar işletmenin performansını ortaya koymada güvenilebilecek en önemli nesnel veriler olup finansal başarısızlığı ortaya koymada önemli derecede tahmin gücüne sahiptirler (Aktaş: 1993, 7). Oran analizi işletmenin sadece incelemeye tabi yıla ait ya da geçmişteki finansal performansını ortaya çıkarmaya değil, yıllar itibarıyla, rakiplerle ve sektör ortalamalarıyla karşılaştırılarak işletmenin geleceğine dair tahminlerde bulunmak amacıyla da kullanılmaktadır. Bununla birlikte muhasebe denetimi esnasında kanıt toplama tekniği olarak da oranlar kullanılmaktadır.

Hesaplanan oranların yorumlanmasında bazı oranlarla ve verilerle karşılaştırılması analizin başarıya ulaşması bakımından çok önemlidir, karşılaştırma kriterleri şöyle belirlenebilir;

Zaman açısından karşılaştırma: Bulunan oranlar firmanın önceki dönem oranları ile karşılaştırılmalıdır. Böylece gelişmenin trendi belirlenebilir.

Sektör ortalamaları ile karşılaştırma: Aynı endüstri kolunda benzer işletmelerin oranları ile karşılaştırma veya endüstri kolundaki tipik (standart) oranlarla karşılaştırması analizeciye ek ipuçları verebilir. Bu tip karşılaştırmalar şirketin diğer şirketlerden veya sektörlerden farklılaştıkları noktaları açığa çıkarır. Bu farklılaşmalar iyi veya kötü olabilir.

3.8.4.2. Finansal Tablolar Analizinde Kullanılan Oranlar

Herkes tarafından kabul edilmiş, bir tasnif şekli olmamakla beraber, oranlar aşağıdaki gibi ayırma tutulmuştur.

- a. Likidite durumunun analizinde kullanılan oranlar,
- b. Mali yapı (finansal yapı- sermaye yapısı) ile ilgili oranlar,
- c. Faaliyet analizinde kullanılan oranlar,
- d. Kârlılık durumunun analizinde kullanılan oranlar (Argun ve ötekiler: 2008, 78).

İşletmenin ortaya konan finansal tablolarından geniş sayıda oran hesaplamak mümkündür, bunun yanında başka kaynaklar ve bilgiler de var ise bunları da oranlayarak çalışma daha da genişletilebilir. Bazı oranlar bu açıdan bakıldığında firmanın finansal performansına dair çok önemli bilgiler verebilmektedir. Hesaplaması pratiktir ve basittir. Ancak oranlar ve finansal tablolara yansıyan rakamlar olayların gerçeğini tam anlamıyla anlatmakta yetersiz kalır çünkü geleneksel ve tarihi maliyet esasına dayanır. Bu sebeple oranlar finansal tablolardaki bilgilere kısıtlı yorum getirme amacındadır yönetimin ve işletmenin tam anlamıyla performansını ölçebilecek bir sisteme işaret etmez. Finansal oran analizi kullanıcıların finansal tabloyu derinlemesine

incelemesine değişiklikleri görmesine ve değişiklikleri açıklayıcı çarpıcı sorular sormaya iter. Ancak TFRS ile birlikte geleneksel ve tarihi maliyet esası yerine geleceğe dönük ve gerçeğe uygun değer esas alınmaktadır. Buda finansal analizin önündeki engelleri büyük ölçüde kaldırmaktadır.

3.8.4.2.1. Likidite Analizinde Kullanılan Oranlar

Likidite analizinde kullanılan oranlar, bir işletmenin kısa vadeli borç ödeme gücünü ölçmeye, işletme sermayesinin yeterli olup olmadığını saptamaya yardım eder (Akın ve Erdoğan: 1995, 258). Bu oran dönen varlıklar ile işletmenin kısa vadeli yabancı kaynakları arasındaki ilişkiyi tespit eder. Ticari bankalar kısa vadeli ikrazlarda buldukları için borçluların kısa vadeli likiditeleriyle bilhassa ilgilenirler. Diğer taraftan tahvil sahiplerini ise, firmanın zamanı geldiğinde faiz ve anaparayı ödeyebilecek kadar nakde sahip olup olmayacağı hususu alakadar eder (O'Donnell: 1967, 146).

Likidite oranları geçmiş dönem verilerine göre elde edilmektedir. Hiçbir şekilde gelecekle ilgili verileri içermemektedir. Oysa ödeyebilmenin sürekli korunması, gelecekteki parasal giriş ve çıkışlara bağlıdır (Fettahoğlu: 2000, 61).

Likidite analizinde kullanılan oranların başlı çaları aşağıda da anlatıldığı üzere;

- Cari oran,
- Likidite oranı (Asit-test Oranı) ve
- Nakit oranıdır.

Cari Oran: Cari aktiflerle kısa vadeli borçlar arasındaki ilişkileri gösteren cari oran, cari aktiflerin kısa vadeli borçlara bölünmesi suretiyle hesaplanır. Kısa vadeli borç ödeme gücünü kabaca gösteren bir oran olup, çok yaygın bir kullanıma sahiptir. Oranın değişkenleri aynı zamanda işletme sermayesinin de değişkenleri olduğundan orana "işletme sermayesi" oranı da denmektedir (Argun ve İbiş: 2004, 60). Cari oran, ele alınan işletmenin likidite durumunun yıllarla karşılaştırmaya olanak verdiği gibi, farklı büyüklükteki işletmelerin likiditesinin de karşılaştırılmasına imkân verir.

Aşağıda gösterildiği şekilde işletmenin cari oranı hesaplanmaktadır.

$$\text{Cari Oran} = \text{Dönen varlıklar} / \text{Kısa vadeli yabancı kaynaklar}$$

Gelişmiş ülkeler açısından cari oranın 2 olması yeterli görülürken, gelişmekte olan ülkeler açısından oranın 1,5 olması yeterli sayılabilmektedir. Cari oran, oldukça kaba bir ölçü olmasına rağmen, bir firmanın mevcut finansal gücünü gösteren bir gösterge olarak, özellikle firmaya kredi açanlar tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır (Özdemir: 1995, 76).

Görüldüğü gibi oran, firmanın döner değerleri ile kısa süreli borçlarını ne ölçüde yani kaç kere karşılandığını göstermektedir. Ayrıca firmanın net işletme sermayesi hakkında da bilgi verir.

$$\text{Net işletme sermayesi} = \text{Dönen Varlıklar} - \text{Kısa vadeli Borçlar}$$

Cari oranın düşüklüğü, işletmenin kısa vadeli borçlarını ödemekte güçlük çektiğinin ifadesidir (Ülgen ve Mirze: 2004, 334). Cari oranı küçük olan bir işletme yüksek dönme çabukluğuna sahip olacak ve stokları ile yüksek bir borç ödeyebilme yeteneğine sahip olabilir.

Likidite Oranı (Asit test Oranı): Hesaplanırken işletmenin nakdini, alacaklarını ve stoklarını göz önünde bulundurarak hesaplama yapar ve şirketin likiditesini cari orana kıyasla daha keskin ölçme yeteneğine sahiptir.

Bir işletmenin kısa süreli borçlarını karşılama yeteneğini ölçerken likit varlık rezervi ile borçlar arasında karşılaştırma yapılması gereği üzerine durulmuş ve cari oranın bu amaçla geliştirildiği belirtilmişti. Ancak genellikle döner varlıklar içinde yer alan stoklarla pesin ödenmiş giderlerin likit varlık olarak düşünülmemeyeceği öne sürülerek, bu kalemleri likit rezerv dışına almak öğütlenmektedir. Bu görüşün sonucu olarak geliştirilen orana da, asit-test oranı ya da likidite oranı denilmektedir. Likidite oranı kaba bir oran olan cari oranı tamamlayan ve cari oranı daha anlamlı hale sokan bir orandır. Firmanın satışlarının bir an için tamamen durması veya önemli derecede yavaşlaması durumunda firmanın kısa süreli borçlarını ödeme gücünün ne olacağı

düşüncesi likidite oranının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Asit-Test oranı olarak da adlandırılan likidite oranı döner varlıkların stoklar düşüldükten sonra kalan tutarının kısa süreli borçlar toplamına oranlanmasıyla bulunur (Özdemir: 1995, 76).

Likidite oranını aşağıdaki formüllerle hesaplanabilir.

$$\text{Likidite Oranı} = (\text{Dönen Varlıklar-Stoklar}) / \text{Kısa Vadeli Borçlar}$$

Likidite oranı firmanın likiditesini daha hassas bir biçimde ölçer. Bazı hallerde stokların bir kısmının eskimeleri nedeniyle, bir kısmının da suiistimal yüzünden mevcut olmaması nedeniyle nakde dönüştürülmesi kolay değildir. Bu potansiyel sorunlar nedeniyle, likidite oranı, stoklara güvenmeksizin cari borçlarının her lirası için firmanın cari varlıklarından kaç lira yaratacağını görmek için stokları hesaplama dışı tutmaktadır. Genellikle oranın 1 olması yeterli görülür. 1 den küçük olması işletmenin kısa vadeli borç ödemesinde stoklara bağımlı olduğu anlamına gelir. Bu durumda satılabilir stokların ne kadarının borç ödemedede kullanılacağı anlamına gelir (Argun ve ötekiler: 2008, 63).

Nakit Oran: Firmanın kısa vadeli borçlarını ödeyebilmek için, ne kadar nakdinin bulunduğunu gösterir.

Nakit Oranı aşağıdaki şekilde hesaplanır:

$$\text{Nakit Oran} = (\text{Hazır Değerler} + \text{Pazarlanabilir Menkul Kıymetler}) / \text{Kısa Vadeli Borçlar}$$

Nakit oranının payında firmanın kısa vadeli alacakları da yer almadığından, anılan oran, likidite oranına kıyasla daha duyarlı bir ölçü olarak kabul edilebilir. Gerçekten sözü edilen oran, firmanın satışlarının durması ve alacaklarını tahsil edememesi halinde, kısa vadeli borçlarını karşılayabilme gücünü göstermektedir. Gelişmiş ülkelerde, nakit oranının %20'sinin altına düşmemesi gerektiği, genel bir kural olarak ileri sürülmektedir (Akgüç: 2011, 445).

Nakit oranının yeterliliğine karar vermeden önce firma alacaklarının ve stoklarının niteliğine bakılması gerekir. Stokların kolayca paraya dönüştürüldüğü ve

borçluların ödeme isteği ve gücü yüksek, güvenilir müşterilerden oluşması halinde söz konusu oranın anılan değerin altında olması dahi önemli bir sakınca oluşturmamaktadır.

3.8.4.2.2. Finansal Yapı Analizinde Kullanılan Oranlar

Finansal oranlar, işletmenin finansmanında yabancı kaynaklardan ne derece yararlandığını belirleyen oranlardır. Bu oranlar sayesinde alacaklıların öz sermaye karşısında güvence durumunun ve borçlanmanın şirket kârına olumlu veya olumsuz katkısının ne olduğu ile kaynakların aktifin finansmanında nasıl bir dağılım gösterdiği öğrenilir (Bektöre ve Çömlekçi: 1982, 113).

İşletmelerin kaynak yapısına finansal yapı da denilmektedir. Finansal yapının ne şekilde oluşturulduğu birçok açıdan önem taşımaktadır. Finansmanın temel ilkesi:

1. Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklarla, duran varlıkların ise uzun vadeli yabancı kaynaklarla ve/veya öz sermaye ile karşılanmasıdır. Finansal yapının bu temel ilkeye göre oluşturulması, işletmenin risk seviyesini düşürmesi açısından önemlidir.

2. İşletmelerin toplam kaynakları içinde yabancı kaynakların payı nedir? Bu sorunun cevaplandırılması, özellikle işletmeye borç verenler açısından önemlidir. Çünkü işletmenin borç seviyesi yükseldikçe, borç verenler kendilerini daha az emniyette hissedeceklerdir. Bu arada toplam borçların ne kadarının kısa vadeli borçlardan, ne kadarının uzun vadeli borçlardan oluştuğu da tespit edilmesi gereken konulardan biridir.

3. Yabancı kaynakların maliyeti, başka bir deyişle işletmenin katlandığı faiz yüküdür. Faiz yükünün artması işletmenin karlılığını olumsuz yönde etkileyecektir. Bu nedenle finansal yapının bilinmesi ve bu yapının kârlılık üzerine etkisinin ölçülmesi de önemlidir (Aydın ve ötekiler: 2005, 45).

Borçlanma Oranı: Bu oran varlıkların ne ölçüde yabancı kaynaklarla karşılandığını ölçmeye yarar. Bu orana aynı zamanda finansal kaldıraç oranı da denmektedir. Oran aşağıdaki şekilde hesaplanmaktadır;

Borçlanma Oranı = Yabancı Kaynaklar / Aktif Toplamı

Borçlanma oranları, firmanın finansmanında yabancı kaynaklardan ne derece yararlandığını ortaya koyan oranlardır. Batı ülkelerinde oranın %50'nin üzerine yükselmesi genellikle bir tehlike işareti, uyarı ışığı olarak yorumlanmaktadır (Akgüç: 2011, 450). Ülkemizde bu oranın genellikle % 60'a kadar yükselmesi normal olarak kabul edilmektedir.

Öz sağlamlık Oranı: Bu orana öz kaynak oranı da denmektedir. Öz kaynakların aktif toplamına bölünmesiyle hesaplanır.

Öz sağlamlık Oranı= Öz kaynaklar / Aktif Toplamı

Oran, işletmenin uzun vadeli borç ödeme gücünü ortaya koyan iyi bir ölçüdür. Oranın zaman içinde yükselme eğilimi göstermesi genellikle iyi bir yönetimin göstergesi olarak kabul edilir. Oranın düşük olması, spekülative bir finansman biçimini gösterir ve işletme bu durumda büyük karlar sağlayabileceği gibi, durgunluk dönemlerinde fiyatların düşmesi halinde faiz ve anapara taksitlerini ödemekte zorluklarla karşılaşarak ağır zararlara uğrayabilir, hatta varlığını devam ettiremeyerek iflas dahi edebilir (Gücenme: 1996, 95).

Oranın standart değeri 0,5 olarak kabul görmekte, bu değer altına düşmesi işletmenin yükümlülüklerini karşılamada güçlüklerle karşılaşma riskini arttırmaktadır. Ancak, sermaye piyasası gelişmemiş, gerçek halka açık anonim şirketlerin az olduğu, borçlanma maliyetinin düşük olması nedeniyle girişimcilerin yabancı kaynak finansmanı yönünde tutum gösterdiği ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerde %40'ın altında gerçekleşen değerler olağan karşılanmaktadır. Oranın yeterliliği konusunda öz sermaye payı kadar yapısı da değerlendirilmelidir (Akgüç: 2011, 451).

Borçlanma Katsayısı Oranı: Bu oran, öz kaynakların kaç katı oranında borçlanıldığını ortaya koyan bir orandır. Finansman oranı olarak da adlandırılır. Aşağıdaki şekilde formüle edilir.

Borçlanma katsayısı oranı = Yabancı kaynaklar / Öz kaynaklar

İşletme borç ödeme gücünün analizi, işletmenin üstlendiği riskin zaman içinde değişimi ve alternatif yatırım risklerinin karşılaştırılmalı değerlendirilmesini içerir. Öz kaynakların içinde borçların oranı arttıkça işletmenin riskliliği de yükselir.

Oranın 1 olması öz kaynak yabancı kaynak dengesi açısından yeterli görülür. Oranın birden küçük olması işletmede kullanılan varlıkların büyük kısmının öz kaynak ile finanse edildiğini gösterir (Arat: 2005, 101). Finansman oranının yüksek olması; işletmeyi, alacaklı durumunda bulunan üçüncü kişilerin baskısından kurtarır. Oranın 1'den küçük olması ise, işletmeye kredi verenlerin, işletme sahip ve ortaklarından daha fazla işletmeye yatırımda bulduklarını gösterir. Bu ise alacaklıların güvencesini azaltmakta ayrıca ekonomik durgunluk dönemlerinde, ağır faiz yükü, işletmenin finansal olanaklarını tüketerek, işletmeyi borçlarını ödeyememe durumunda bırakabilir (Akdoğan ve Tenker: 1994, 418).

Maddi Duran Varlıkların Öz kaynaklara Oranı: Bu oran, duran varlıkların hangi oranda öz kaynaklarla karşılandığını gösterir. Aşağıdaki şekilde formüle edilir.

$$\text{Oran} = \text{MDV}(\text{Maddi Duran Varlıklar}) / \text{Öz kaynaklar}$$

Arazi, arsa, bina, makine, teçhizat, taşıt araç ve gereçleri gibi maddi duran varlıkların ne ölçüde öz kaynaklarla finanse edildiğinin saptanmasında kullanılan bir orandır.

Oranın payında yer alan maddi duran varlıklar, birikmiş amortismanlar çıktıktan sonra kalan net değerleri göstermektedir (Akdoğan ve Tenker: 1994, 623).

Uzun vadeli borcun olmadığı durumda, bu oranın 1'den küçük olması gerekmektedir. Çünkü öz kaynakların duran varlıkları karşıladıktan sonra kalanı ile dönen varlıkları finanse etmektedir. Yeni kurulmuş sanayi işletmeleri için bu oranın % 65 olması uygun görülür. Ancak, bu nispet genel bir mahiyet arz etmekte olup işletmelerin konusuna ve özel durumlarına göre değişebilir. Öte yandan, maddi olmayan duran varlıkların önemli tutarlara ulaştığı firmalarda, söz konusu oranın daha duyarlı hesaplanabilmesi açısından, maddi öz sermaye (sermaye, maddi olmayan patent, know-how, lisans, kuruluş giderleri vb. gibi duran varlıklar) maddi duran varlıklara (net) bölünerek hesaplanabilir (Berk: 2002, 38).

3.8.4.2.3. Faaliyet Analizinde Kullanılan Oranlar

Bir işletmenin operasyonel aktiviteleri hem envanter ve alacak kalemlerine yapılan kısa vadeli, hem de tesis makine ve cihazlara yapılan uzun vadeli varlık yatırımlarına ihtiyaç duyar. Faaliyet analizinde kullanılan oranlar firmanın operasyonlarının devamlılığı için ihtiyaç duyulan varlıkların satışlar ile ilişkilerini açıklar.

İşletme varlıklarının faaliyetlerde ne derece etkili kullanıldığı "verimlilik oranları" da denilen faaliyet oranlarıyla ölçülür. Finansal analistler firmanın varlıklarını ne derece etkin kullandığını ölçmek için etkinlik oranını da kullanabilirler (Brealey ve ötekiler: 1995, 443). Bu yönüyle varlıklar toplamı ve varlık kalemleri ile satışlar arasında bir ilişki kurulmaya çalışılır. Bu oranlar bir işletmenin kendi içinde analizine imkân verdiği gibi, aynı endüstri kolundaki işletmelerle karşılaştırmalar yapılmasına da fırsat verir. Verimlilik oranları bir işletmenin satış yapabilmesi için kullandığı varlıkların verimliliğini ölçmeye yarar. En verimli işletmeler varlıklara yaptığı yatırımın kendisine maksimum satış geliri yaratabilen işletmelerdir (Bowlin ve ötekiler: 1990, 26). Başka bir deyişle, faaliyet oranları bilanço kalemlerinin hangi süratte nakde veya satışlara dönüştüğünü gösterir.

Bu oranlar likidite analizi konusunda yetersiz kalan likidite oranlarına destek olur ve ayrıca şirketin karlılığı, nakit, alacak, stok, sabit kıymetler yönetimi ve borçları ödeme yönetimi hakkında önemli bilgiler verirler (Okka: 2006, 44). Faaliyet analizinde kullanılan oranlar firmanın gelecek sermaye ihtiyaçlarını anlamamıza olanak verir. Satışlardaki artışın ekstra varlık yatırımı yapılmasına işaret edebileceği gibi. Faaliyet analizinde kullanılan oranlar aynı zamanda analiste firmanın hedeflenen büyümeyi sağlayabilmek için yatırım yapabilme yeteneğine dair bilgi sağlar.

Stok Devir Hızı Oranı: satılan malın maliyetinin ortalama stok tutarına bölünmesiyle hesaplanır. Aşağıdaki gibi gösterilir;

Oran = Satılan Malın Maliyeti (SMM) / Ortalama Stoklar

Ortalama Stoklar = (Dönem başı Stoklar + Dönem sonu Stoklar) / 2

Stok devir hızı sonucunda ortaya çıkan oran stokların bir yıl içinde kaç kez satışa dönüştüğünü gösterir. Sanayideki diğer firmalara kıyasla yüksek bir stok devir hızı, çoğu kez verimliliğin bir işareti olarak kabul edilir. Yine de hemen sonuca varmamak gerekir bazen de, firmanın ancak günlük ihtiyacına yetecek stokla faaliyetine devam ettiğine işaret edebilir (Brealey ve ötekiler: 1995, 475).

İşletmenin stokları ne kadar kısa sürede tükenip, yerine yenileri konursa işletme sermayesi ihtiyacı da o kadar az olur. Yani stok devir hızı arttıkça, işletme sermayesi miktarı azalır. Stokların paraya çevrilme hızı yüksek olduğunda işletme sermayesi içinde stok unsurlarına yapılan yatırım azalacaktır.

Stokların Devir Süresi Oranı:

Stok Devir Süresi = Ortalama Stoklar x 365 / Satışların Maliyeti

Stok devir hızı ve süresi için belirli bir standart olmamakla birlikte aynı is kolunda faaliyet gösteren işletmelerin oranlarıyla karşılaştırılması suretiyle bir yoruma varılabilir.

Alacak Devir Hızı Oranı: Veya alacakların paraya dönüşüm çabukluğu, bir işletmenin alacaklarının tahsil kabiliyetini ve likiditesini gösteren bir ölçüttür. Başka bir deyişle, Alacak devir hızı (accounts receivable turnover), alacakların dolasım yeteneği ve tahsil süresinden oluşur. Alacak dönme çabukluğu alacak hesaplarının yılda kaç kez tahsil edildiğini gösterir (Berk: 2002, 39).

Alacak Devir Hızı = Net Kredili Satışlar / Ortalama Ticari Alacaklar

Alacak devir hızının yüksek oluşu, firmanın alacaklarını tahsil kabiliyeti konusunda iyi bir gösterge olduğu gibi firmanın etkin bir tahsilat politikası uygulamasının da bir sonucu olabilir.

Alacakların Tahsil Süresi Oranı: İşletmeler faaliyetlerinden kaynaklanan alacaklarını belirli bir vadede tahsili üzerine mal ve hizmet ilişkisine girdiği tedarikçileriyle, müşterileriyle anlaşılır. Müşterilerin mal ve hizmet alım satımından itibaren ödeme tarihi arasındaki fark vadeyi ifade eder. Alacakların ortalama tahsil süresi tüm bu vadelerin aritmetik ortalamasıdır.

$$\text{Alacakların Tahsil Süresi} = \text{Ticari Alacaklar} \times 365 / \text{Yıllık Kredili Satış Tutarı}$$

Alacakların tahsil süresinin uzaması, alıcıların vadesi içinde borçlarını ödemediğinin bir göstergesi olabileceği gibi işletmenin satış güçlüğü içinde olduğunun da göstergesi olabilir. Eğer bir işletme alacakların vadesi konusunda kredi politikası olarak tahsilat süresini uzatır ve gevsek davranırsa likiditesi olumsuz etkilenecektir. Alacakların tahsil süresi oranının düşük olması, işletmenin standarttan daha düşük bir likidite oranı ile çalışabileceğini ve bu özelliği nedeniyle diğer işletmelere oranla daha yüksek tutarda borçlanabileceğini gösterir (Berk: 2002, 44).

Aktif Devir Hızı Oranı: Özellikle kredi analizlerinde hesaplanması gereken ve ana liste birçok konuda ipuçları veren bir orandır.

Aktif devir hızı firmadaki dönen ve duran varlıkların ne ölçüde etkin kullanıldığını ortaya koyar. Aktif devir hızı, firmanın aktiflerinde sermaye ve emek yoğun teknolojilerden hangisinin kullanıldığını gösterir. Sermaye yoğun teknoloji kullanan firmalarda aktif devir hızı düşükken, az miktarda sabit kıymet kullanan firmalarda yüksek olur (Okka: 2006, 47). Bu oran, benzer işletmelerin oranı veya işletmenin geçmiş dönemlerine ilişkin oranlarıyla karşılaştırılabilir. Aktif devir hızı doğrudan kârı etkileyen bir faktördür. Bu oran şöyle hesaplanır:

$$\text{Aktif Devir Hızı(ADH)} = \text{Satışlar} / \text{Aktif Toplamı}$$

Formül sonucunun 2 ile 4 arasında çıkması özellikle sanayi işletmeleri için genel kabul görmektedir. Ticaret işletmeleri açısından, sonucun bunların da üzerinde çıkması beklenir.

3.8.4.2.4. Karlılık Analizinde Kullanılan Oranlar

İşletmenin emrine verilmiş olan öz ve yabancı kaynakların, verimlilik derecesinin ölçülmesinde kullanılan oranlar bu grupta toplanmaktadır. İşletmenin bir bütün olarak tüm faaliyetlerinde kârlı çalışıp çalışmadığının belirlenmesinde bu oranlardan yararlanır (Akdoğan ve Tenker, 1994: 634).

Vergi Sonrası Karlılık Oranı: “Öz sermayenin kazanma gücü” olarak da adlandırılır. Finansta, hissedarlar açısından firma değerinin artırılması temel amaç olduğundan firmanın ₺1’lik öz sermayesinin ilgili dönemde yüzde kaç getiri sağladığı önemli bir gösterge olmaktadır. Aşağıdaki gibi hesaplanmaktadır;

$$\text{Oran} = \text{Net Kar} / \text{Öz kaynaklar}$$

Bu oran, firma sahipleri ya da ortaklarının yatırmış oldukları sermayenin bir birimine isabet eden kârı göstermektedir. Anılan oran, firmanın yönetimindeki başarı derecesi ile karlılık durumunun analizi hususunda önemli bir araç sayılır. Bilindiği gibi işletme yöneticileri kullanılan sermayeleri uygun bir ölçüde nemalandırdıktan sonra, piyasa koşullarını ve konjonktürdeki gelişmeleri de izlemek suretiyle teknik ekonomik anlamda üretim gücünü koruyup firmayı büyütmek çabası içerisindeyler.

Faaliyet Karının Net Satış Tutarına Oranı: İşletmenin faaliyetlerinden elde ettiği karın net satış tutarına bölünmesiyle hesaplanır ve bilgi kullanıcılarına işletmenin ana faaliyetlerinin karlılığı hususunda bilgi verir. Bu bakımdan bu oran birçok bilgi kullanıcısı tarafından önemle takip edilir.

$$\text{Oran} = \text{Faaliyet Karı} / \text{Net Satışlar olarak ifade edilir.}$$

₺1’lik satış gelirlerinden ne kadar kar sağlandığını ifade eder.

Bu oran ticari faaliyetlerden elde edilen karlılığı ölçtüğünden, karşılaştırmalarla kullanıldığında kimi çevrelerde faaliyet performansını ölçmede kullanılan en önemli ölçüt olarak değerlendirilir çünkü işletmenin amacı kar elde edebilmektir nasıl finanse edildiği bu oranı etkileyen bir değişken değildir.

Oranın yüksek olması ya da yükselme eğilimi göstermesi başarı göstergesi olarak kabul edilir. Söz konusu oranın değişmesinin temel nedenleri, satış fiyatlarının değişmesi, satılan malın maliyetinin ya da satış giderlerinin artması ve satışların bileşimindeki değişikliklerdir (Berk: 2002, 47).

Brüt Satış Karı: Brüt satış karının net satış tutarı içindeki yüzdesini göstermektedir.

Bu oran satış geliri ile satışların maliyeti arasındaki farkı ifade eder. Diğer yapılan giderleri dikkate almadan bir mal ya da hizmetin üretimi ile satışının karlılığını karşılaştırılmasıdır. Satışların maliyeti birçok işletme açısından en dikkate değer kalem olmasından ötürü bu kalemlerdeki değişiklikler faaliyet dönemi içinde dipte hesaplanan kara yansiyacaktır.

$$\text{Oran} = \text{Brüt Satış Karı} / \text{Net Satışlar}$$
 şeklinde hesaplanır.

Yüksek oran değerleri, işletmenin lehine yorumlanmakta ve brüt satış karının faaliyet ve finansman giderleri dâhil bütün giderlerini karşıladıktan sonra sahip veya sahiplere yeterli bir kar sağlayabileceğini göstermektedir.

Brüt satış karı oranı, faaliyetlerin etkinliğinin yanı sıra işletmenin fiyat politikasına ilişkin bilgiler de verir. Kazanılan brüt kar arttıkça, kar marjının da artacağı diğer bir ifade ile firma yönetiminin başarılı olduğu söylenebilir (Berk: 2002, 46).

Satış Karlılığı Oranı:

$$\text{Oran} = \text{Net Kar} / \text{Net Satışlar}$$
 şeklinde ifade edilir.

İşletme faaliyetlerinin net rantabilitesi hakkında bilgi verir. Bu oranda, işletmenin kuruluş amacı dışında kalan faaliyetlerden doğan tüm faaliyet dışı gelir ve kar unsurları ile faaliyet dışı gider ve zarar unsurları dikkate alınmış bulunmaktadır. İşletme bir sermaye şirketi ise, net karın hesaplanmasında, ödenecek vergiler de dikkate alınmakta ve net kar, vergiden sonraki karı yansıtmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bu bölümde mermer sektörü hakkında bilgi verilecektir. Dünyada, türkiyede ve diyarbakırdaki mermer sektörü hakkında bilgi verildikten sonra Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'ine değinilecektir. Bu bölümün son kısmında Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'nin bilanço ve gelir tablolarıyla örnek bir uygulama yapılacaktır.

4.1. MERMER SEKTÖRÜ

Mermer kullanımı tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar gelmektedir. Özellikle sanayi devrimi ve teknolojinin son hızla ilerlemesiyle birlikte küreselleşen dünyada mermer bir sektör olarak kendine yer bulmaktadır. Doğal bir maden olan mermer, ülkemiz ihracatında önemini gittikçe artırmaktadır. Mermer, bölgemizin özellikle Diyarbakır'ın en önemli ihracat kalemlerinden biri olarak ön plana çıkmaktadır.

4.1.1. Dünyada Mermer Sektörü

Doğal taşların üretimini, doğal taşların yapı ve dekorasyon malzemesi olarak kullanılmaya başlanması ile Dünya genelinde önemli ölçüde arttırmıştır. Teknolojinin ilerlemesiyle ocak ve maden işleme teknolojilerinde ciddi bir ilerleme olmuştur. Doğal taşlar kolay ve ekonomik olarak çıkartılıp işlenmeye başlanmış ve daha yaygın kullanım alanları kendisine bulmuştur. Önemli ölçüde düşen piyasa fiyatları, çevreyle ilgili ve estetik görünümlü malzemelere olan ilginin artması da tüketimin artmasına yardım etmiştir. Bu trendin önümüzdeki yıllarda da aynı şekilde devam edeceği beklentisi sektörle ilgilenen herkeste mevcuttur (Şatırcı, 1999: 8).

Alp-Himalaya kuşağındaki İspanya, İtalya, Portekiz, Türkiye, İran gibi ülkeler mermer, traverten gibi doğal taşlar açısından zengin kaynaklara sahiptirler. Diğer

yandan Norveç, Rusya, Brezilya, Çin, Ukrayna gibi ülkeler ise sert taşlar açısından zengin rezervlere sahiptirler. Bu ülkeler arasında İtalya ve Çin sektördeki liderler olarak kabul edilmektedir. Özellikle İtalya, zengin mermer ve granit rezervlerinin yanında, üretim ve işleme teknolojisinin de merkezi durumundadır. Çevreci grupların baskısı, rezervlerdeki azalma ve değişik çeşitlerdeki mermerleri dünya pazarına sunmadaki öncelik arzusu nedeniyle İtalya, bugün dünyada en büyük blok ithalatçısı olup, Carrara ve Verona bölgeleri sektörün endüstriyel kümelenme alanları olarak öne çıkmaktadır.

4.1.2. Türkiye’de Mermer Sektörü

Türkiye’de mermer üretimi, diğer doğal taş üretimlerinde olduğu gibi 1980’li yılların ortalarından itibaren gerçekleşmiştir. 1980 yılında çıkartılan ve 24 Ocak kararları olarak bilinen düzenlemenin bunda oldukça fazla etkisi olmuştur. Çünkü bu tarihten sonra ancak mermer sektörü endüstrileşmeye başlayabilmiştir. Ayrıca bu sektörde devrim niteliğinde bir gelişme olan “elmas tel ile kesme” teknolojisi de benzer tarihlerde dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşmaya başlamış ve bu durum üretim üzerinde oldukça önemli etkide bulunmuştur (Ulu, 2008: 58).

Dünyanın en zengin mermer yataklarının bulunduğu Alp kuşağında yer alan Türkiye, 5,1 milyar m³-13,9 milyar ton muhtemel mermer rezervine sahiptir. Bu değer 15 milyar m³ olduğu dünya rezerv toplamının tahmini % 33’üne karşılık gelmektedir. Ülkemiz doğal taş sektörü, çeşit ve rezerv zenginliği, sektör deneyimi, ham madde bolluğu, deniz ulaşımında nakliye kolaylığı, dinamik sektör yapısı, kullanılan yeni teknolojiler ve geniş renk skalası ile dünya doğal taş piyasasında önemli bir yere sahiptir.

1980’li yıllarında başlarında Avrupa’dan özellikle de İtalya’dan mermer sektörü ile ilgili makine ve donanım ithal eden bir ülke olan Türkiye, son yıllarda dünyaya mermer, granit vb doğal taşlar ihraç etmesinin yanında, önemli ölçüde mermerle ilgili makine, donanım ve teknoloji satar hale gelmiştir. Son dönemde mermer endüstrisinde klasik üretim yöntemlerini yerinin yerine modern üretim yöntemlerinin geçmesiyle beraber mermer üretiminde önemli derecede artış olmuştur. Söz konusu teknoloji ve modern ocak üretim yöntemleri sayesinde ülkemiz dünya mermer endüstrisinde adı geçen ülkelerden biri haline gelmiştir (Ertaş, 2011: 25).

4.1.3. Diyarbakır'da Mermer Sektörü

1980'li yıllar mermercilik adına Türkiye'de bir dönüm noktası olurken Diyarbakır da ki mermer potansiyeli de bu yıllarda tespit edilmiştir. Ancak mermerciliğin bölgede canlanmaya başlaması 1999 yılına denk gelmektedir. Bu yıldan sonra mermercilik sektöründe kısa sürede büyük hedefler gerçekleştirilmiştir. Diyarbakır da üretilen mermerin yaklaşık % 40'ı iç piyasada tüketilirken % 60'ı ihraç edilmektedir. İhracatı yapılan bu mermer Diyarbakır'ın ihracat kalemlerinin en önemlilerinden birini oluşturmaktadır (Akdoğan, H. 2011).

Diyarbakır Mermerciler ve Madenciler Derneğinin, mermer rezervlerinin belirlenmesi amacıyla yapmış olduğu 2007 yılı araştırmasında Diyarbakır mermer rezervleri üç ana havzada değerlendirilmiştir. Bu bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 3: Diyarbakır Mermer Rezervi

İlçe	Maden Adı	Potansiyeli
Çermik-Çüngüş Havzası	Mermer	25 Milyon m ³
Hani Havzası	Mermer	55 Milyon m ³
Lice-Hazro-Kulp Havzası	Mermer	15 Milyon m ³

Kaynak: DMMD, 2008.

1997 gibi yakın bir geçmişe sahip olmasına rağmen mermer ihracatı ilin en önemli ihracat kalemlerinden biri olarak 2009 yılına kadar yaklaşık olarak % 45'lik toplam ihracat payına sahiptir. 2009 yılında Diyarbakır ilinin toplam ihracatının % 52,6'sını mermer oluşturmaktadır. Bu üretim artışı sadece Diyarbakır da değil Türkiye genelinde de kendini hissettirmektedir. İlin mermer ihracatı, 2004'te Türkiye mermer ihracatının sadece %0,81'ini oluştururken 2009 yılında bu oran % 5,162ya yükselmiştir (Akdoğan, H. 2011). Bu bilgiler tablo halinde aşağıda sunulmuştur:

Tablo 4: 2004-2009 Yılları Arasındaki Diyarbakır İhracat Rakamları (milyon \$)

Yıllar	Mermer İhracatı	Diğer Ürünlerin İhracatı	Mermer & Diğer Oranı (%)	D.bakır & Türkiye Mermer İhracat Oranı (%)
2004	12,7	19,2	38,9	0,81
2005	19,1	36,7	34,2	1,36
2006	33,4	54,3	38	3,25
2007	43,5	35,7	53,9	3,5
2008	48,9	42,3	53,6	3,48
2009	63,1	56,8	52,6	5,16

Kaynak: Ayhan, 2010.

4.1.4. Di-Mer-San Mermer Otomotiv İnş. San. Tic. Ltd. Şti.

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. 1995 yılında üretime başlamıştır. 2011 yılında Diyarbakır organize sanayi bölgesine geçen DİMERSAN toplam 20. 000 m²'lik bir alan üzerinde faaliyetini sürdürmektedir. Henüz 6700 m² kapalı alan içerisinde üretim yapan firma kapasite ve kapalı alan artışı için proje çalışmalarına devam etmektedir.

Yıllık 250. 000 m²'nin üzerinde bir üretim kapasitesine sahip olan firma 80 personel bünyesinde barındırmaktadır. Dimersan'ın ihracat payı toplam üretiminin % 65'ini kapsamaktadır. Dünyanın birçok ülkesine ihracat gerçekleştiren firmanın başlıca mermer ihraç ettiği ülkeler; Çin, Hindistan, Tayvan, Irak, Suudi Arabistan, İsrail, İtalya, İsviçre ve Singapur'dur.

4.2. UYGULAMA

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'nin TDHP uyumlu bilanço, gelir tablosu ve verileri alınarak bilanço ve gelir tablosu TFRS'ye göre tekrar düzenlenmiştir. TDHP'ye uyumlu temel finansal tablolar ve düzenleme sonucunda elde ettiğimiz TFRS uyumlu temel finansal tabloların finansal analizi yapılarak karşılaştırılmıştır.

Tablo 5: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. 31.12.2012 Tarihli
Bilançosu

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.	
31.12.2012 Tarihli Bilançosu	
AKTİFLER	
I. Dönen Varlıklar	₺1.772.650,00
Hazır Değerler	₺982.520,00
Kasa	₺317.020,00
Banka	₺665.500,00
Menkul Kıymetler	₺60.500,00
Hisse Senedi	₺60.500,00
Ticari Alacaklar	₺526.350,00
Alıcılar	₺526.350,00
Stoklar	₺203.280,00
Ticari Mallar	₺203.280,00
II. Duran Varlıklar	₺602.096,00
Maddi Duran Varlıklar	₺468.996,00
Binalar	₺387.200,00
Tesis, Makine ve Cihazlar	₺96.800,00
Birikmiş Amortismanlar (-)	-₺39.204,00
Yapılmakta Olan Yatırımlar	₺24.200,00
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	₺130.680,00
Kuruluş ve Örgütlenme Gid.	₺18.150,00
Araştırma ve Geliştirme Gid.	₺145.200,00
Birikmiş Amortismanlar (-)	-₺32.670,00
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	₺2.420,00
Gelecek Yıllara Ait Giderler	₺2.420,00
AKTİF TOPLAMI	₺2.374.746,00

PASİFLER	
III. Kısa Vadeli Yab. Kayn.	₺1.288.650,00
Ticari Borçlar	₺744.150,00
Satıcılar	₺744.150,00
Diğer Borçlar	₺5.251,40
Ortaklara Borçlar	₺5.251,40
Alınan Avanslar	₺485.210,00
Alınan Sipariş Avanslar	₺485.210,00
Borç ve Gider Karşılıkları	₺54.038,60
Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Kars.	₺54.038,60
IV. Uzun Vadeli Yab. Kayn.	₺215.380,00
Finansal Borçlar	₺215.380,00
Banka Kredileri	₺215.380,00
V. Özkaynaklar	₺870.716,00
Ödenmiş Sermaye	₺654.561,60
Sermaye	₺654.561,60
Dönem Net Karı	₺216.154,40
PASİF TOPLAMI	₺2.374.746,00

Tablo 6: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ. 31.12.2012

Tarihli Gelir Tablosu

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.		
31.12.2012 Tarihli Gelir Tablosu		
A- BRÜT SATISLAR		₺3.403.730
Yurtiçi Satışlar	₺3.363.800	
Yurtdışı Satışlar	₺39.930	
B- SATIS İNDİRİMLERİ (-)		-₺105.330,50
Satıştan İadeler (-)	-₺42.955	
Satış İskontoları (-)	-₺62.375,50	
C- NET SATISLAR		₺3.298.399,50
D- SATISLARIN MALİYETİ (-)		-₺ 2.396.405
Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	-₺2.396.405	
BRÜT SATIS KARI VEYA ZARARI		₺901.994,50
E- FAALİYET GİDERLERİ (-)		-₺499.125
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	-₺248.655	
Genel Yönetim Giderleri (-)	-₺250.470	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		₺402.869,50
F- DİĞ. FAAL. OL. GELİR VEYA KARL.		₺573.661
Faiz Gelirleri	₺1.633,50	
Komisyon Gelirleri	₺3.025	
Kambiyo Karları	₺568.700	
Diğer Olağan Gelir ve Karlar	₺302,50	
G- DİĞER FAAL. GİDER VE ZARARL. (-)		-₺647.350
Kambiyo Zararları (-)	-₺647.350	
H- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)		-₺79.255
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-₺79.255	
OLAGAN KAR VEYA ZARAR		₺249.925,50
I- OLAGANDISI GELİR VE KARLAR		₺37.510
Diğer Olağandışı Gelir ve Karlar	₺37.510	
J- OLAGANDISI GİDER VE ZARARLAR (-)		-₺17.242,50
Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)	-₺17.242,50	
DÖNEM KARI VEYA ZARARI		₺270.193
K-DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK. KARS.(-)		-₺54.038,60
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		₺216.154,40

4.2.1. Di-Mer-San Mermer Otomotiv İnş. San. Tic. Ltd. Şti.'nin Muhasebe Departmanından Alınan Bilgi:

1. İşleme alım-satım amaçlı elinde bulundurduğu ₺36.300'lik hisse senetlerinin gerçeğe uygun değeri ₺42.350'dir.
2. İşletme elinde bulundurduğu ₺24.200'lik hisse senetleriyle ilgili kısa vadede herhangi bir işlem yapmayı düşünmemektedir. Bu varlıkların gerçeğe uygun değeri ₺29.040'dır.
3. Vadesi geldiği halde Alıcılar hesabında ki ₺60.500 alacağın tahsil edilmediği görülmüştür.
4. Alıcılar hesabının etkin faiz yöntemine göre iskonto edilmiş değeri ₺393.250'dir.
5. ₺203.280 ticari mallar içinde ₺20.570 tutarında vadeli alımlardan dolayı fark olduğu anlaşılmıştır.
6. Ticari malların net gerçekleşebilir değeri ₺143.990'dir.
7. Aktifte kayıtlı ₺84.700 değerindeki binasını satma kararı alan işletme yönetimi, binanın birikmiş amortismanını (₺1.815) ve satış maliyetini düşürdükten sonra gerçeğe uygun değeri ₺78.650 olarak tespit etmiştir.
8. Arsadan aldığı payı ₺169.400 olan binanın işletmeye ₺363.000'ye kayıtlı olduğu tespit edilmiştir.
9. Binanın işletmeye giriş tarihi 01.01.2011 ve faydalı ömrü 50 yıl olarak belirlenmiştir. (Normal aşınma payı yöntemi kullanılmıştır).
10. Binanın ve arsanın geri kazanılabilir değerleri sırasıyla ₺183.920 ve ₺163.350'dir.

11. İşletmenin 01.04.2011 tarihinde aldığı makinenin değeri ₺121.000 ve faydalı ömrü 8 yıldır. Makinenin geri kazanılabilir değeri ₺87.725 ve birikmiş amortismanı ise ₺12.100'dir.

12. İşletmenin genel amaçlı kullandığı kredi faizinin özelliği varlığa ait olan miktarı ₺6.050'dir.

13. Kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirildiği anlaşılmıştır. Birikmiş amortisman tutarı ₺3.630'dir.

14. Aktifleştirilen araştırma ve geliştirme giderlerinin ₺48.400'lik kısmının araştırma aşamasındaki faaliyetlerle ilgili olduğu anlaşılmıştır.

15. Ticari borçların etkin faiz yöntemine göre iskonto edilmiş değeri ₺635.250'dir.

16. Diğer borçlar incelendiğinde ilişkili taraflara borç olduğu anlaşılmıştır.

17. Kıdem tazminatı karşılığı ₺7.260 olarak hesaplanmıştır.

18. İşletme aleyhine açılan ₺101.640 tutarındaki davanın kaybedilme olasılığı yüksektir ve olası nakit çıkışı ₺83.405,30'dir.

4.2.2. Uyumlaştırma Kayıtları:

1. UMS 39'a göre finansal bir varlık veya borç ilk muhasebeleştirilmesi sırasında gerçeğe uygun değerinden ölçülür. Gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan finansal varlıklar gerçeğe uygun değer üzerinden kaydedilmiştir.

Portföydeki Hisse Senedi = ₺36.300

Gerçeğe Uygun Değer = ₺42.350

Gerçeğe uygun değer farkı = ₺6.050

31/12/2012

110 HİSSE SENETLERİ	6.050
649 DİĞER OLAĞAN GEL. VE KARL.	6.050

2. Bu hisse senetleri, satılmaya hazır finansal varlık olarak sınıflandırılır ve gerçeğe uygun değerleri üzerinden kaydedilir. Aradaki fark ise, hisse senedi satılana kadar, öz kaynaklarda izlenir.

Hisse senetleri = ₺24.200

Gerçeğe uygun değer = ₺29.040

Fark = ₺4.840

31/12/2012

249 DİĞER MENKUL KIYMETLER	24.200
110 HİSSE SENETLERİ	24.200

249 DİĞER MENKUL KIYMETLER	4.840
----------------------------	-------

526 FİNANSAL VARLIK DEĞERLEME

FARKLARI 4.840

3. Vadesi geldiği halde, tahsil edilemeyen alacaklara karşılık ayrılması gerekmektedir.

31/12/2012

128 SÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	60.500
------------------------------	--------

120 ALICILAR 60.500

---

654 KARSILIK GİDERLERİ 60.500

129 SÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARS. 60.500

---

4. UMS 39'a göre ticari alacaklar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler. Ancak, dikkate alınması gereken bir nokta ise UMS18'in uygulanması halinde alacakların reeskonta tabi tutulmasına gerek olmadığıdır. Çünkü 18. standart gereği, satış yapıldığında, vade farkı hasılattan düşülmekte ve ertelenmiş gelir olarak kaydedilmektedir.

Ticari Alacaklar = ₺526.350

Şüpheli Ticari Alacaklar = ₺60.500

Alıcılar = ₺526.350 - ₺60.500 = ₺465.850

Ticari Alacakların İskonto edilmiş değeri = ₺393.250

Ticari Alacaklar Reeskontu = ₺465.850 - ₺393.250 = ₺72.600

31/12/2012

---

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ 72.600

122 ALACAK SEN. REESKONTU 72.600

---

5. UMS 2: "Bir işletme stokları vadeli ödeme koşuluyla almış olabilir. Anlaşma, peşin alım fiyatı ile ödenen fiyat arasında bir fark olan finansman unsuru içerdiği takdirde, bu unsurlar finanse edildiği dönemde faiz gideri olarak

muhasebeleştirilir”. Bu standarda göre vade farkları stok maliyeti içinde yer almaz. Bu nedenle bu vade farkı stok maliyetinden ve satıcılar hesabından düşülür.

	31/12/2012
320 SATICILAR	20.570
153 TİCARİ MALLAR	20.570

---

6. UMS 2; Stoklar, maliyet bedeliyle net gerçekleşebilir değerinden düşük olanı ile değerlendirilir. Burada net gerçekleşebilir değer daha düşük olduğu için stoklar bu değere indirgenir.

Ticari mallar = ₺203.280

Vadeli alım sebebiyle oluşan fark = ₺20.570

Vade farkı düşürülmüş ticari mallar = ₺203.280 - ₺20.570 = ₺182.710

Ticari malların net gerçekleştirilebilir değeri = ₺143.990

Stok değer düşüklüğü karşılığı = ₺182.710 - ₺143.990 = 38.720

	31/12/2012
654 KARSILIK GİDERLERİ	38.720
158 STOK DEĞER DÜS. KARS.	38.720

---

7. UFRS 5; satış amaçlı duran varlıkların dönen varlıklarda izlenmesi gerekir. Satış amaçlı duran varlıklar, defter değeri ile satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değerinden düşük olanı ile ölçülür. Burada, varlığın satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değeri defter değerinden daha düşük olduğu için varlık bu değer üzerinden kaydedilir. Stoklar henüz satılmamıştır.

31/12/2012

---

154 SATIS AMAÇLI DURAN VARLIKLAR	78.650
257 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	1.815
659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	4.235
252 BİNALAR	84.700

---

8. UMS 16: Arsanın faydalı ömrü belirsiz olduğu için amortismanına tabi değildir. Binanın maliyeti içinde arsa payı yer aldığından, arsa payının tespit edilerek maliyetten düşülmesi gerekmektedir.

31/12/2012

---

250 ARSA VE ARAZİLER	169.400
252 BİNALAR	169.400

---

9. Binanın arsadan aldığı pay düşüldükten sonra arsaya ait amortisman tutarının iptal edilmesi gerekir.

31/12/2012

---

257 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	7.744
257 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	4.130,94
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	3.613,06

---

10. UMS 36; Her bir raporlama dönemi sonunda duran varlıkların değer düşüklüğüne uğradıklarına ilişkin herhangi bir gösterge olup olmadığının

değerlendirilmesi gerekmektedir. “Sadece ve sadece, bir varlığın geri kazanılabilir tutarının defter değerinden düşük olması durumunda, söz konusu varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarına indirgenir. Anılan indirgeme, bir değer düşüklüğü zararıdır”. Buna göre; duran varlığın defter değeri, geri kazanılabilir değerden yüksek kalmışsa değer düşüklüğü kayıt altına alınır. Burada geri kazanılabilir değer daha düşük olduğu için, duran varlıklar bu değere indirgenir.

31/12/2012

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR	11.599,06
250 ARSA VE ARAZİLER	6.050
252 BİNALAR	5.549,06

11. Makinenin amortismanının düzeltilmesi gerekmektedir. UMS 16; kıst amortisman uygulanmalıdır. Makine, Nisan ayında alındığı için 1 yıllık yerine 9 aylık amortisman giderinin dikkate alınması gerekmektedir.

$$\text{Makinenin Amortismanı} = (\text{₺}121.000/8) \times (9/12) = \text{₺}11.343,75$$

31/12/2012

257 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	12.100
257 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	11.343,75
632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	756,25

12. UMS 23: Özellikli varlık, “amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır”. Özellikli varlığa ait finansman giderlerinin aktifleştirilmesi gerekmektedir. Buna göre, ₺6.050’nin 661 no.’lu hesaptan düşülerek, özellikli varlığın maliyetine dâhil edilmesi gerekmektedir.

31/12/2012

258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIML.

6.050

661 UZUN VADELİ BORÇL. GİDERİ

6.050

13. UMS 38; “Gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilen harcamalarla ilgili diğer örnekler şunlardır: *'TMS 16 Maddi Duran Varlıklar' Standardı uyarınca bir maddi duran varlık kaleminin maliyetine dâhil edilmiş olmadıkça, faaliyete başlanmasına ilişkin harcamalar (başlangıç maliyetleri gibi), başlangıç maliyetleri, bir tüzel kişiliğin oluşturulması için yapılan yasal ve sekretarya türü maliyetler, yeni bir tesis veya işyeri açmak için yapılan harcamalar (yani açılış öncesi maliyetler) veya yeni faaliyetlerin başlatılması, yeni ürün veya süreçlerin oluşturulması için yapılan harcamalar (yani faaliyet öncesi maliyetler) gibi kuruluş maliyetlerinden oluşabilir*”. Buna göre kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmeyip, gider olarak yazılması gerekmektedir.

31/12/2012

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

14.520

268 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR

3.630

262 KURULUS VE ÖRGÜTL. GİD.

18.150

14. UMS 38; Araştırma giderleri dönem gideri olarak kaydedilir. Geliştirme safhasındaki harcamalar ise aktifleştirilir.

Araştırma Giderleri	₺48.400
Birikmiş Amortisman	₺9.680

31/12/2012

630 ARASTIRMA VE GELİSTİRME GİDERLERİ	38.720
268 BİRİKMİS AMORTİSMANLAR	9.680
263 ARASTIRMA VE GELİST. GİD.	48.400

15. UMS 39; Ticari borçlar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler.

31/12/2012

322 BORÇ SENETLERİ REESKONTU	88.330
647 REESKONT FAİZ GİDERLERİ	88.330

16. UMS 24; İlişkili taraflara olan borçların ayrı bir kalemde gösterilmesi gerekmektedir.

31/12/2012

331 ORTAKLARA BORÇLAR	5.251,40
330 İLİSKİLİ TARAFLARA BORÇLAR	5.251,40

17. UMS 19; İşletme, işten ayrılma sonrası ayrılan faydalar: tanımlanmış katkı planlarını ölçer, muhasebeleştirir ve açıklar. Buna göre işletmenin kıdem tazminatı karşılığı ayırması gerekmektedir.

31/12/2012

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	7.260
472 KIDEM TAZMİNATI KARSILIĞI	7.260

18. UMS 37; Karşılık ayrılabilmesi için geçmişteki olaylardan kaynaklanan bir yükümlülüğün bulunması, bu yükümlülükle ilgili olası bir nakit çıkışının söz konusu olması ve bu nakit çıkışının güvenilir olarak ölçülebilmesi gerekmektedir. İşletme aleyhine açılan dava nedeniyle nakit çıkışı ihtimali yüksek olup, bu nakit çıkışı ₺83.405,30 olarak öngörülmektedir.

31/12/2012

654 KARSILIK GİDERLERİ	83.405,30
379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARSILIKL.	83.405,30

Ertelenen Vergi: Düzeltmeler yapıldıktan sonra ertelenen vergilerin hesaplanması gerekmektedir.

Ertelenen vergi varlığı ve yükümlülüğünün ortaya çıkış nedenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Tablo 7: Ertelenen Vergi Varlığı Ve Yükümlülüğünün Ortaya Çıkış Nedenleri

Durum	Farkın niteliği	Sonuç
Aktifler		
Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı
Vergi Değeri < Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
Pasifler		
Vergi Değeri > Muhasebe Değeri	Vergilendirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
Vergi Değeri < Muhasebe Değeri	İndirilebilir Geçici Fark	Ertelenmiş Vergi Varlığı

Kaynak: Örtten, Kaval ve Karapınar 2007: 148

Tablo 8: Ertelenen Vergi Özeti

	Ertelenen Vergi Varlıkları	Ertelenen Vergi Yükümlülükleri
Hisse Senetleri		₺6.050
Satılmaya Hazır Fin. Varl.		₺4.840
Şüpheli Tic. Alacaklar	₺60.500	
Ticari Alacakların Reesk.	₺72.600	
Ticari Mallar	₺38.720	
Satış Amaçlı Duran Varlık	₺4.235	
Arsa ve Bina Amort.		₺4.130
Değer Düşüklüğü	₺4.339	
Makine Amortismanı		₺756
Özellikli Varlık		₺6.050
Kur. Ve Örg. Giderleri	₺14.520	
Araştırma Giderleri	₺38.720	
Ticari Borçların Reeskont		₺88.330
Kıdem Tazminat Karşılığı	₺7.260	
Karşılık Giderleri	₺83.405	
TOPLAM	₺324.299	₺110.157

Ertelenen Vergi Varlıkları	= ₺324.299,36	X	0,2
	= ₺64.859,872		
Ertelenen Vergi Yükümlülüğü	= ₺110.157,19	X	0,2
	= ₺22.031,438		

31/12/2012

296 ERTELENEN VERGİ VARLIKLARI	64.859,87
526 FİNANSAL VARLIK DEĞERLEME FARKLARI	907,50
496 ERTELENEN VERGİ YÜKÜML.	22.031,44
691 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞ. YASAL YÜK. KARS.	41.920,93

Tablo 9: Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ. 31.12.2012
Tarihli UFRS'ye Göre Düzeltilmiş Bilançosu

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ.	
31.12.2012 Tarihli Finansal Durum Tablosu	
VARLIKLAR	
I. Dönen Varlıklar	₺1.685.530
Nakit ve Nakit Benzerleri	₺982.520
Kasa	₺317.020
Banka	₺665.500
Finansal Yatırımlar	₺42.350
Hisse Senedi	₺42.350
Ticari Alacaklar	₺393.250
Alıcılar	₺465.850
Ticari Alacaklar Reeskontu (-)	-₺72.600
Şüpheli Ticari Alacaklar	₺60.500
Şüpheli Ticari Alacak Karşılığı (-)	-₺60.500
Stoklar	₺225.060
Ticari Mallar	₺182.710
Stok Değer Düşüklüğü Karşılığı (-)	-₺38.720
Verilen Sipariş Avansları	₺81.070
Sat. Amacıyla Elde Tut. Dur. Varl.	₺42.350
II. Duran Varlıklar	₺751.067,81
Finansal Yatırımlar	₺29.040
Diğer Menkul Kıymetler	₺29.040
Maddi Varlıklar	₺577.307,94
Arsa ve Araziler	₺163.350
Binalar	₺188.050,94
Tesis, Makine ve Cihazlar	₺121.000
Demirbaşlar	₺108.900
Birikmiş Amortismanlar (-)	-₺34.243
Yapılmakta Olan Yatırımlar	₺30.250
Maddi Olmayan Duran Varlıklar	₺77.440
Geliştirme Gid.	₺96.800
Birikmiş Amortismanlar (-)	-₺19.360
Gelecek Yıllara Ait Giderler ve Gelir Tahakkukları	₺2.420
Gelecek Yıllara Ait Giderler	₺2.420
Ertelenen Vergi Varlıkları	₺64.859,87
TOPLAM VARLIKLAR	₺2.436.598

YÜKÜMLÜLÜKLER	
III. Kısa Vadeli Yükümlülükler	₺1.372.055,30
Ticari Borçlar	₺635.250
Satıcılar	₺723.580
Ticari Borçlar Reeskontu (-)	
Alınan Sipariş Avanslar	₺594.110
İlişkili Taraflara Borçlar	₺5.251,40
Borç ve Gider Karşılıkları	₺137.443,90
Dönem Karı Vergi ve Diğer Yasal Yük. Kars.	₺54.038,60
Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	₺83.405,30
IV. Uzun Vadeli Yükümlülükler	₺325.741,44
Finansal Borçlar	₺296.450
Banka Kredileri	₺296.450
Borç ve Gider Karşılıkları	₺7.260
Ertelenen Vergi Yükümlülükleri	₺22.031,44
V. Özkaynaklar	₺738.801,80
Ödenmiş Sermaye	₺654.561,60
Finansal Varlık Değerleme Farkl.	₺2.420
Dönem Net Karı	₺81.820,20
TOPLAM YÜKÜMLÜLÜKLER	₺2.436.598

Tablo 10 : Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ. 31.12.2012
Tarihli UFRS'ye Göre Düzeltilmiş Gelir Tablosu

Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC.LTD. ŞTİ.		
31.12.2012 Tarihli Gerçekleşmiş Gelir Gider Tablosu		
ESAS FAALİYET GELİRLERİ		
Satış Gelirleri (net)	₺3.298.399,50	
Satış Maliyetleri (-)	-₺ 2.396.405	
BRÜT ESAS FAAL. KARI VEYA ZARARI		
FAALİYET GİDERLERİ (-)		-₺552.970
Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri	-₺248.655	
Genel Yönetim Giderleri		
Araştırma ve Geliştirme Giderleri	-₺38.720	
FAALİYET KARI VEYA ZARARI		₺349.024,50
DİĞER FAALİYETLER GELİR VE KARLARI		₺675.906
Faiz Gelirleri		
Komisyon Gelirleri		
Kambiyo Karları		
Reeskont Gelirleri		
Diğer Gelir ve Karlar	₺ 41.442,50	
DİĞER FAALİYETLER GİDER VE ZARARLARI (-)		-₺850.206,50
Karşılık Giderleri		
Kambiyo Zararları	-₺647.350	
Reeskont Giderleri	-₺60.500	
Diğer Gider ve Zararlar		
FİNANMAN GİDERLERİ (-)		-₺73.205
Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-₺73.205	
VERGİ ÖNCESİ KAR VEYA ZARAR		₺101.519
VERGİ VE YASAL YÜK. KARŞ. (-)		
Yasal Vergi Karşılıkları		
Ertelenen Vergi Etkisi (+)	₺34.339,80	
DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI		₺81.820,20

4.3. ORAN ANALİZİ

4.3.1. Likidite Oranları

Cari Oran:

CARİ ORAN	=	$\frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{KVYK}}$	
TDHP	=	$\frac{1.772.650}{1.288.650}$	= 1,38
UFRS	=	$\frac{1.685.530}{1.372.055,30}$	= 1,23

Dönen varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesi sonucunda cari oran bulunur. Bulunan bu oran işletmenin kısa vadeli yabancı kaynakların ödeme gücünü göstermektedir. Cari oranın genelde 2 olması kabul edilir. 2 olması uygun görülen bu oranın her ₺100'lik borca karşılık ₺200'lik dönen varlığın var olduğu anlamına gelmektedir.

Stokların UFRS'ye göre maliyet değeri değil de, net gerçekleşebilir değer ve gerçeğe uygun değerden düşük olanı ile değerlendirilmesi sonucunda stok tutarında azalma meydana gelmiştir. Buna ek olarak dönen varlıklar kaleminde düşüş olmakla birlikte, borç karşılık tutarında meydana gelen artıştan dolayı kısa vadeli yükümlülüklerde de artma meydana gelmiştir. Bunların sonucunda UFRS'ye göre yapılan cari oran analizi tek düzen hesap planına göre yapılan cari analiz oranından daha düşük tutarda bir değer göstermiştir. Görüldüğü üzere cari oranı 1,38 olarak görülen işletmenin UFRS'ye göre cari oranı 1,23'tür. Bu aynı zamanda işletmenin sanıldığı aksine kısa vadeli yabancı kaynakları ödeme gücünün biraz daha düşük olduğu anlamına gelmektedir.

Likidite Oranı:

$$\text{LİKİDİTE ORANI} = \frac{\text{Dönen Varlıklar} - \text{Stoklar}}{\text{KVYK}}$$

$$\begin{aligned} \text{TDHP} &= \frac{1.772.650 - 203.280}{1.288.650} = 1,22 \\ \text{UFRS} &= \frac{1.685.530 - 225.060}{1.372.055,30} = 1,06 \end{aligned}$$

Likidite oranı cari oranla aynı işlevi görmesine rağmen, cari orana göre daha duyarlı bir orandır. Bu oranın 1 olması uygun görülmektedir. Likidite oranını incelediğimizde; UFRS'ye göre stok değerlendirme yöntemindeki farklılıktan dolayı stok değerinin daha düşük olması dönen varlıklar kalemini düşürmüş, borç karşılıklarının artmasından dolayı kısa vadeli yükümlülükler artmış ve diğer dönen varlıklar kalemi sabit kalmıştır. Bunları likidite oranına göre formüle ettiğimizde UFRS'ye göre hesaplanan asit test oranı Tek düzen hesap planına göre hesaplanan asit test oranından daha düşük çıkmıştır.

Nakit Oran:

$$\begin{aligned} \text{NAKİT ORAN} &= \frac{\text{Nakit Değ.} + \text{Serb. Menk. Kıym.}}{\text{KVYK}} \\ \text{TDHP} &= \frac{982.520 + 60.500}{1.288.650} = 0,81 \\ \text{UFRS} &= \frac{982.520 + 42.350}{1.372.055,30} = 0,75 \end{aligned}$$

İşletmenin, elinde bulundurduğu bir miktar hisse senedini satmaya karar vermesinden dolayı UFRS'ye göre hisse senedi tutarı bağlı menkul kıymetler hesabından çıkarılıp duran varlıklar grubu içerisinde değil, satılmaya hazır finansal varlıklar kalemi içinde dönen varlıklar grubu altında incelenmektedir. Menkul kıymetler hesabında dolayısıyla dönen varlıklar grubunda meydana gelen bu artış nakit oranı hesaplamasında UFRS'ye göre yapılan hesaplama sonucunun tek düzene göre yapılan hesaplama sonucundan yüksek çıkmasına neden olmuştur.

4.3.2. Finansal Yapı Oranları

Borçlanma Oranı:

BORÇLANMA ORANI	=	$\frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplam}}$	
TDHP	=	$\frac{1.504.030}{2.374.746}$	= 0,63
UFRS	=	$\frac{1.697.796,74}{2.436.597,8}$	= 0,70

Borçlanma oranları, firmanın finansmanında yabancı kaynaklardan ne derece yararlandığını ortaya koyan oranlardır. Ülkemizde bu oranın genellikle % 60'a kadar yükselmesi normal olarak kabul edilmektedir. Bunun üzerine çıkması genellikle bir tehlike işareti, uyarı ışığı olarak yorumlanmaktadır.

İşletme yapılan analizde 0,63 UFRS'ye göre yapılan analizde ise 0,70 çıktığı görülmektedir. TDHP'na göre yapılan analizde bu oran %60'larda gibi görünse de UFRS'ye göre yapılan analizde bu oran %70 çıkmaktadır. İşletme tehlikeli miktarda yabancı kaynak kullanmaktadır.

Özsağlamlık Oranı:

ÖZSAĞLAMLIK ORANI	=	$\frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Aktif Toplam}}$	
TDHP	=	$\frac{870.716}{2.374.746}$	= 0,37
UFRS	=	$\frac{738.801,80}{2.436.597,8}$	= 0,30

Bu oran, işletmenin uzun vadeli borç ödeme gücünü ortaya koyan iyi bir ölçüdür. Oranın standart değeri 0,5 olarak kabul görmekte, bu değer altına düşmesi işletmenin yükümlülüklerini karşılamada güçlüklerle karşılaşma riskini arttırmaktadır.

TDHP'a göre hazırlanan bilançoda görülen işletmenin borç ödeme gücü TFRS ile yapılan düzeltmelerle birlikte görüldüğünden daha zayıf olduğu ortaya çıkmaktadır.

İmmobilizasyon Oranı:

İMMOBİLİZASYON ORANI	=	$\frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	
TDHP	=	$\frac{602.096}{870.716}$	= 0,69
UFRS	=	$\frac{751.067,81}{738.801,80}$	= 1,02

Bu oran, öz kaynaklar tarafından finansmanı sağlanan duran varlıklar oranını gösterir. Oranın 1 civarında olması arzu edilir. Oranın 1 olması duran varlıkların hepsinin öz kaynak tarafından karşılandığını göstermektedir

TDHP' göre hazırlanan işletmenin bilançosunda duran varlıkların % 69'unun öz kaynak tarafından finansmanının sağlandığını görülmektedir. Ancak UFRS ile yapılan düzeltmelerden sonra duran varlıkların tamamı öz kaynaklar tarafından finansmanı sağlandığı görülmektedir.

Borçlanma Katsayısı Oranı:

BORÇLANMA KATSAYISI ORANI	=	$\frac{\text{Toplam Yab.Kaynaklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	
TDHP	=	$\frac{1.504.030}{870.716}$	= 1,73
UFRS	=	$\frac{1.697.796,74}{738.801,80}$	= 2,30

Bu oranın 1 olması uygun görülür. Yapılan iki analizde oranlar arasında ciddi fark görülmektedir. UFRS ile yapılan yeniden değerlendirme sonunda Toplam yabancı

kaynaklarda artış öz kaynaklarda ise bir düşüş meydana gelmiştir. Bu nedenle oran 1,73'ten 2,30'a yükselmiştir. Bu durum işletmenin görünende daha fazla bir miktarda öz kaynak tarafından finanse edildiğini gösterir ve işletmeyi alacaklı durumunda üçüncü kişilerin baskısından kurtarır.

4.3.3. Verimlilik (Faaliyet) Oranları

Stok Devir Hızı:

STOK DEVİR HIZI	=	$\frac{\text{Satılan Tic.Mal.Maliyeti}}{\text{Ort.Stok}}$	
TDHP	=	$\frac{2.396.405}{203.280}$	= 11,79
UFRS	=	$\frac{2.396.405}{225.060}$	= 10,65

Stok devir hızı, stokların yıl içinde kaç kez satıldığını gösterir. UFRS'ye göre yapılan düzeltme sonucu yapılan analizde bu oranın düşük çıkması daha çok sermayenin stoklara yatırılmış olduğunu ifade eder. Bu da işletmenin maruz kaldığı fiyat, moda değişimlerinden kaynaklanan riski artırır.

Stok Devir Süresi (GÜN OLARAK):

STOK DEVİR SÜRESİ	=	$\frac{360}{\text{SDH}}$	
TDHP	=	$\frac{360}{11,79}$	= 30,54
UFRS	=	$\frac{360}{10,65}$	= 33,81

Bu oran stok devir hızına ek olarak ürünlerin stokta ortalama kaç gün kaldığını göstermektedir.

Alacak Devir Hızı:

ALACAK DEVİR HIZI	=	$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ort.Tic .Alacaklar}}$	
TDHP	=	$\frac{3.298.399,50}{526.350}$	= 6,27
UFRS	=	$\frac{3.298.399,50}{393.250}$	= 8,39

Alacak devir hızı, ticari alacakların bir hesap döneminde kaç defa tahsil edildiğini gösterir. Alacaklar ne kadar sık tahsil edilirse o kadar iyidir. UFRS'ye göre yapılan analizde alacak devir hızının yüksek çıkması, alacakların daha kısa sürede tahsil edilebildiği, şüpheli alacak zararlarının küçülebileceği, kredi ve tahsil giderlerinin azalacağı düşünülebilir.

Alacakların Ortalama Tahsil Süresi (GÜN OLARAK):

ALACAKLARIN ORT. TAH. SÜRESİ	=	$\frac{360}{\text{ADH}}$	
TDHP	=	$\frac{360}{6,27}$	= 57,45
UFRS	=	$\frac{360}{8,39}$	= 42,92

Alacakların ortalama tahsil süresi oranının düzeltme yapıldıktan sonra yapılan analizde daha düşük çıkması, işletmenin standarttan daha düşük bir likidite oranı ile çalışabileceğini ve bu özelliği nedeniyle diğer işletmelere oranla daha yüksek tutarda borçlanabileceğini gösterir.

Aktif Devir Hızı:

AKTİF DEVİR HIZI	=	$\frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplam}}$
------------------	---	---

TDHP	=	$\frac{3.298.399,50}{2.374.746}$	= 1,39
UFRS	=	$\frac{3.298.399,50}{2.436.597,81}$	= 1,35

Aktif devir hızı firmadaki dönen ve duran varlıkların ne ölçüde etkin kullanıldığını ortaya koyar. Sermaye yoğun teknoloji kullanan firmalarda aktif devir hızı düşüken. Aktif devir hızı doğrudan kârı etkileyen bir faktördür.

4.3.4. Karlılık Oranları

Brüt Kar Marjı:

BRÜT KAR MARJI	=	$\frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	
TDHP	=	$\frac{901.994,50}{3.298.399,50}$	= %27,35
UFRS	=	$\frac{901.994,50}{3.298.399,50}$	= %27,35

UFRS'ye göre yapılan analizde de Dİ-MER-SAN MERMER İşletmesinin yurtdışı satış işleminde herhangi bir değişikliğin olmaması brüt satışlarını ve toplam satışlar içinde satılan malın maliyeti değiştirmemiştir. Bu da oranlarda herhangi bir değişiklik yapmamıştır.

Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı:

FAALİYET KARININ NET SATIŞLARA ORANI	=	$\frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	
TDHP	=	$\frac{402.869,50}{3.298.399,50}$	= %12,21
UFRS	=	$\frac{349.024,50}{3.298.399,50}$	= %10,58

UFRS’ye göre yapılan düzeltmeyle Diğer Faaliyetler Gelir Ve Karları bölümünden “Reeskont Gelirleri ve Diğer Gelir ve Karlar” kalemleri toplamı miktarı artırmıştır. Ancak Diğer Faaliyetler Gider Ve Zararları bölümünden “Karşılık Giderleri, Reeskont Giderleri ve Diğer Gider ve Zararlar” kalemleri de toplamı miktarı artırmıştır. Bu da faaliyet karı toplamından 53.845’lik bir düşüşe neden olmuştur. Bu düşüş oranlara yansımıştır.

Vergi Sonrası Karlılık Oranı:

$$\text{VERGİ SONRASI KARLILIK ORANI} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Öz Kaynaklar}}$$

TDHP	=	$\frac{216.154,40}{870.716}$	= 0,25
UFRS	=	$\frac{81.820,20}{738.801,80}$	= 0,11

UFRS’ye göre Dİ-MER-SAN MERMER işletmesinin net karında düşüş meydana gelmesi vergi sonrası karın ciddi bir şekilde düşüne neden olurken, öz kaynaklar kaleminde de düşme meydana gelmesi bu düşüşü bir miktar duraklatmıştır. Görüldüğü üzere işletmenin karı sanıldığından daha düşük olduğu görülmektedir.

Satış Karlılığı Oranı:

$$\text{SATIŞ KARLILIĞI ORANI} = \frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}}$$

TDHP	=	$\frac{216.154,40}{3.298.399,5}$	= %6,55
UFRS	=	$\frac{81.820,20}{3.298.399,50}$	= %2,48

Şirketin UFRS’ye göre yapılan düzeltme kayıtlarında net satışların değişmemesi ve net karın düşmesi nedeniyle satış karlılığı oranında önemli ölçüde düşüş meydana getirmiştir.

Tablo 11 : Oran Analizi

LİKİDİTE ORANLARI	FORMÜL	TDHP	TFRS
CARİ ORAN	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar}}{\text{KVYK}}$	$\frac{1.772.650}{1.288.650} = 1,38$	$\frac{1.685.530}{1.372.055,30} = 1,23$
LİKİDİTE ORANI	$= \frac{\text{Dönen Varlıklar - Stoklar}}{\text{KVYK}}$	$\frac{1.772.650 - 203.280}{1.288.650} = 1,22$	$\frac{1.685.530 - 225.060}{1.372.055,30} = 1,06$
NAKİT ORANI	$= \frac{\text{Nakit Değ. + Serb. Menk. Kıym.}}{\text{KVYK}}$	$\frac{982.520 + 60.500}{1.288.650} = 0,81$	$\frac{982.520 + 42.350}{1.372.055,30} = 0,75$
FİNANSAL YAPI ORANLARI			
Borçlanma Oranı	$= \frac{\text{Yabancı Kaynaklar}}{\text{Aktif Toplam}}$	$\frac{1.504.030}{2.374.746} = 0,63$	$\frac{1.697.796,74}{2.436.597,81} = 0,70$
Özsağlamlık Oranı	$= \frac{\text{Özkaynaklar}}{\text{Aktif Toplam}}$	$\frac{870.716}{2.374.746} = 0,37$	$\frac{738.801,80}{2.436.597,81} = 0,30$
İmmobilizasyon Oranı	$= \frac{\text{Duran Varlıklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	$\frac{602.096}{870.716} = 0,69$	$\frac{751.067,81}{738.801,80} = 1,02$
Borçlanma Katsayısı Oranı	$= \frac{\text{Toplam Yab.Kaynaklar}}{\text{Özkaynaklar}}$	$\frac{1.504.030}{870.716} = 1,73$	$\frac{1.697.796,74}{738.801,80} = 2,30$
VERİMLİLİK (FAALİYET) ORANLARI			
Stok Devir Hızı	$= \frac{\text{Satılan Tic. Mal. Mal.}}{\text{Ort. Stok}}$	$\frac{2.396.405}{203.280} = 11,79$	$\frac{2.396.405}{225.060} = 10,65$
Stok Devir Süresi (GÜN OLARAK)	$= \frac{360}{\text{SDH}}$	$\frac{360}{11,79} = 30,54$	$\frac{360}{10,65} = 33,81$
Alacak Devir Hızı	$= \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Ort. Tic.Alacaklar}}$	$\frac{3.298.399,50}{526.350} = 6,27$	$\frac{3.298.399,50}{393.250} = 8,39$
Alacakların Ort.Tah.Süresi (GÜN OLARAK)	$= \frac{360}{\text{ADH}}$	$\frac{360}{6,27} = 57,45$	$\frac{360}{8,39} = 42,92$
Aktif Devir Hızı	$= \frac{\text{Net Satışlar}}{\text{Aktif Toplam}}$	$\frac{3.298.399,50}{2.374.746} = 1,39$	$\frac{3.298.399,50}{2.436.597,81} = 1,35$
KARLILIK ORANLARI			
Brüt Kar Marjı	$= \frac{\text{Brüt Satış Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	$\frac{901.994,50}{3.298.399,50} = 27,35\%$	$\frac{901.994,50}{3.298.399,50} = 27,35\%$
Faaliyet Karının Net Satışlara Oranı	$= \frac{\text{Faaliyet Karı}}{\text{Net Satışlar}}$	$\frac{402.869,50}{3.298.399,50} = 12,21\%$	$\frac{349.024,50}{3.298.399,50} = 10,58\%$
Vergi Sonrası Karlılık Oranı	$= \frac{\text{Net Kar}}{\text{Özkaynaklar}}$	$\frac{216.154,40}{870.716} = 0,25$	$\frac{81.820,20}{738.801,80} = 0,11$
Satış Karlılığı Oranı	$= \frac{\text{Net Kar}}{\text{Net Satışlar}}$	$\frac{216.154,40}{3.298.399,50} = 6,55\%$	$\frac{81.820,20}{3.298.399,50} = 2,48\%$

SONUÇ VE ÖNERİLER

TFRS'nin yürürlüğe girmesi hem raporlama hem de kayıt düzeninde değişiklik meydana getireceği öngörülmektedir. Bu nedenle TDHP'de bir takım değişikliklerin yapılması zorunlu hale gelmektedir. Ancak, halen vergi yasalarının tanımladığı gelir ile muhasebenin tanımladığı gelirin aynı olmaması, hesap planında değişikliğin yapılması durumunda bile vergi için ayrı, standartlara uygun muhasebe için ayrı kayıt tutulması devamlılığını sürdürebilecektir. Her ne kadar beyanname aşamasında bu giderilmeye çalışılsa bile ciddi sıkıntılar çıkarmaktadır. Bu nedenle vergi kanunlarında bir takım değişiklik ihtiyaçları varlığını sürdürmektedir.

Bilanço, TDHP'ye göre kesin bir formatla belirlenmektedir. Bu format içerisinde yer alacak hesap grupları ve ana hesaplar ayrı ayrı kesin bir şekilde açıklanmaktadır. Ancak, UFRS'ye göre düzenlenecek bilançoların TDHP'ye göre düzenlenecek bilançolardan daha kapsamlı şeffaf bilgi sağlayacağı söylenebilmektedir.

Türkiye'de ki bazı işletmelerin yurtdışında finansal yatırımları bulunmasıyla birlikte yurtdışından da ülkemize yatırımlar gelmektedir. Bundan dolayı Türkiye'nin UFRS ile uyumlu raporlamaya geçmesiyle Dünya'da oluşturulmaya çalışılan ortak muhasebe dilini kullanarak Dünya ile entegrasyon sürecine ciddi bir ivme katabilecektir. Bu durum da işletmelerin gerek yurtdışına yatırım yapmalarını, gerekse de yurtdışındaki işletmelerin Türkiye'de yatırım yapmasını kolaylaştıracaktır.

Enron ve Parmalat gibi birçok muhasebe skandalı, bilanço dışı finansman teknikleri, "vitrin düzenleme", finansal borcun özkaynak olarak gösterilmesi ve yeniden yapılanma için ayrılan fonların amaç dışında kullanımı gibi açıklayıcı, güvenilir ve küresel muhasebe standartlarının olmadığı alanlarda ortaya çıkmıştır.

UFRS ya da genel standartlardan herhangi bir sapma hem analistler ve sermayedar gruplar, hem de medya tarafından ciddi şekilde takip edilmektedir.

Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS), uyumlaştırma çalışmaları ile muhasebe uygulamalarını küresel boyutta büyük bir hızla düzene sokan olağanüstü olarak nitelendirilebilecek bir düzenlemedir.

Saydamlık bağlamında, karşılaştırılabilir, doğruluk, güvenilirliği yüksek finansal tablolar için tek çözüm yolu UFRS'lerdir.

Uyumlaştırma, muhasebedeki kurallarını değiştirmekten çok UFRS'lerin uyumlaştırılmasına yönelik bir sunumdur. Buda işletmenin yönetim kurulundan en son kademedeki çalışana kadar tüm sistemin performansını ölçmeye yönelik bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım ile hazırlanacak finansal tabloların daha şeffaf, karşılaştırılabilir, açık, objektif olarak hazırlanmasının tek alternatifi UFRS'lerdir. UFRS'ler ile finansal tablolardaki istenilen şeffaflık ve karşılaştırılabilirlik sağlanmış olmaktadır.

Yukarıdaki Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN.TİC.LTD.ŞTİ. İşletmesi üzerinde uygulamada görüleceği gibi dönen ve duran varlık ile kısa vadeli yabancı kaynak ve uzun vadeli yabancı kaynak toplamları, TDHP'ye göre düzenlenen bilançoların analizi UFRS'ye göre düzenlenen bilançoların analizine kıyasla önemli farklılıklar göstermektedir. Bu farklılıkları kısaca özetlemek gerekirse;

- UMS 2 Stoklar standardına göre stokların maliyet bedeli yerine gerçeğe uygun değer ve net gerçekleştirilebilir değerden düşük olanı ile değerlendirilmesi UFRS'ye göre yeniden hazırlanan bilançoda stoklar kaleminde düşme meydana getirmiştir.

- UFRS 5 Satış amaçlı duran varlıkların dönen varlıklarda izlenmesi gerekir. Satış amaçlı duran varlıklar, defter değeri ile satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değerinden düşük olanı ile ölçülür. Varlığın satış maliyeti düşülmüş gerçeğe uygun değeri defter değerinden daha düşük olduğu için varlık bu değer üzerinden kaydedilmiştir.

- UMS 16 Arsanın faydalı ömrü belirsiz olduğu için amortismanına tabi değildir. Binanın maliyeti içinde arsa payı yer aldığından, arsa payının tespit edilerek maliyetten düşülmüştür. Ayrıca kıst amortisman uygulanmıştır.

- UMS 19 İşletme, işten ayrılma sonrası ayrılan faydalar: tanımlanmış katkı planlarını ölçer, muhasebeleştirir ve açıklar. Buna göre işletmenin kıdem tazminatı karşılığı ayırmıştır.

- UMS 23 Özellikli varlık, “amaçlanan kullanıma veya satışa hazır duruma getirilebilmesi zorunlu olarak uzun bir süreyi gerektiren varlıklardır”. Özellikli varlığa ait finansman giderleri aktifleştirilmiştir.

- UMS 24 İlişkili taraflara olan borçların ayrı bir kalemde gösterilmiştir.

- UMS 36 Her bir raporlama dönemi sonunda duran varlıkların değer düşüklüğüne uğradıklarına ilişkin herhangi bir gösterge olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. “Sadece ve sadece, bir varlığın geri kazanılabilir tutarının defter değerinden düşük olması durumunda, söz konusu varlığın defter değeri geri kazanılabilir tutarına indirgenir. Anılan indirgeme, bir değer düşüklüğü zararıdır”. Buna göre; duran varlığın defter değeri, geri kazanılabilir değerden yüksek kalmışsa değer düşüklüğü kayıt altına alınmıştır. Burada geri kazanılabilir değer daha düşük olduğu için, duran varlıklar bu değere indirgenmiştir.

- UMS 37; Karşılık ayrılabilmesi için geçmişteki olaylardan kaynaklanan bir yükümlülüğün bulunması, bu yükümlülükle ilgili olası bir nakit çıkışının söz konusu olması ve bu nakit çıkışının güvenilir olarak ölçülebilmesi gerekmektedir. İşletme aleyhine açılan dava nedeniyle nakit çıkışı ihtimali yüksek olup, bu nakit çıkışı diğer borç ve gider karşılıklarında gösterilmiştir.

- UMS 38 “Gerçekleştiği anda gider olarak muhasebeleştirilen harcamalarla ilgili diğer örnekler şunlardır: 'TMS 16 Maddi Duran Varlıklar' Standardı uyarınca bir maddi duran varlık kaleminin maliyetine dâhil edilmiş olmadıkça, faaliyete başlanmasına ilişkin harcamalar (başlangıç maliyetleri gibi), Başlangıç maliyetleri, bir tüzel kişiliğin oluşturulması için yapılan yasal ve sekretarya türü maliyetler, yeni bir tesis veya işyeri açmak için yapılan harcamalar (yani açılış öncesi maliyetler) veya yeni faaliyetlerin başlatılması, yeni ürün veya süreçlerin oluşturulması için yapılan harcamalar (yani faaliyet öncesi maliyetler) gibi kuruluş maliyetlerinden oluşabilir”. Buna göre kuruluş ve örgütlenme giderlerinin aktifleştirilmeyip, gider olarak

yazılmıştır. Ayrıca araştırma giderleri dönem gideri olarak kaydedilmiş ve geliştirme safhasındaki harcamalar ise aktifleştirilmiştir.

- UMS 39 Finansal bir varlık veya borç ilk muhasebeleştirilmesi sırasında gerçeğe uygun değerinden ölçülür. Gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan finansal varlıklar gerçeğe uygun değer üzerinden kaydedilmiştir. Buna ek olarak ticari alacaklar etkin faiz yöntemiyle hesaplanan iskonto edilmiş değerleriyle gösterilirler. Ancak, UMS 18'in uygulanması ile birlikte alacakların reeskonta tabi tutulmasına gerek görülmemektedir. 18. standart gereği, satış yapıldığından, vade farkı hasılatтан düşülmüş ve ertelenmiş gelir olarak kaydedilmiştir.

Oran analiz tekniği ile Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'indeki değişimleri şu şekilde yorumlayabiliriz;

- Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'nin stoklar kalemi UFRS'ye göre yapılan analizde azalış göstermektedir. Azalışın olması işletmenin satış zorluğu çekmediğinin göstergesi olabilir. Bu durum stoklara bağlanan fonların faaliyetlere katılabilmesi ve hasılat oluşturması nedeniyle olumludur.

İşletmenin gelecekte karını arttırmak için satışların yanında satış maliyetlerine de dikkat etmesi gerekmektedir.

- Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ. SAN. TİC. LTD. ŞTİ.'nin Likidite oranlarında düşme görülmektedir. İşletmelerin kısa vadeli borç ödeme gücünü ve net işletme sermayesinin yeterliliğini ölçen bu oranların daha düşük çıkması Dİ-MER-SAN'ın TDHP'ye göre kısa vadeli borç ödeme gücünün ve net işletme sermayesinin sanılanın aksine daha zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

- İşletmede TDHP'ye göre yapılan analizde borçlanma oranı UFRS'ye göre yapılan analizden düşük çıktığı görülmektedir İşletme tehlikeli miktarda yabancı kaynak kullanımını göstermektedir. İşletme bu düzeltmeler sonucunda ortaya çıkan oranı dikkate almazsa sorunla karşılaşabilir.

- Özsavamlık oranı Dİ-MER-SAN'ın yüzde kaçını sahipleri tarafından finanse edildiğini göstererek uzun vadeli borç ödeme gücünü ortaya koymaktadır. Bu

durum işletmeye kredi verenlere işletmenin Finansal gücünü göstermektedir. Bu oranın azalması işletmeye fazladan faiz gideri olarak geri dönmesi muhtemeldir.

- Dİ-MER-SAN MERMER işletmesinin duran varlıklarının öz kaynak oranına baktığımızda UFRS'ye göre bu oranın arttığı görülmektedir. Bu oran, şirketin duran varlıklarının ne kadarlık kısmının uzun vadeli kaynaklar tarafından finanse edilebildiğini gösterir. Bu oran sayesinde şirketlerin maddi yatırımlarını fonlamada ne kadar başarılı olduğunu ölçmede yardımcı olur. Duran varlıkların tamamının öz kaynak ile karşılanmayan şirketlerde bu oran önem kazanır. Böylece uzun vadeli varlıkların, en azından hangi oranda uzun vadeli kaynaklarla karşılanıyor olduğunu görürüz. Bu oranın 1'den küçük olması, şirketlerin duran varlıklarının tamamını uzun vadeli kaynaklarla finanse edebildiklerini ve bu varlıkların finansmanı için vadesi bakımından risk teşkil eden kısa vadeli borçlara gerek kalmadığını göstermektedir. Oranın 1'den büyük olması durumunda, duran varlıkların finansmanında kısa vadeli yabancı kaynakların kullanıldığını, sermayenin yetersiz olduğunu ve ek bir fon ihtiyacı duyulduğunu düşünebiliriz. Ancak sermaye yoğun teknoloji kullanan şirketlerin yatırımlarını tamamladıkları ilk yıllarda bu oranın 1'den büyük olması normal karşılanmalıdır. UFRS'ye göre Dİ-MER-SAN MERMER işletmesi için yapılan analizde bu oranın %100'den büyük olduğu görülmektedir. Finansal tabloyu incelediğimizde ise şirketin kısa vadeli yabancı kaynak kullanım oranının fazla olduğu görülmektedir. Bu koşullarda Dİ-MER-SAN MERMER işletmesinin sermayesinin duran varlıkları karşılamada yetersiz olduğu söylenebilir.

- Dİ-MER-SAN MERMER işletmesinin stoklarla ilgili faaliyet oranlarında olumsuz yönde farklılıkların tespiti söz konusudur. Her iki orandan UFRS'ye göre yapılan analizin oranı daha düşük çıkmaktadır. İşletme stoklarda tuttuğu ürünlere ayırdığını düşündüğü kaynak miktarından daha fazla kaynak ayırmaktadır. Bu aynı zamanda karlılığı da düşürmektedir.

- Analizlerle ortaya çıkan oranlar arasındaki farklılık alacakları tahsil etme noktasında Dİ-MER-SAN için olumlu sinyal vermektedir. Alacak devir hızının düşük çıkması işletmenin düşünülenenden daha iyi alacaklarını tahsil ettiğini göstermektedir.

- Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ.SAN.TİC.LTD.ŞTİ. faaliyet karı/ net satışlar oranına baktığımızda azalma görülmektedir. Azalmanın nedeni UFRS'ye göre yapılan düzeltmeyle Diğer Faaliyetler Gelir Ve Karları bölümünden

“Reeskont Gelirleri ve Diğer Gelir ve Karlar” kalemleri toplamı bir miktarı artırmıştır. Ancak Diğer Faaliyetler Gider Ve Zararları bölümünden “Karşılık Giderleri, Reeskont Giderleri ve Diğer Gider ve Zararlar” kalemleri de toplamı bir miktarı artırmıştır. Bu da faaliyet karı toplamından ₺53.845’lik bir düşüşe neden olmuştur. Bu düşüş oranlara yansımıştır.

- UFRS’ye göre Dİ-MER-SAN MERMER işletmesinin net karında düşüş meydana gelmesi vergi sonrası karın ciddi bir şekilde düşüne neden olurken, öz kaynaklar kaleminde de düşme meydana gelmesi bu düşüşü bir miktar duraklatmıştır. İşletmenin karı sanıldığından daha düşük olduğu görülmektedir.

- Dİ-MER-SAN MERMER OTOMOTİV İNŞ.SAN.TİC.LTD.ŞTİ. dönem net karının satışlara oranı UFRS’ye göre yapılan analizde düşüş göstermektedir. Düşük bir oran işletmenin faaliyetlerinin başarılı olmadığını ve faaliyetlerin Finansal yapıya olumlu katkı sağlamadığını gösterir ve bu durum işletmenin aleyhinedir. İşletme ortaklarına doyurucu bir kar dağıtmayabilir.

KAYNAKÇA

- A.Aysan M., Sarıoğlu, B. ve Sarıoğlu, K. (1998). *Cumhuriyetin 75. Yıldönümünde, Muhasebe Tarihi*. Ankara: TÜRMOB Yayınları No:51.
- Akbulut, Y. (2007). Kavramsal Çerçeve de Yapılması Düşünülen Değişiklikler (*IASB-FASB Ortak Projesi*), *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, MÖDAV, Cilt 9 – Sayı: 3*.
- Akgüç Ö. (2011). *Mali Tablolar Analizi*. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Akdoğan, H. (2011). *Diyarbakır Mermer Sektörü Raporu*, Karacadağ Kalkınma Ajansı.
- Akdoğan, N. (2002). *Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş Paneli*. İstanbul: TÜSİAD.
- Akdoğan, N. (2007). Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri. *MÖDAV, SMMMO, Sayı: 80*,
- Akdoğan, N. (2003). *Avrupa Birliği'ne Üye Ülkeler Arasında Finansal Raporlama Uygulamalarında Uluslararası Standartlara Geçiş - Dördüncü ve Yedinci Yönerge Muhasebe Standartlarının IAS'e Yakınlaştırma Çalışmaları*. Prof. Dr. Yüksel Koç Yalkın'a Armağan Kitabı. Ankara: SBF yayın No: 590. TÜRMOB Yayın No: 221.
- Akdoğan N. ve Tenker N. (2001). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Arıkan, Ö. (2004). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarında Yapılan Son Değişikliklerle İşletme birleşmelerinin Finansal Raporlanması. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*. s.29.
- Argun, Ö. (2008). Hasılatla İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 18) *Dayanışma Dergisi*. Sayı 101.
- Asla, S. (2004). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ile Getirilen Yeni Düzenlemeler: IFRS 1-15. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Sayı:13.
- Ataman Akgül, B. ve Akay, H. (2004). *Uluslararası Muhasebe Standartları*. (2.Basım). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Ataman, Ü. (1995). *Genel Muhasebe - Muhasebede Dönemiçi İşlemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Ayhan, M (2010). *Diyarbakır Mermer Sektörünün Mevcut Profili, Gelişim Trendi ve Gelecekle İlgili Projeksiyonlar*. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Maden Mühendisliği Bölümü. Diyarbakır.
- Aysan, M. A. (2007).Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Küresel Uyum. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, MUFAD, Sayı 34*.
- Başaran C, (2001).Evrensel Muhasebe Standartlarına Doğru..., *Mali Çözüm Dergisi, İSMMMO, yıl: 11, sayı: 57*.
- Bayazıtlı, E., Çelik, O. ve Üstündağ, S. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış*. Ankara: Tesmer Yayınları. No: 67.
- Bayri, O. (2007). Nakit Akış Raporlamasının Standardizasyonu ve Nakit Akış Muhasebesi Organizasyonu. *Dayanışma Dergisi*, Sayı: 97.

- Bayri, O. (2010). Tekdüzen Muhasebe Sistemine ve Türkiye Muhasebe – Finansal Raporlama Standartlarına Göre Bilançonun Biçimsel Yapısı, Kapsamı Ve İçeriğinin Karşılaştırmalı Analizi. *Mali Çözüm Dergisi*. Sayı: 28.
- Bekçioğlu, S. ve Köroğlu, Ç. (2008). UMS 21, TMS 21 Kur Değişim Etkileri Standardına Göre Finansal Tabloların Çevrimi ve Kur Farklarının Muhasebeleştirilmesi. *Mali Çözüm Dergisi*. Sayı: 86.
- Bostancı, S., (2002). Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, *Mali Çözüm Dergisi*, S. 59.
- Bostancı S. (2003). Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu Tarafından Tartışmaya Açılan TMS-1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardına İlişkin Düşünceler, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 62, Ocak Şubat Mart 2003. Erişim Tarihi: 02.04.2013,
<http://www.istanbulsmmmmodasi.org.tr/yayinlar.asp?Gid=1&Yid=62>
- Boyar, E. ve Güngörmüş A. H. (2008). TMS-2 Stoklar Standardında, Diğer Maliyetler Bölümünün, Tek Düzen Hesap Planı Çerçevesinde Ele Alınması. *Dayanışma Dergisi*. Sayı: 101.
- Brock, H. R. C., Palmer, E. ve Archer, F. C. (1974). *Accounting: Principles and Applications*. (3 rd). Ed., McGraw-Hill. In.
- Burçkin, E. (1994). *Temel ve Ek Mali Tabloların Düzenlenmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Muhasebe Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No: 1994/4.
- Cemalcılar, Ö. Ve Erdogan, N. (1997). *Genel Muhasebe*. İstanbul: Beta Yayın Dağıtım.
- Çabuk A. (2013). *Finansal Tablolar Analizi*. (1. baskı) içinde (2-22). Ankara: Saray Matbaacılık.
- Çabuk A. ve Lazol İ. (2005). *Mali Tablolar Analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çakıl, U. (2007). Muhasebe Sisteminde Yeni Trendler-III Türkiye Finansal Raporlama Standartları'nın İlk uygulamasına İlişkin Örnek Çalışma. *Diyalog Dergisi*, Sayı: 236.
- Çelik, O. (2008). Uluslararası Muhasebe Standartlarına İlişkin Gelişmeler: Dünya ve Türkiye. *12. Türkiye Muhasebe Standartları Sempozyumu, 26-30 Kasım Kıbrıs*
- Çelik, O. (2005). Avrupa Birliğinde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırılması Süreci: Türkiye'nin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu. *AÜ SBF Dergisi*. Cilt 60.
- Dağdemir, S. (2008). Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartları'na (TMS-2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi. *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 183.
- Dağdemir, S. (2008). Maddi Duran Varlıklara İlişkin TMS 16 ve VUK'da yer Alan Düzenlemeler-II. *Yaklaşım Dergisi*, Sayı: 185.
- Dearden, J. ve Shank, J. (1975). *Financial Accounting and Reporting*. Englewood Cliffs, New Jersey: Harward Business School. Prentice-Hall. inc.
- Denetim.net Deloitte bilgi kaynağı sitesi, (2007). Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2013.
<http://www.denetimnet.net/Pages/UFRSSunumveA%C3%A7%C4%B1klamaKontrolListesi.aspx>
- DMD (Diyarbakır Mermereciler ve Madenciler Derneği), (2008). *Diyarbakır Doğal Taş Katalogu*, Diyarbakır.
- Durmuş, A. H. 1981: *Mali Tablolar Tahlili*. İstanbul: İİTİA. Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları. No:358-591.
- Ergun, Ü. (1998). *Tek Düzen Muhasebe Sistemine Göre Finansal Tablolar Düzenlenmesi ve Analizi*. (3. Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

- Erkuş, H. (2004). *Geleneksel Raporlama Yöntemlerinin Yeni Ekonomi Karşısındaki Durumunun İrdelenmesi ve Entelektüel Sermayenin Raporlanması*. Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2013, <http://sablon.sdu.edu.tr/fakulteler/iibf/dergi/files/2004-2-16.pdf>
- Ertaş, F. C., Döven., M. S. ve Özyer K. (2011)., *Tokat İli Mermer Endüstrisi Sektör Araştırması ve Rekabetçilik Analizi*. Tokat.
- Fırat, H. ve Palak, V. K. (2008). TMS ve VUK Açısından Maddi Duran Varlıklarda Değerleme-Maliyet ve Yeniden Değerleme Modeli. *Mali Çözüm Dergisi*. Sayı:87.
- Gökçen, G. B., Akgül, A. ve Çakıcı, C. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları Uygulamaları*. (1. Baskı). İstanbul: Beta Yayın.
- Güvemli, O. (2001). *Türk Devletleri Muhasebe Tarihi*. 4. Cilt. İstanbul: Proje Danış.
- İbiş, C. ve Özkan, S. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları(UFRS)'na Genel Bakış. *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı 74.
- İZSMMM (2008), Erişim Tarihi: 11.03.2013, http://dosya.izsmmmo.com/documan/TMMS_XII_BİLDİRİLER/Seval_kardes-selimoglu.doc
- Kaya, İ. (2003). FASB - IASB Anlaşması ve Global Finansal Muhasebe Standartlarına Doğru”, 6. *Türkiye Muhasebe Denetimi Sempozyumu (16 - 19 Nisan 2003)*. 7 Erişim Tarihi: 16 Şubat 2013, <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/sempozyum/06Sempozyum/4Oturum/IdilKaya.pdf>
- Kahraman, O. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarındaki Değerleme Ölçüleri. *Vergi Dünyası Dergisi*. Sayı:296.
- Koroğlu, Ç. Dayan, V. ve Kuğu, T. D. (2008). TMS 16 Yorumu ve uygulanması. *Dayanışma Dergisi*. Sayı:103.
- Koç, Y. (2005). *Genel Muhasebe Prensipleri ve Uygulamaları*. (14.Baskı) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Morgül, C. (2005). *Ara Dönemlerde Finansal Raporlama ve Bir Uygulama Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi SBE.
- Örten, R. Kaval H. ve Karapınar, A. (2007). *Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartları* Ankara: Gazi Kitabevi.
- Örten, R. ve Bayırlı, R. (2007). TMS 16: Maddi Duran Varlıklar Standardına Göre Amortisman Ayırma ve Muhasebe Uygulamaları-I. *Yaklaşım Dergisi*. Sayı:172
- Özer, G. (1996) *Muhasebe Karları ile Hisse Senedi Verimleri Arasındaki İlişkiler İMKB’de Deneysel Bir Analiz*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayın No: 31.
- Öztürk, C. (2008). Faaliyet Bölümleri Konulu TFRS 8 Standardı: Eski UMS 14 – Bölümlere Göre Raporlama– Standardı ile Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Muhasebe ve Bilim Dünyası Dergisi*. s. 175.
- Özulucan, A. ve Doğan, Z. (1998). Uluslararası Muhasebe Standartları İle Türk Muhasebe Hukuku’na Yön Veren Uygulamaların Karşılaştırılması. *Vergi Dünyası*, Sayı:203 Türkiye.
- Özulucan, A. (2005). *Genel Muhasebe ilkeleri ve Uygulamaları*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Pekdemir, R. (1993) *Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği: Raporlama ve Mali Tablolar*. Mali Çözüm Dergisi. Sayı:22.

- Sağlam, N. (2001). *Bölümsel Raporlama ve Uygulaması*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları. No.1282.
- Sağlam, N. (2007). *UFRS/UMS Uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Uygulaması*. Maliye Hukuk Yayınlar.
- Savcı, M. (2012). *Mali Tablolar Analizi*. (4.Baskı). Trabzon: Murathan Yayınevi. (SPK) Sermaye Piyasaları Kurulu. Erişim Tarihi: 24.09.2012.
http://www.spk.gov.tr/teblig/files/SeriXI_No25_gerekce.pdf,
- Stegel, J. ve Show, J. K. (1983). *Theory and Problems of Financial Accounting*. New York: MC Graw. Hill Rook Cawpary. Schauwis Outline Series.
- Şatırcı, F. Yunus. (1999). *Türkiye Mermer Sektörünün Sorunları ve Çözüm Önerileri*. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi SBE
- Şen, İ. K. (2006). *Borçlanma Maliyetlerinin Türk vergi Mevzuatı, Sermaye Piyasası Mevzuatı ve Uluslararası Muhasebe Standartları Kapsamında İncelenmesi*. İstanbul: Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TMUD, (1971). *Bilanço, Kar-Zarar*. İstanbul: TMUD Yayınları.
- Tokay, S. H. ve Deran, A. (2008). Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda Değerleme ölçüleri. *Mali Çözüm dergisi*. Sayı:90.
- Tosun, A.K. (1978). *Genel Muhasebe ve Uygulamaları*. Adana.
- Türker, M. (1996). *Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nun Doğuşu ve İşlevleri*. I. İzmir: Muhasebe Standartlar Sempozyumu Bildiriler Kitabı. İzmir SMMM Odası yayını.
- Ulu, M. İ. (2008). *Dünya Doğal Taş Ticaretinde Türkiye'nin Konumu*. İstanbul: İMMİB. 1. Baskı.
- (UMSK) Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu. (2009). Erişim Tarihi: (15 Temmuz 2013),
<http://www.iasb.org/About+Us/About+the+Foundation/History.htm>,
- Uyar, S. ve Çelik, M. (2006). Muhasebe Standartlarına Göre Kıdem Tazminatının Muhasebeleştirilmesi. *Dayanışma Dergisi*. Sayı:94.
- Üstündağ, S. (2000). "Muhasebe Standartları Oluşturulması Süreci", *Muhasebe ve Denetim Bakış*. Yıl:1, Sayı:1.
- Yalkın, K.Y. (1975). *Tekdüzen Muhasebe Sistemi ve Türkiye'deki Çalışmalar*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No:386.
- Yalkın, Y. K. (2000). Avrupa Birliği Yolundaki Türkiye'de Beklenen Muhasebe Hormanizasyon Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*. C. 2, S. 1.
- Yalkın, Y. K. (2003) AB ve ABD'nde Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının Uygulamasına Geçiş Çalışmaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi, MUFAD, Sayı 19*.
- Yalkın, Y. K. Demir, V. ve Demir, D. (2006). Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Türkiye'de Finansal Raporlama Standartlarının Gelişimi, *Mali Çözüm Dergisi*. Özel Sayı.
- Yavuz, Mustafa. (2011) Bağımsız Denetim Kuruluşları ve Bağımsız Denetçiler Üzerinde Kamu Denetimi ve Gözetimi, *Mali Çözüm Dergisi*, Sayı: 107.
- Yeniay, Ö. T. (2004). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları – 1 Ocak 2005'e Hazır mıyız?*.
- Yükçü, S. ve İçerli, M. Y. (2007). TMS – 16 Maddi Duran Varlıklar Standardına ilişkin uygulama önerileri *Mali Çözüm dergisi*. Sayı: 82.

Zenz, Gary J. ve Thompson, G. H. (1987). *Purchasing and the Management of Materials*. John Wiley & Sons. Inc.